ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

KÖZLÖNYE.

Kiadó: Az Országos Erdészeti Egyesület.

Szerkesztő: Dr. Bedő Albert.

Megjelenik minden hónap 28.-án.

Harminczötödik évf. XII. füzet. 1896. deczember hónap

Előfizetési dij egy évre 8 frt. Az Országos Erdészeti Egyesület azon alapitó tagjai, kik legalább 150 frt alapitványt tettek, valamint a rendes tagok is a 8 frt évi tagsági dij fejében, ingyen kapják. Oly alapitó tagok, kik 150 frtnál kevesebbet alapitottak, 3 frt kedvezményi árért járathatják.

Szerkesztőség és kiadóhivatal Budapesten, Lipótváros, Alkotmány-utcza, 10. szám. II. emelet.

A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt dijért közöltetnek.

Kopáraink ügye.

Irta: Arató Gyula, m. kir. közp. főerdész.

Azokat a kérdéseket, amelyek az ezredéves kiállitás keretében rendezett országos erdészeti gyülés tárgyalásainak legfőbb pontjai voltak, a velük való foglalkozás, ugy látszott csak egyetlen kis lépéssel viheti előre a megoldás felé, mert az ilyen törekvéseknek utja rendesen felette rögös, s igy az előrehaladás nagyon lassu szokott lenni. Épen ezért azok, a kik bár eleve a sikerben való bizalommal fogadták nagy kérdéseinknek felvetését, de türelmüket kérdéseinknek természetéhez szabták, bizonyára örömmel hallják, hogy az országos erdészeti gyülés határozatai már is kibontakoztak a betük soraiból életre, érvényesülésre.

Mindannyiunkat megnyugtathat ugyanis az a körül-

mény, hogy fontos kérdéseinknek legfontosabbika, mielött még a kormányhoz az országos gyülés határozatainak értelmében az elöterjesztések megtétettek volna, ujból az ország szeme elé került és pedig olyan helyről, olyan alakban és olyan kapcsolatban, hogy most már teljes bizalommal folytatható az a munkásság, amit az erdészet az ország e fontos kérdésének, a *kopár területek beerdösitésének* megoldása tekintetében önként magára vállalt s amit teljesiteni képességeinél s tulajdonképeni hivatásának természeténél fogva a legmesszebb menő sikerrel birhat, kivált ha a munka alá vett feladat által époly közvetlenül érintett mezögazdaság a nagy czélnak érdekében az erdészet munkásságának támogatására vállvetve közremüködik s ha — ami tulajdonképen a legfőbb követelmény — közgazdasági politikánk keretében e kérdés nem csupán az erdőgazdaság külön kérdéseként, hanem, amint megérdemli, állami életünk általános fontosságu, közös kérdéseként foglalhat helyet.

Erre a legutolján emlitett feltételre nézve világos és határozott tájékoztatót nyujtott a trónbeszéd, mely a királyi szó hitelességével, komolyságával és erejével mindazokat a feladatokat elébe tárta az ujonnan egybehivott országgyülésnek, melyek megoldásra juttatását államunk jóléte s felvirágoztatása érdekében a legelső sorban s leggondosabban kell szorgalmazni.

A trónbeszédnek az a része, amelyik az erdészetet általában véve is, de különösen a szóban forgó kérdést illetőleg érdekli, a következőképen hangzik:

„. . . *A mezőgazdasági helyzet* javitása és a földbirtokos osztály, különösen a kisbirtokosok ellenálló erejének fokozása kormányunk folytonos gondoskodásának tárgyát képezi.

„E czélra fognak szolgálni *a gazdasági erők szövetkezése, a hitelügy fejlesztése, az állattenyésztés emelése, az állategészségügy államositása, az állatforgalom biztositása és az állatbiztositás* iránt tervezett intézkedések.

„*A folyamszabályozási munkálatok* eredményének állandó biztositása végett szükséges lesz fokozott erővel a *kopár területek befásitásáról* gondoskodni, mig a már mentesitett területeket, a belvizek elvezetése és különösen öntözőmüvekkel ellátása jövedelmezőbbé fogja tenni . . .“

A kopár területek befásitása tehát, — ami alatt nekünk, a magunk szavait használva, azok beerdősitését kell értenünk, — nem az erdészetnek egyik különleges feladata gyanánt, hanem mint állami életünk általános érdekü kérdése jelentkezik közgazdasági politikánk gondoskodásának tárgyai között. S ami még ennél is többet jelent, vagy legalább is alapot nyujt az erdészet mindenkori óhajtásának és törekvésének megfelelő következtetésekre, az ama közvetlen kapcsolat, melylyel a trónbeszéd a kopár területek beerdősitését földmivelési érdekeink előmozditásának ilyen számottevő s az ország egyes vidékeire nézve elsőrendü tényezőjével, a folyamszabályozási munkálatok eredményének állandó biztositásában megjelölt feladattal kötötte össze.

Ezt hangoztatta az erdészet már évtizedek óta.

Legtöbb alkalomkor pedig, — ezt el kell ismernünk, — s a legvilágosabb vonatkozással hangoztatta Bedő Albert, az erdészet vezetésétől megvált első országos főerdőmester. Igy 1879-ben, a szegedi árviz veszedelmének hirét hozva, szaklapunkban már ennek az eszmének adott kifejezést, mikor arra figyelmeztet, hogy „törvényhozásunk e század elejétől kezdve elmulasztá az erdőkről való szakszerü gondoskodást s még utóbbi időkben sem

követi más kulturállamok azon példáját, melyet azok meglevö erdöállományuk védelme, kihasznált erdeik felujitása és a *kopár területek beerdösitése* körül tanusitottak.“ Ugyanez a gondolat még kifejezettebben talált helyet 1885. évben megjelent nagy statisztikai müvében; a legteljesebb világossággal és határozottsággal pedig a m. tud. akadémia nemzetgazdasági bizottsága elött 1888-ban az árvizek és erdökröl tartott elöadásában, mikor kijelentvén „. . . hogy a foganatositott vizszabályozások várt sikerének állandóságára csak addig és csupán oly mértékben lehet számitani, a meddig az ezeknek alapul szolgáló viszonyok és tényezök állandósága is megmarad. . . .“, arra figyelmeztet: „. . . . hogy az erdök kétségtelen szabályozói levén a vizek folyásának, *szükséges*, hogy . . . . a letarolt erdök sürgös felujitására s a növénytenyészetüket elvesztett vagy folytonosan veszitö hegyoldalak befásitására *árvizvédelmi érdekböl is* törekedjünk . . . .“, majd kimutatván e munkálatok közérdekü voltát, világosan kijelenti, hogy: „. . . . az államnak és a vizszabályozási társulatoknak kölcsönös egyetértéssel kell a megjelölt czélra szolgáló erdösitésekre a szükséges pénzt minden évben megadni s magát az erdösitést állami felügyelet alatt foganatosittatni,“ és hogy az állam részéröl eként adott segélyezést részben ugy kell tekinteni „mint a vizszabályozások érdekében is tett kiadást.“

Ezentul aztán szaklapunkban s e mellett más helyen is, a közgazdasági kérdéseinkkel foglalkozó munkák lapjain, söt idönkint a napilapok hasábjain is, mind többször találkozhattunk az erdészetnek ezzel az általános meggyözödéssé vált felfogásával, melynek érvényre juttatása közóhajunkká lett mindannyiunknak; mig végre az idei országos erdészeti gyülés egyik határozataképen az Ország-

gos erdészeti egyesület tekintélyétől támogatva állott az ország szine elé.

S ha végre az erdészetnek ez a sokszor kifejezésre juttatott óhajtása, mely legutóbb a földmivelésügyi volt államtitkárnak és országos főerdőmesternek választóihoz intézett programmbeszédében hangzott el, immár a királyi trón magasságából visszhangzik az ország felé, jogos reménynyel számithatunk arra is, hogy a mikor a trónbeszédben felsorolt feladatok megvalósitása majd sorra kerül, az, a kopár területek beerdősitésének kérdését illetőleg, ép oly hiven fog az erdészet óhajtásának ismét megfelelni, mint a mily hü visszhangja volt a trónbeszéd idézett pontja az országos erdészeti gyülés határozatának.

Az erdősités az erdészet hivatáskörébe vág, de ebből jogosan csak annyi következtethető, hogy magát e munkát végezze tehát az erdészet el; de már az a kivánság méltánytalan, hogy a munka költségeit szintén az erdészet vállalja magára.

Eddig az erdészet budgetjéből nem is jutott elég, söt csak kevés juthatott a költségek viselésére; e miatt olyan kevés az eddig felmutatható eredmény is. Csak épen az 1896. évi államköltségvetés összeállitásakor sikerült gróf Festetits volt földmivelési ministernek az által, hogy az erdőőri szakiskolák fentartásának költségei külön kiadásképen vétettek fel, az országos erdei alapnak kopárok beerdősitésére is fordithatóhitelösszegét ötven ezer forinttal kedvezőbbé tenni. De a mint közgazdasági politikánk kifejezetten országos érdekü közczélnak tekinti a munka sürgös teljesitését s az ily czélokra való közköltségek közé irja a kopárok beerdősitésének egész vagy legalább nagyobb résznyi költségeit is, mindjárt szélesebbé válik az a tér, melyen az erdészet

a munkával járó fáradságot buzgón viselve s tapasztalatait és tudását érvényesitve bizonyosan sok sikert fog felmutatni.

Ismeretes mindannyiunk előtt, hogy közgazdasági politikánk intézői között jelenleg számosan vannak, akik az erdészet törekvéseit jól ismerik s méltányolni tudják. A ministerelnökről régóta tudjuk ezt, a földmivelésügyi minister pedig különösen a kopár területek beerdösitésének kérdése iránt való jóakaratu s nagy érdeklődésének mindjárt beköszöntője alkalmakor kifejezést adott s az e hó elején kinevezett földmivelésügyi politikai államtitkárt az erdészetnek szintén igaz barátjaképen tanultuk régóta megismerni s az ő részéről az erdészet minden ügyének teljes jóakarattal, erővel és tudással való támogatását bizton remélhetjük.

Országos erdészeti gyülésünk határozatainak érvényesitése érdekében egyesületünk a f. hónap 2.-án tartott választmányi ülésében tett intézkedése alapján legközelebb fogja feliratát a tárgyalás alatt volt három nagy fontosságu kérdésben a kormányhoz felterjeszteni. Minden jel arra mutat, hogy a feliratok a kormánynál jó indulattal fogadtatnak. Ha igy lesz, ez a magyar erdészet független fejlődését ujra nagy lépéssel viszi előbbre a felvirágzásnak utján s az ország jólétének emelésére való befolyását ujra erősbiteni fogja.

S a mint a képviselőház felirati bizottsága által előterjesztett felirati javaslatból ujra kiviláglik, kopáraink ügyét kormányunk a legkomolyabban kivánja mennél előbb sikerre juttatni.

A fehér gólya és füsti fecske

(Ciconia alba et Hirundo rustica)

1896.-i tavaszi vonulása Magyarországon,

az erdőhatóságok adatai alapján.

*

A madártani központ köszönete.

A magyar erdészet, mint rendszeres ornithologiai megfigyelő hálózat, ezuttal negyedszer bocsátja rendelkezésére vonulási adatait annak a tudománynak, mely a madárköltözködés kérdésének megoldását tekinti czéljául.*) S ha most számba veszszük az anyagot, melyet ez a tudomány a magyar erdészetnek már eddig is köszönhet, minden kétséget kizárólag igazolva látjuk, hogy az ügy erdészeink körében mind több és lelkesebb pártolóra talált és hogy azt elejétől kezdve igaz jóakarattal és fokozódó buzgalommal segitették előre. Legjobban bizonyitja ezt épen a jelen év, melynek tavaszáról az érkezési adatoknak most már tekintélyes mennyisége járult adatgyüjteményünk gazdagitásához. Igaz, hogy ez a nyereség elsősorban csak a tudományé, de másodsorban egy magyar tudományos czélu intézeté is, amely kedves kötelességének ismeri ez alkalommal, hogy szives köszönetet mondjon erdészeinknek azért a buzgó támogatásért, mely-

*) Az erdőhatóságok 1890. és 91-ben a gólya és füsti fecske érkezését figyelték meg, a mult és jelen év tavaszán ezeken kivül már számos más faj vonulását is.

ben részesítették öt a multban s hogy ugyanakkor, a magyar tudomány ügyében kérje azt tölük továbbra — a jövöben is.

A munkát Szalay Lajos Elemér, az „Ornithologiai Központ“ rendes gyakornoka, buzgósággal és avatottan végezte. *Herman Ottó.*

* * *

A fehér gólyára és füsti fecskére vonatkozó erdészeti adatok földolgozása.

Az erdészeti megfigyelések nem szoritkoztak csupán a fehér gólya és füsti fecske vonulására; a jelentések javarésze már tavaly is több fajra terjedt, a folyó év tavaszán pedig összesen 31 vonulónak birjuk első megjelenését az erdőhatóságoktól. Az emlitett két fajon kivül különösen az *erdei szalonka*, a *fehér barázdabillegető*, a *kakuk* és *daruról* az érkezési adatoknak aránylag hosszu sorát jegyezte föl az erdészeti hálózat, ugy, hogy ezek már önállólag is alkalmasak a földolgozásra.*) Ezek az adatok a magyar madártani központ folyóiratában az *Aquilában* látnak majd napvilágot; az anyag oly terjedelmes, hogy itt be kellett érnünk a fehér gólya és füsti fecske idei vonulásának jellemzésével is.

Az adatok földolgozásában az Aquila ujabb módszere volt irányadó. Eszerint, hogy a vonulás a maga lefolyásában minél jobban áttekinthető legyen, az országot a legdélibb ponttól mindig félfoknyi szélességgel fölfelé haladva

*) Igen részletes és pontos jelentést kapott az intézet a kolozsvári, lippai, doroszlói, ungvári, sepsi-szt.-györgyi, gödöllői és máramarosszigeti hivatalok vezetőitől, kiket rövid idő mulva örömmel üdvözöl rendes megfigyelői sorában.

a legészakibb pontig összesen 10, a szélességi körökkel párhuzamosan haladó *zónára* osztjuk, melyekben az egyes állomások a nyugat-keleti fekvés sorrendjében, tehát a hosszusági viszonynak rendén következnek, kimutatva minden állomásnál a tengerszinfeletti magasságot is.

Ennek az összeállitásnak főként az a gyakorlati haszna van, hogy a *vonulás lényegében lehetőleg egyértékü pontokat sorakoztatja egymásmellé* s igy a költözködés menetének sokszor igen bonyolódott, homályos képét, épen az egyértékü részek kiemelése és külön tárgyalása által a lehető módon egyszerüsiti és tisztázza.

Az adatok csoportositása ezek szerint a következő:

1. A fehér gólya (Ciconia alba L.) vonulása.

I. zóna a 44° 30′—45° é sz. között.

Alföld.

Április 2. Pancsova. 79 *m.*
*Márczius 21. Temes-Kubin. 82 *m.*
Április 4. Deliblát. 93 *m.*
Márczius 17. Fehértemplom. 97—141 *m.*

Keleti hegyvidék.

Márczius 18. Berzászka. 81 *m.*
Április 1. Ogradina. 58—249 *m.*

Deliblát alig jelez első érkezést, a szomszédos *Temes-Kubinban* megfigyelőnk szerint márcz. 21-én a fészkek felét már elfoglalták a párok. Ennek daczára nem lehetetlen, hogy első megjelenésről van szó s ekkor az első zóna tényezői ezek:

*) A csillaggal jelzett adatok az ornithologusok megfigyeléseiből valók.

*L. márczius 17. Fehértemplom.
Lk. április 4. Deliblát.
I. 19 nap.
K. márczius 26.

II. zóna a 45⁰—45⁰ 30′ é sz. között.

Alföld.

Április 3. Županja. 86 *m.*
Márczius 19. Karavukova. 86 *m.*
„ 17. Morovič. 85 *m.*
„ 28. Nagy-Becskerek. 83 *m.*
„ 22. Denta. 93 *m.*

Minthogy az adatok mind alföldiek, a középszám értéke is csak erre a területre szoritkozik.

L. márczius 17. Morovič.
Lk. április 3. Županja.
I. 18 nap.
K. márczius 25—26.

III. zóna a 45⁰ 30′—46⁰ é sz. között.

Alföld.

Márczius 14. Bezdán. 91 *m.*
„ 17. Apatin. 86 *m.*
„ 16. Szonta. 87 *m.*
„ 16. Doroszló. 91 *m.*
„ 19. Vadászerdő. 97 *m.*
„ 19. Mosnicza. 92 *m.*
„ 17. Temes-Rékás. 106 *m.*
„ 20. Kiszető. 110 *m.*
„ 19. Bálincz. 125 *m.*

---

*) *L* a zóna *legkorábbi*, *Lk* a *legkésőbbi* adata; *I* a két adat eltérését, *ingadozását*, *K* pedig a zóna *középszámát* jelenti.

Keleti hegyvidék.

Márczius 11. Lugos. 125 *m.*
„ 27. Dobrest. 350 *m.*
„ 19. Szudriás. 147 *m.*
Április 20. Padurány. 161 *m.*
„ 20. Poverzsina. 168 *m.*
„ 5. Facset. 162 *m.*
„ 8. Kossova. 196 *m.*
„ 14. Felső-Porumbák. 479 *m.*
„ 15. Alsó-Vist. 426 *m.*
„ 8. Fogaras. 430 *m.*
„ 6. Sebes. Kb. 600 *m.*
Márczius 28. Sarkaicza. 500 *m.*
„ 25. Ohába. 482 *m.*
„ 20. Alsó-Venicze. 400 *m.*
Április 13. Uj-Sinka. 531 *m.*
Márczius 28. Felső-Komána. 501 *m.*
„ 17. Hidvég. 510 *m.*
„ 31. Tömösi szoros. Kb. 1000 *m.*
„ 24. Sepsi-Szent-György. 542 *m.*
„ 17. Nagy-Borosnyó. 564 *m.*
„ 30. Bodzai szoros. Kb. 1300 *m.*
„ 19. Kovászna. 560 *m.*

Az alföldi pontok eléggé összhangzatos képet adnak csekély eltérésü márcziusi adataikkal, melyek azonban tovább a Béga völgyén is uralkodnak, egészen Szudriásig. *Padurányánál az első érkezés ideje egyszerre ápr. 20.-ra szökken* s ugyane napon jelent meg a madár először *Poverzsinában* is. Noha sem a hüpszometrikus, sem a földrajzi fekvés nem adja nyitját a két pont feltünö késésének, adataikat még sem mellőzhetjük, mert a *két szomszédos pont egybevágó jelentése kizárja a tévedést*, s az is bizonyos, hogy ezek a helyek, hova tavaly is *ápr. 10.-én* érkezett a gólya, állandóan erős késést jeleznek, s épen ezért egészen *más*

*szempontból veendők birálat alá.**) A többi áprilisi adat a hónap elsejéről való, csak *Alsó-Vist* és *Felső-Porumbák* emelkednek a hónap közepéig, a mi különösen az elsőnél a fogarasi havasok közelségének lesz a befolyása. *Sarkaiczával* ujra márcziusi adatok kezdődnek s az egy *Uj-Sinkát* kivéve most már az egész hátralevő zónára kiterjednek. A vonulás menete a III. zónában tehát a következő: az első megjelenés az Alföldön általában márczius közepére, Erdély kezdetén valamivel későbbre esik. *Padurántól Sebesig*, tehát 8 állomáson átmenet nélkül emelkedik az első érkezés ideje, meghaladva április közepét is, mig Erdély legkeletibb részén Uj-Sinkát kivéve márczius végére száll, *s még a legmagasabb pontokon sincs áprilisi érkezés.*

L. márczius 11. Lugos.
Lk. április 20. Padurány és Poverzsina.
I. 41 nap.
K. márczius 31.

IV. zóna a 46°—46° 30′ é. sz. között.

Alföld.

Április 2. Szegzárd. 110 *m.*
„ 6. Apátfalva. 89 *m.*
Márczius 20. Pécska. 102 *m.*
„ 21. Csála. 105 *m.*
Április 19. Radna. 124—153 *m.*

Keleti hegyvidék.

Márczius 19. Lippa. 208 *m.*

---

*) A III. zóna adatainak ez a sajátságos ingadozása, s különösen Erdély nyugati pontjainak erős késése e rónarészben — az eddigi megfigyeléseket is számba véve — annyira állandó, hogy ezekután évről-évre ismétlődő jelenségnek tarthatjuk. Mindenesetre nagyobb figyelmet érdemel s épen ezért kérjük a jövőben Padurány, Poverzsina, Kossova, Furdia és Facset pontos, lehetőleg *a vonulás irányát is jelző* adatait.

Április 3. Sistarovecz. 245 *m.*
Márczius 31. Dorgos. 245 *m.*
„ 16. Berzova. 150—250 *m.*
„ 24. Valyemáre. 283 *m.*
Április 14. Topánfalva. 540—900 *m.*
„ 7. Abrudfalva. Kb. 600 *m.*
Márczius 19. Kézdi-Vásárhely. 570 *m.*
„ 21. Bereczk. 592 *m.*

A 14 adat közül 9 hegyvidékről való s ez kifejezést nyer az érkezési időkön is: az egész rónában ritka kivétellel márcz. utolsó s ápr. első napjai uralkodnak. *Topánfalva* késői adata magas fekvésének megfelelő, de már *Radnát* mellőznünk kell, lehetetlen, hogy az olyan közelfekvő *Lippa* teljes hónappal előzte volna meg.

L. márczius 16. Berzova.
Lk. április 14. Topánfalva.
I. 30 nap.
K. márczius 30—31.

V. Zóna a 46° 30′—47° é sz. között.

Dunántuli dombvidék.

*Márczius 21. Lelle. 116 *m.*

Keleti hegyvidék.

Márczius 18. Torda. 391 *m.*
Április 9. Herbus. 372 *m.*
Márczius 23. Görgény-Szt-Imre mocsár. 421 *m.*
Április 16. Görgény-Szt-Imre felsővidék. 700 *m.*

A hüpszometrikus viszony erős befolyására vall, hogy a fehér gólya, valamint a többi vonuló is általában korábban érkeznek *Görgény-Szt-Imre* mocsarához, mint a felsővidékhez. *Lelle* adatára utalva vagyunk, különben az egész zóna tisztán erdélyi pontokból áll.

L. márczius 18. Torda.
Lk. április 16. Görgény-Szt-Imre felsővidék.
I. 30 nap.
K. április 1—2.

VI. zóna a 47°—47° 30′ é sz. között.

Keleti hegyvidék.

Márczius 31. Nagy-Ilonda. Kb. 400 *m.*
„ 20. Deés. 251 *m.*
Április 7. Bethlen. 250 *m.*
Márczius 16. Naszód. 326—600 *m.*

Kis területre szoritkozó pár adat, s igy a belölük alkotott középszám sem birhat fontossággal.

L. márczius 16. Naszód.
Lk. április 7. Bethlen.
I. 23 nap.
K. márczius 27.

VII. zóna a 47° 30′—48° é sz. között.

Dunántuli dombvidék.

Márczius 21. Telki. 247 *m.*

Alföld.

Április 17. Mácsa 150 *m.*
„ 16. Isaszeg. 301 *m.*
„ 17. Valkó. 148—188 *m.*

Keleti hegyvidék.

Márczius 20. Vissó. 480—1000 *m.*
Április 16. Lajosfalva. 920 *m.*

Rögtön feltünik, hogy *az első megjelenés most már határozottan ápril első felére hajlik* s a márcziusi adatok lesülyednek a hónap végére. *Vissó* fekvéséhez mérten

korai. *Mácsa, Isaszeg és Valkó* jelentését, bár igen késő érkezést mutatnak, összevágó adataik hitelesitik.

L. márczius 20. Vissó.
Lk. április 17. Mácsa.
I. 29 nap.
K. április 3.

VIII. zóna a 48⁰—48⁰ 30′ é sz. között.

Északi hegyvidék.

Április 11. Aranyos-Maróth 196 *m.*
„ 25. Szélakna. 863 *m.*
Márczius 27. Balassa-Gyarmat. 148 *m.*
„ 23. Losoncz. 191 *m.*
„ 20. Nyustya. 298 *m.*
„ 24. Rima-Szombat. 208 *m.*
Április 18. Diós-Győr. 183 *m.*
Márczius 22. Kabola-Polyána. 410—1000 *m.*

Szélakna még magas fekvéséhez mérten is késő, egyike a fehér gólya vonulásában eddig birt legkésőbbi adatainknak. Feltünően késő *Diós-Győr* is, valószinü, hogy csak alkalmi előfordulást jelez. Az adatok erős ingadozása különben csak a zóna hirtelen változó orographiai jellegének visszatükröződése.

L. márczius 20. Nyustya.
Lk. április 25. Szélakna.
I. 37 nap.
K. április 7.

IX. Zóna a 48⁰ 30′—49⁰ é sz. között.

Északi hegyvidék.

Április 4. Geletnek. 239—500 *m.*
» 9. Oszáda. 587—1000 *m.*

Márczius 25. Rozsnyó. 314—797. *m.*
Április 15. Szomolnok. 561—900 *m.*
Márczius 28. Zakárfalu. 537 *m.*

Alföld.

Április 14. Ungvár. 120—262 *m.*
Márczius 30. Radváncz. 136—200 *m.*

Északi hegyvidék.

Márczius 25. Dubrinics. 169—400 *m.*
Április 10. Csornoholova. 240—600 *m.*

Ungvár, mely még az Alföld territorialis viszonyainak hatása alatt áll, szokatlanul késő, de adatát igen kétessé teszi a közelfekvő *Radváncz*, hova a madár majd egy hónappal előbb érkezett.

L. márczius 25. Rozsnyó és Radváncz.
Lk. április 15. Szomolnok és Dubrinics.
I. 22 nap.
K. április 4—5.

X. zóna a 49°—49° 30′ é sz. között.

Északi hegyvidék.

Április 6. Draskócz. Kb. 400 *m.*
„ 18. Alsó-Kubin. 468—700 *m.*
„ 16. Nizsna. 573 *m.*
Márczius 22. Bobró. 639 *m.*
Április 10. Liptó-Ujvár. 652—1200 *m.*
Márczius 19. Podolin. 570—800 *m.*

Érdekes, hogy a legészakibb fekvésü állomás, *Bobró*, valamint *Podolin* is márczius érkezést jeleznek s igy a márczius adatok, bár a hónap végéről, de az ország legészakibb határáig is előfordulnak.*)

*) Lásd erre ronatkozólag *Herman Ottó*, Aquila II. f. 170., a hol szerző reámutat, hogy a fehér gólya az éghajlati viszonyok iránt kevéssé érzékeny.

L. márczius 19. Podolin.
Lk. április 18. Alsó-Kubin.
I. 31 nap.
K. április 3.

A középszámok megállapitása után rendezzük a nyert tényezőket a zónák sorrendjében, hogy a vonulás jellemzése már most az egész ország területén történhessék.

Zóna	Legkorábbi	Legkésőbbi	Ingad.	Középszám
I	Márczius 17	Április 4	19	Márcz. 26
II	„ 17	„ 3	18	„ 25—26
III	„ 11	„ 20	41	„ 31
IV	„ 16	„ 14	30	„ 30—31
V	„ 18	„ 16	30	Április 1— 2
VI	„ 16	„ 7	23	Márcz. 27
VII	„ 20	„ 17	29	Április 3
VIII	„ 20	„ 25	37	„ 7
IX	„ 25	„ 15	22	„ 4—5
X	„ 19	„ 18	31	„ 3

Ha e táblázatos kimutatás rovatait tekintjük, azonnal felötlik, hogy az összes zónákban észleltek márcziusi s ugyancsak áprilisi érkezést is, más szóval a legkorábbi adat minden zónában márcziusi, a legkésőbbi mindenikben áprilisi érkezést mutat. Ebből következik, *hogy a gólya megjelenése Magyarországon általában arra az időpontra esik, melyet egyfelől márczius, másfelől április, ennek első annak második fele foglal magában*, vagyis szükebb értelemben márczius utolsó s április első napjai közt ingadozik.

A táblázat középszámaiban a *késés északfelé majdnem fokozatosan történik* s az eddigi eredményeket is számbavéve, megczáfolhatlan.

Az ingadozásokat illetőleg bizonyos, hogy azok a hüpszometrikus viszony befolyásának visszatükrözői s tényleg leggyengébbek a legkisebb magasságkülönbségek zónáiban, (I. és II.) legerősebbek pedig ott, hol a tengerszinfeletti magasságok a legnagyobb eltéréseket mutatják. (IV. és VIII. zóna.)

Az összes adatok közöl:

L. márczius 11. Lugos.
Lk. április 25. Szélakna.
I. 46 nap.

Országos középszám április 2—3.

A tavalyi megfigyelések eredményeivel megegyező a táblázatos kimutatás első rovata, *hol mindkét évben tisztán márcziusi érkezések fordulnak elő, mint az egyes zónák legkorábbi adatai.* A legkésőbbi adatok rovatában tavaly még márcziusi adat is szerepelt, mig *az idén valamennyi zónában áprilisre esett a legkésőbbi érkezés, sőt nyolcz esetben a tavalyiaknál későbbre.* Az ingadozások tavaly is az első két zónában voltak a legkisebbek, legnagyobbak a III. és V.-ben.

Ami a két év zónáinak középszámait illeti, mindkét év adataiban *előtérbe lép az északi pontok késése, bár a jelen megfigyelések eredményei a rendesnél itt is későbbiek, ugy, hogy egész biztossággal kimondhatjuk, hogy a fehér gólya vonulása a folyó évben késett.*

2. A füsti fecske (Hirundo rustica L.) vonulása.

I. zóna a 44° 30′—45° é sz. között.

Alföld.

Márczius 15. Pancsova. 79 *m.*
„ 15. Deliblát. 93 *m.*
Április 5. Fehértemplom. 97—141 *m.*

Keleti hegyvidék.

Április 6. Berzászka. 81 *m.*
„ 20. Dalbosecz. 254 *m.*
Márczius 23. Ogradina. 58—249 *m.*
Április 12. Herkulesfürdő. 153—600 *m.*

E pár adat is elárulja, hogy a füsti fecske idei vonulása a rendestől teljesen eltért. Az Alföld korai adata után átmenet nélkül késnek az érkezési idők a Keleti hegyvidék területén, hol *Berzászka*, *Herkulesfürdő* és különösen *Dalbosecz* igen késő adata mellett csak *Ogradina* válik ki rendes adatával.

L. márczius 15. Pancsova és Deliblát.
Lk. április 20. Dalbosecz.
I. 37 nap.
K. április 7.

II. zóna a 45°—45° 30′ é sz. között.

Alföld.

Április 10. Uj-Gradiska. 129 *m.*
Márczius 20. Županja. 86 *m.*
„ 22. Morovič. 85 *m.*
Április 10. Nagy-Becskerek. 83 *m.*
„ 8. Denta. 93 *m.*

Keleti hegyvidék.

Április 25. Német-Bogsán. 189 *m.*
„ 19. Temes-Szlatina. 315 *m.*

Temes-Szlatina magasabb fekvését tekintve még okadatolt, ellenben *Német-Bogsán* adata tulkésö, valószinü, hogy csak *visszatérést jelez.*

L. márczius 22. Morovič.
Lk. április 25. Német-Bogsán.
I. 35 nap.
K. április 8.

III. zóna a 45° 30′—46°é sz. között.

Alföld.

Április 11. Bezdán. 91 *m.*
Márczius 21. Apatin. 86 *m.*
Április 8. Liget. 88 *m.*
„ 25. Vadászerdő. 97 *m.*
„ 20. Mosnicza. 92 *m.*
„ 2. Unip. 91 *m.*
Márczius 25. Temes-Rékás. 106 *m.*
Április 23. Buziás. 128 *m.*
„ 3. Kiszető. 110 *m.*
Márczius 28. Bálincz. 125 *m.*

Keleti hegyvidék.

Márczius 16. Lugos. 125 *m.*
Április 10. Dobrest. 350 *m.*
„ 19. Szudriás. 147 *m.*
„ 16. Padurány. 161 *m.*
„ 16. Poverzsina. 168 *m.*
„ 14. Furdia. 214 *m.*
„ 14. Facset. 162 *m.*
„ 15. Kossova. 196 *m.*
„ 27. Felső-Porumbák. 479 *m.*
„ 2. Kerczisora. 491 *m.*
„ 27. Alsó-Vist. 426 *m.*
„ 24. Fogaras. 430 *m.*
„ 23. Sebes. Kb. 600 *m.*
„ 20. Sarkaicza. Kb. 500 *m.*
„ 27. Sárkány. Kb. 470 *m.*
„ 19. Ohába. 482 m.
„ 20. Alsó-Venicze. Kb. 450 *m.*
„ 27. Uj-Sinka. 561 *m.*
„ 27. Felső-Komána. 501 *m.*
„ 15. Kucsuláta. 480—537 *m.*
„ 22. Hidvég. 510 *m.*
„ 26. Tömösi szoros. Kb. 1000 *m.*

Április 20. Sepsi-Szent-György, 542 *m.*
„ 18. Nagy-Borosnyó. 564 *m.*
„ 23. Bodzai szoros. Kb. 1300 *m.*
„ Kovászna. 560 *m.*

Általában igen késői érkezések. Még az Alföld is késő áprilisi adatokat mutat, noha ezen a területen rendes viszonyok között oly sürüen fordul elő a márcziusi adat. *A szomszédos pontok között mindenütt igen erősek az eltérések, pedig az adatok ily nagy ingadozása az Alföldön egészen szokatlan.* A legtöbb adat, mint *Bezdán, Mosnicza, Buziás* és különösen *Vadászerdő* adata feltünöen késő, ez utóbbi a tavalyihoz képest *32* nappal késett.

Erős késést mutatnak a Keleti hegyvidék nyugati pontjai is, április első napjai majdnem teljesen kimaradnak, csak az egy *Kerczisora* jegyzett az idén is korai érkezést. Noha az adatok tulnyomó része a szokottnál itt is határozottan későbbi, *a hüpszometrikus viszony hatása a rendellenes körülmények között sem maradt kifejezés nélkül.*

L. márczius 21. Bezdán.
Lk. április 27. Felső-Porumbák, Alsó-Vist, Sárkány és Felső-Komána.
I. 38 nap.
K. április 8—9.

IV. zóna a 46°—46° 30′ é sz. között.

Dunántuli dombvidék.

Április 12. Nagy-Atád. 130 *m.*
„ 14. Kaposvár 142 *m.*

Alföld.

Április 10. Szegszárd. 110 *m.*
Márczius 20. Báttaszék. 91 *m.*
Április 13. Apátfalva 89 *m.*
Márczius 28. Szemlak. 107 *m.*

Április 14. Pécska. 102 *m.*
Márczius 24. Csála. 105 *m.*
Április 4. Paulis. 125—322 *m.*
„ 9. Radna. 124—153 *m.*

Keleti hegyvidék.

Április 9. Lippa. 208 *m.*
„ 16. Sistarovecz. 245 *m.*
„ 13. Dorgos. 245 *m.*
„ 4. Berzova. 150—250 *m.*
„ 7. Tótvárad. 189—270 *m.*
„ 7. Valyemáre. 283 *m.*
„ 17. Topánfalva. 540—900 *m.*
„ 14. Abrudfalva. Kb. 600 *m.*
„ 14. Offenbánya. 471—800 *m.*
„ 29. Rakató. Kb. 1000 *m.*
„ 22. Kézdi-Vásárhely. 570 *m.*
„ 4. Bereczk. 592 *m.*

Már *inkább normálisan késői érkezések* s a szomszédos pontok ingadozása is gyengébb. *Rakató* késése magas fekvésével igazolt, ellenben *Apátfalva* és *Pécska* környezetéhez mérten *tulkéső.*

L. márczius 20. Báttaszék.
Lk. április 29. Rakató.
I. 41 nap.
K. április 9.

V. zóna a 46° 30′—47° é sz. között.

Dunántuli dombvidék.

Április 18, Igal. 176 *m.*

Keleti hegyvidék.

Április 29. Béles. 932 *m.*
Május 24. Dámes. 1482 *m.*

Április 30. Dobrus. 1110 *m.*
„ 29. Marisel. 1199 *m.*
„ 29. Magura. Kb. 1300 *m.*
„ 20. Meleg-Szamos, Kb. 600 *m.*
„ 20. Hideg-Szamos. Kb. 600 *m.*
„ 18. Torda, 391 *m.*
„ 21. Herbus. Kb. 372 *m.*
„ 16. Görgény-Szent-Imre mocsár. 421 *m.*
„ 20. Görgény-Szent-Imre felsővidéke. 700 *m.*

Dámes meg nem állhat, minden körülményt latba vetve is *tulkésö*. *Béles*, *Dobrus*, *Marisel* és *Magura*, noha szintén igen magas pontok, majd egy hónappal előzik meg, bizonyos tehát, hogy mint *első érkezés* nem jöhet figyelembe. Az adatok különben ebben a zónarészben is erősen késöiek s *Igalt* kivéve, mind a Keleti hegyvidék magas fekvésü állomásairól valók, ugy, hogy a levont középszám csak helyi értékü s az egész zónára egyáltalán nem bir jelentőséggel; az Alföld egy adattal sincs jellemezve.

L. április 16. Görgény-Szent-Imre mocsár.
Lk. április 30. Dobrus.
I. 15 nap.
K. á p r i l i s 23.

VI. zóna a 47°—47° 30′ é sz. között.

K e l e t i h e g y v i d é k.

Április 12. Zilah. 267 *m.*
„ 19. Nagy-Ilonda. Kb. 400 *m.*
„ 9. Deés. 251 *m.*
„ 5. Bethlen. Kb. 250 m.
„ 15. Telcs. Kb. 400 *m.*
„ 14. Naszód. 326—600 *m.*
„ 20. Neposz. 361—600 *m.*
„ 20. Román-Budak. 530 *m.*
„ 20. Kis-Ilva. Kb. 400 *m.*

Április 17. Borgó-Prund. 462 *m.*
„ 20. Nagy-Ilva. 600—900 *m.*

Ismét csak a Keleti hegyvidéknek *az előző éveknél sokkal későbbi adatai.* Természetes, hogy a középszám sem hat ki az egész zóna területére.

L. április 5. Bethlen.
Lk. április 20. Neposz, Román-Budak, Kis- és Nagy-Ilva.
I. 16 nap.
K. április 12—13.

VII. zóna a 47° 30′—48°é sz. között.

Dunántuli dombvidék.

Április 22. Derecske. 341 *m.*
„ 23. Nagy-Marton. 256 *m.*
„ 10. Nagy-Czenk. Kb. 170 *m.*
„ 18. Telki. 247 *m.*
Márczius 25. Budakesz. 231 *m.*
Április 24. Nagy-Maros. 368 *m.*
„ 12. Visegrád. 346 *m.*

Alföld.

Április 21. Babat. 183 *m.*
„ 2. Mácsa. 150 *m.*
„ 21. Isaszeg. 301 *m.*
„ 3. Valkó. 148—188 *m.*

Keleti hegyvidék.

Április 26. Máramaros-Sziget. 274—600 *m.*
„ 27. Rónaszék. 362—600 *m.*
„ 14. Fejérpatak. Kb. 400 *m.*
„ 26. Vissó. 480—1000 *m.*
„ 26. Fajna-Vissó. Kb. 700—1200 *m.*
„ 29. Lajosfalva. 920 *m.*
Május 1. Dornavölgye. Kb. 1000 *m.*
Április 20. Kosnavölgye. Kb. 1000 *m.*

A dunántuli adatok *példátlan* késéseivel szemben *Budakesz* különben rendes adata ezuttal tulkorainak mondható, mig az alföldi pontok között *Babat* és *Isaszeg* lesznek kétes értéküvé, ha a közeli *Mácsa* és *Valkó* adatait tekintjük. A keleti hegyvidék adatai már oly csekély eltérést mutatnak, hogy helyességük nem vitatható.

L. márczius 25. Budakesz.
Lk. május 1. Dornavölgye.
I. 38 nap.
K. április 12—13.

VIII. zóna a 48°—48° 30′ é sz. között.

Északi hegyvidék.

Április 5. Vág-Sellye. 121 *m.*
„ 19. Máriacsalád. 282 *m.*
„ 13. Aranyos-Maróth. 296 *m.*
„ 25. Garamrév. 211—700 *m.*
„ 13. Szélakna. 863 *m.*
Május 2. Lenge. Kb. 600 *m.*
Április 28. Bélabánya. 484 *m.*
Május 1. Tópatak. 594 *m.*
Április 1. Balassa-Gyarmat. 148 *m.*
„ 17. Losoncz. 191 *m.*
„ 21. Nyustya. 298 *m.*
„ 17. Rima-Szombat. 208 *m.*
„ 11. Mocsolyás. 334—422 *m.*
„ 28. Uj-Huta. 582 *m.*
„ 21. Parasznya. 183—300 *m.*
„ 15. Diósgyőr. 183 *m.*

Alföld.

Május 1. Bocskó. 141 *m.*

Északi hegyvidék.

Április 23. Kabola-Polyána. 410—1000 *m.*
„ 17. Rahó. 443 *m.*
„ 25. Bogdán. 548 *m.*
Május 2. Bogdán-Luhi. 613—1000 *m.*

A késés északfelé mind erősebbé válik, több ponton hetekkel, *Lengén teljes hónappal* későbbi az érkezés, mint az előző évben. Igen késő *Bélabánya* és *Tópatak* is, pedig egyidejü adataik kizárják a téves megfigyelést. *Balassa-Gyarmat* viszonylag korai, ellenben Bocskó késése, mint alacsony fekvésü alföldi ponté, elfogadhatlan.

L. április 1. Balassa-Gyarmat.
Lk. május 2. Bogdán-Luhi.
I. 32 nap.
K. április 16—17.

IX. zóna a 48° 30′—49° é sz. között.

Északi hegyvidék.

Április 26. Liborcsa-Dvorecz. 225 *m.*
„ 19. Nyitra-Kolos. Kb. 250 *m.*
„ 26. Oszlány. 234 *m.*
„ 20. Geletnek. 239—500 *m.*
„ 27. Blatnicza 500 *m.*
Május 28. Körmöcz-Liget. Kb. 500 *m.*
Április 28. Mocsár. 615 *m.*
„ 20. Ihrács. Kb. 600 *m.*
„ 20. Jallna. 268—600 *m.*
„ 20. Bezeréte. Kb. 550 *m.*
„ 20. Garam-Berzencze 383 *m.*
„ 28. Kecskés. Kb. 400 *m.*
„ 20. Vas-Berzencze. Kb. 550 *m.*
„ 18. Dobó. 447 *m.*
„ 23. Oszáda. 587—1000 *m.*
„ 23. Maluzsina. 733—1400 *m.*
„ 27. Teplicska. 919—1200 *m.*

Április 8. Rozsnyó. 314—797 *m.*
„ 20. Óviz. 815—1100 *m.*
„ 23. Szomolnok. 561—900 *m.*
Márczius 21. Krompach. 371 *m.*
„ 24. Zakárfalu. 537 *m.*
Április 29. Aranyidka. 659—1000 *m.*
„ 18. Kakasfalu. 375—700 *m.*
„ 20. Keczer-Peklén. 328 *m.*

Alföld.

Április 10. Ungvár. 120—262 *m.*
„ 24. Radváncz. 136—200 *m.*

Északi hegyvidék.

Április 12. Ó-Kemencze. 149—400 *m.*
„ 14. Dubrinics. 169—400 *m.*
„ 16. Turia-Remete. 180—400 *m.*
„ 30. Csornoholova. 240—600 *m.*
Május 1. Sztavna. 379—700 *m.*

Bár az adatok tulnyomó része itt is igen késői, de összhangzatos, az érkezési napok zöme (30 közöl 23) április utolsó harmadára esik. *Körmöcz-Liget* erős megfigyelési hiba, természetesen nem jő figyelembe, valamint a két márcziusi adat sem, mely ebben a zónában még a rendes viszonyok közt is korai, a jelen év adataival pedig annál inkább ellentmondó.

L. április 8. Rozsnyó.
Lk. május 1. Sztavna.
I. 24 nap.
K. április 19—20.

X. zóna a 49°—49° 30′ é sz. között.

Északi hegyvidék.

Április 27. Pribócz. 420 *m.*
„ 26. Turócz-Szent-Márton. 399 *m.*

Május 1. Fenyőháza. 500—1000 *m*.
Április 28. Alsó-Kubin. 468—700 *m*.
„ 28. Rózsahegy. 496—900 *m*.
„ 27. Liptó-Ujvár. 652—1200 *m*.
„ 30. Szvarin. 684—1100 *m*.
„ 25 Vichodna. 775—900 *m*.
Május 5. Feketevág. 750—1100 *m*.
Április 21. Szepes-Szombat. 683 *m*.
„ 25. Szepes-Ófalu. 500—900 *m*.
„ 27. Podolin. 570—800 *m*.

Április utolsó napjai uralkodnak, szépen tüntetve elő a fokozatos késést észak felé. Az adatok általában itt is összevágók s jellemző az is, hogy a három legkésőbbit a három legmagasabb pont adja.

L. április 21. Szepes-Szombat.
Lk. május 5. Feketevág.
I. 15 nap.
K. á p r i l i s 28.

A táblázatos összegezés a következő:

Zóna	Legkorábbi	Legkésőbbi	Ingad.	Középszám.
I	Márczius 15	Április 20	37	Április 7
II	„ 22	„ 25	35	„ 8
III	„ 21	„ 27	38	„ 8—9
IV	„ 20	„ 29	41	„ 9
V	Április 16	„ 30	15	„ 23
VI	„ 5	„ 20	16	„ 12—13
VII	Márczius 25	Május 1	38	„ 12—13
VIII	Április 1	„ 2	32	„ 16—17
XI	„ 8	„ 1	24	„ 19—20
X	„ 21	„ 5	15	„ 28

Ezek közöl az V. és VI. zóna adatainak csak a legkésöbbi napokra nézve van becsük, mert nélkülözik az Alföld és Dunántul, tehát az alacsonyabb pontok érkezési napjait s a zónáknak csupán egy részére, Erdély vonulására, vetnek világot.

A legkorábbi adatok a VII. zónáig márczius utolsó harmadából kerülnek ki, az átmenetet pedig áprilishez az V. és VI. zóna adná; a VII.-ben tényleg márczius végéről való adatot találunk. Ezen tul a legkorábbi érkezés elsejéről egyszerre 8.-ára, innen még erösebb szökkenéssel ápr. 21.-ére emelkedik.

A legkésöbbiek között általában nincs nagyobb különbség, söt *az emelkedés az első öt zónában csaknem fokozatos.* A VI. zóna korai adata után májusi adatok kezdödnek, melyek a X. zónában máj. 5.-ével érik el a tetöpontot. E szélsö adatokból következik, *hogy a füsti fecske idei vonulása általánosságban márczius közepétöl május első napjáig tartott Magyarországon.*

Az ingadozás a IV. zónában a legerösebb, utána a III. és VII. zóna következnek.

A középszámok itt is igazolják, hogy a vonulás észak felé késik.

Valamennyi adatot tekintve:

L. márczius 15. Pancsova és Deliblát.
Lk. május 5. Feketevág.
I. 52 nap.

Országos középszám április 9—12.

Minthogy a tavalyi eredményekkel az érkezések idejében egyezö jelenségre alig találhatunk, történjék már most az összehasonlitás abból a czélból, hogy kitünjenek az eltérések, azok nagysága s ezáltal a *füsti fecske idei vonu-*

lásának jellege. A mult és jelen év táblázatos kimutatását tekintve a különbség e kettő között a következő.

A legkorábbi nap tavaly csak a legészakibb zónában esett áprilisra, különben minden esetben márcziusra;*) *az idén csak a VII. zónáig terjednek a márcziusi adatok, a VIII.-ban már áprilisi a legkorábbi nap,* mely a X. zónában 21.-ére szökken. A különbség még erősebb a *legkésőbbi adatok* közt, hol tavaly csupán két májusi adat szerepelt, a legkésőbbi áprilisi nap pedig csak 26.-a volt; *az idén már április utolsó napjai uralkodnak, sőt a VII. zónától végig az adatok mind májusiak.*

A jelen év vonulásának erős *késése* már ezekből is bebizonyul, noha ez a késés a két szélsőségből alakuló országos középszámban épen nem domborodik ki a valóságnak megfelelőleg. A tény az, hogy *az idei vonulásnak jellegét nem a szélsőségek adják, (látni fogjuk, miért), hanem az adatoknak a rendestől való az az erős eltérése, mely az idei megfigyelésekben igen csekély kivétellel pontról-pontra kimutatható.* S csakis az a következtetés nyugszik feltétlenül biztos alapon, mely az összes meglevő adatból vonja le a tanuságot s nem csupán a két szélsőségre támaszkodik. Már pedig az adatok fölsorolása közben kitünt, *hogy az állomások tulnyomó részén példátlan késői volt az érkezés, a különbség a legtöbb esetben meghaladta a 10 napot, számos helyen 2—3 hétre, itt-ott teljes hónapra fokozódott.* Tekintve, hogy a füsti fecske vonulása tavaly is késett, a jelen év késése annál erősebb, az idevágó irodalom feljegyzései között *az 1896. év tavaszán folyt le a füsti fecske legkésőbbi vonulása.*

A *késés oka* kéznél fekvő. Az az időjárás, mely a

*) A tavalyi összegezés az Aquila 90. lapján olvasható.

vonulás alatt Magyarországon uralkodott, hü képét találja a feljegyzett vonulási adatokban, a mi viszont kitünő bizonyitéka annak, hogy mily szoros kapcsolat áll fenn a meteorologiai viszonyok s a vonulás tünetei között. *Az 1896. év adatainak szokatlan erős eltérése természetes következménye az idei tavasznak*, mely korán és melegen kezdődött, korai és gyorsmenetü vonulást idézve elő; ez az idő elég hosszu volt arra, hogy a vonulás az egész vonalon meginduljon s mikor ez megtörtént, a korai tavasz egyszerre, átmenet nélkül, kemény télre változott s a vonulást egész menetében föltartóztatta. *A korai tavaszról már néhány egészen korai érkezés is jegyeztetett*, ez az oka, hogy az országos középszám adata nem talál, *de a legtöbb ponton, hova ekkor már utban is lehettek a költözködők, a hirtelen beállott erős fagyoktól visszaszoritva, érkezésük a rendesnél csak sokkal később mehetett végbe.*

Ha ezekután *a fehér gólya idei vonulását tekintjük*, azonnal föltünik, hogy e fajra vonatkozó adataink, noha a késés itt is kimutatható, *a fecskéhez hasonlitva, csak alig észrevehető eltérést mutatnak*, a vonulás fővonásai a tavalyival általában egyezők. *Mig tehát a kedvezőtlen idő a füsti fecskét vonulásában hosszu ideig feltartóztatta, addig a fehér gólya vonulására, amazéhoz mérten, alig gyakorolt érezhető befolyást.* Ez a körülmény az idei tavaszszal oly szembetünő kifejezésre talált, hogy ezekután bizonyos, miszerint a fehér gólya a meteorológiai viszonyok iránt távolról sem oly érzékeny, mint a füsti fecske, más szóval, a *füsti fecske vonulása szoros kapcsolatban van az időjárási viszonyokkal, a fehér gólyáé ellenben ettől csaknem függetlennek mondható.*

Hogy ez a befolyás a többi vonuló fajnál miként módosul, az csak az általános földolgozásnál lesz meghatá-

rozható. Annyit azonban az eddigiekből is következtethetünk, hogy a folyó év rendellenes tavaszának sok költözködő vonulásán nyoma maradt s a hirtelenül változó időjárás a szokottaktól merőben eltérő tényeket állit a vizsgáló elé. De bizonyos az is, hogy éppen *a rendellenes tavaszi idő hatása sok kérdésre is megadhatja a feleletet.* A vonulásról, mint a szabad természetnek egyik legbonyolultabb és soha kellőleg meg nem figyelhető jelenségéről, csakis ugy nyerhetünk világos, tiszta képet, ha a viszonyok, melyek hatása alatt végbe megy, más és más oldalról engednek bepillantani bonyolódott lezajlásába.

A horvátországi magán erdők értékcsökkenésének okairól.

Irta: Klauznitzer Vilmos, erdőmérnök.

A fiatal erdésznemzedék a horvát-szlavonországi östölgyeseket jobbára csak leirásból ismeri. Magánerdőbirtok már régóta nem található, melyet annak idején ki ne használtak volna; az östölgyesek typusát csak a kincstári és itt-ott egy-egy nagyobb vagyonközségi erdő örzi.

Pár év mulva elhangzanak az utólsó fejszecsapások is s a 300—400 éves östölgyesek helyét a fiatalos foglalja el. S ha a tapasztalni vágyó fiatal erdész tanulmányutra indul, keresve sem találja fel többé e meseszerü állabokat; meg kell elégednie a tuskók megtekintésével, melyek 1·5—2·00 méter átmérőjükkel sejtetik a valaha ott állott óriások hatalmas méreteit.

De nem akarok tulzásba csapni a sajnálkozással; annál kevésbbé nem, mert ezeknek az érett, sőt tulérett állabok-

nak gyors kihasználása a helyes erdögazdaság szempontjából csak helyeselhető ott, a hol azoknak sikeres felujitásáról kellőképen gondoskodtak.

Amit ezen ösállabok kihasználásánál (mindig csak magánbirtokról szólok) különösen megjegyzéseim tárgyává teszek, az legfőképen az az értékesitési mód, melyet a legtöbb magánbirtokos követett és a melyet a birtokos kapzsisága és elhamarkodottsága egyaránt jellemez. Természetes, hogy ennek árát a tulajdonos ugy pénzügyi, mint erdögazdasági tekintetben igen drágán fizette meg.

Az elhamarkodottságot a viszonyok hirtelen beállott változása nem menti ugyan, de legalább érthetővé teszi.

A vasutak megnyitván a világpiaczokat: a franczia és német nagykereskedők figyelme azonnal e mérhetlen mennyiségü kincsek felé fordult; mig az erdőbirtokos, hijával minden szakismeretnek és hijával megbizható szakembereknek, az üzletkötéseknél ugyszólván csak tapogatódzásra volt utalva. Eddig erdejét alig tekintette értéknek, mert nem volt megadva a kihasználás lehetősége; valóságos főnyereménynek tekintette hát az uj korszak hajnalodását; sietett kiaknázni a kinálkozó alkalmat, s igy az eladásoknál, mivel erdejének valódi értékét megbizhatólag meghatározni képes nem volt, a legtöbb esetben vagy a nagykereskedő rábeszélésének, vagy pedig, nyilvános árveréseknél, azok érdekszövetségének esett áldozatává.

Rendkivül csalogató volt a birtokosra az a körülmény, hogy ime az erdő, mely eddig makkoltatásnál és saját fasziükségletének kielégitésénél egyébbre való nem volt, egyszerre pénzzé tehető, oly nagy pénzzé, aminőről eddigelé sejtelme sem volt; és hogy azok a lassan csepegő forintok, melyeket a határos magyar (Somogy, Zala, sőt Baranya) vármegyék kanászai fizettek makkoltatási bér

fejében: egyszerre százezrekre válthatók fel, minden utánjárás nélkül, a legnagyobb kényelemmel. *)

Az erdők értékének rohamosan felszökkenésével megváltozott az általános gazdasági helyzet; eddig a gazdaság sulypontját a szántók, de különösen a rétek képezték s az erdő csak mellékesen jött számitásba, mignem a birtokos egyszerre azzal a helyzettel találta magát szemben, hogy egy hold erdejének értéke, ugyanannyi szántójának vagy rétjének értékét 10—15-szeresen is felülmulja. És mivel a viszony az erdőre más mivelési ágakkal szemben, egyszerre ilyen kedvezővé vált, a legnagyobb számot tevő, ugyszólván versenytárs nélkül álló czégek bevásárlásaiknál a legtöbb esetben azt az eljárást követték, hogy az erdő kedvéért megvették az egész birtokot.

Minden tekintetben előnyösebb volt ez reájok nézve, mint magának az erdőnek megvásárlása, mert arra nagyon tudtak ügyelni és az a birtokos tájékozatlansága miatt csaknem mindenkor sikerült is, hogy az egész birtokért kifizetett összeg nem volt több, mint a mennyit maga az erdő is megért. A fakereskedő a gazdasággal nem foglalkozott és tényleg nem is volt szüksége a gazdaságból huzható haszonra; a legtöbb esetben, parczellázva, potom árért bérbe adta a szántókat és réteket. Fő czélja és előnye a birtokmegvásárlásnak reá nézve az volt, hogy teljesen saját kezére, szerződések és igy felelősség nélkül dolgozhatott. A birtokos pedig látszólagos jó üzlete mellett ugyszólván ingyen vált meg rétjeitől, szántóitól és gazdasági felszerelésétől.

*) Pedig, hogy e mellékhaszonvétel épen nem megvetendő, arra jeles példát szolgáltat a turmezei (Turopaja) nemesi közbirtokosság Zágráb megyében. E közbirtokosság tagjai az ő tölgy erdejüket még ma is makkos erdő gyanánt használják s ezek Horvátország legvagyonosabb kurta nemesei.

Az igy megvásárolt birtokon azután megkezdődött az erdők kihasználása.

Szinte hihetetlen az a fapazarlás, amit itt elkövettek. Először a legszebb állabokat tarolták le, azokat is csak részben; kivették az egésznek a szinét, javát, de hagytak még fenn annyi erdőt, hogy annak a révén az egész birtokot egy kevésbbé szerencsés utód nyakába varrhatták és nem egyszer megtörtént az, hogy a kizsákmányolt birtokért ugyanazt az árt kapta meg az első vevő, mint a hogyan ő vette az ép birtokot.

A második vevő ujból hozzá látott a fa pénzzé tételéhez, a maradék szinét javát ismét maga szedte ki. Azután jöttek az apró emberek, kicsiny vállalkozók, akik még 5—6 évig is folyton találtak venni valót a vágásokban: egy-egy törzset, mely kevésbbé volt jól hasitható; néhány ezer slippernek valót, fűrészárunak valót stb., mig végre ott maradt a vágás, telve hulladékkal, negyedében, harmadában, vagy felében kihasznált törzsekkel; ott maradt a legnagyobb rendetlenségben, anélkül, hogy valaki annak felujitásával törődött volna.

És csak a természet örökös alkotó munkájának s a talaj renkivüli termő-képességének köszönhető, hogy mindezek daczára a talaj, ugy a hogy, erdővel van fedve: hanem nagyon meglátszik ezeken az erdőkön a gondos kéz hiánya; a természet mostoha gyermekei azok. E kapzsi módon történt kihasználásnak a nyomait viselik magukon, csaknem kivétel nélkül, az összes fiatalosok, melyeknek felujitása két módon létesült.

Vagy dus magtermő évben történt a vágás; ez esetben a fiatalos tulsürüen maradt. Arasznyira összeszorulva állanak még ma is egymás mellett a fiatal, 25—30 éves

tölgyek; magasra felnyulva, de szerfelett vékony törzsekkel. Vastagsági növekvésük ugyszólván áll.

E fiatalosok áterdőlése csak a legnagyobb óvatosság mellett eszközölhető, mert ha kevéssel többet szedetünk ki, mint a mennyit lehetséges, a korona sulya lehajlitja a vékony fatörzset. Fokozottabb mértékben áll ez be abban az esetben, ha hó lepi meg az erdőt. E fiatalosokat még az is jellemzi, hogy a talaj nem *egyenletesen* erdősült be, hanem csakis a hajdani vén fáknak az alja, illetőleg a növő tere; ugy, hogy a fiatalos egyes apróbb erdőcsoportokra oszlik, melyeknek összefüggését számtalan tisztás szakitja meg.

Ha a vágás oly évben történt, midőn fél makktermés volt, vagy ennél is kevesebb, a tölgy helyét rendesen a köris, szil, nyár és éger foglalta el, magasabb helyeken ezekhez még a gyertyán járul.

A vizáradások a köris megtelepülését különösen elősegitették, és sok ezer holdnyi erdőt találunk, a hol a hajdani ös tölgyes félig korhadt tuskója bizonysága annak, hogy ott valaha a legszebb tölgyes állott, és ma nem látni ott egyebet körisnél. Ezeket az állabokat is a tulsürü állás jellemzi. E miatt nem fejlődhetnek kellő módon s a fiatal állab óriási megfeszitéssel törekszik a gyengébb egyedek elnyomására, hogy a természetének inkább megfelelő ritkás állásba jusson. 30—40 elhalt, félig elhalt körisre találunk, mig egy teljes épre akadunk.

E tiszta köris állabok különösen sokat szenvednek a jégtől. Ha a téli hideg elárasztott állapotban találja az erdőt, ami igen gyakran, mondhatni, hogy minden második évben megtörténik, 8—10 *cm.* vastag jégkéreg képződik a viz felületén.

A viz a száraz fagyok következtében gyors apadás-

nak indul és 10—12 nap alatt elszökik a jég alól. E jégkéreg nem sülyed a viz apadásának megfelelően a talajra, hanem 1—2 méter magasságban a talaj felett, minő ugyanis a vizállás volt, függve marad a fákon. Később nagyobb táblára szakadozik, melyek egyik élükkel a földre esnek és sulyukkal elgörbitik a fákat. Eképen a törzsnek legvastagabb, legértékesebb része válik müszaki czélokra hasznavehetetlenné. A tölgynél hasonló körülmények között a törzseknek ezt az elgörbülését sokkal kisebb mérvben tapasztaltam, mint a körisnél. Valószinü, hogy ennél a gyorsabb növés okozza azt, hogy az ilyen természetü kárositásnak kevésbbé képes ellentállani, mint a tölgy. Legkevesebb kárt okozott a jég ott, hol elszórtan egy-egy öregebb köris vagy tölgy maradt fennállva; bizonyára azért, mert ezek az öreg fák erős támpontokat szolgáltattak a jégnek és sulyának tetemes részét viselték.

E körülményből az a következtetés vonható le, hogy hasonló viszonyok között csakis a szálaló vágás biztositja a fiatalos kár nélkül való felujitását, illetőleg apasztja a kárt a miniumra; továbbá, hogy a tölgy istápolása a köris rovására már abból a szempontból is ajánlatos, mert e tekintetben is nagyobb az ellentálló képessége.

Ezekben igyekeztem beszámolni a horvátországi magánerdők elsatnyulásának okairól, melyek a kihasználásnál elkövetett gondatlanságra és ezzel kapcsolatosan a helyes felujitás elősegitésének hiányára vezethetők vissza.

A korai legeltetés által okozott kárositásokat készakarva hagytam ki a sorozatból, mert a hol fentebb jelzett tényezőkhöz még ez is hozzá járult, ott ma már erdőkről beszélni sem lehet. Ott a talajt értéktelen erdei gyomok fedik, ugy, hogy az ilyen területeket csakis szakszerü erdősités által lehetne az erdőgazdaság számára megmen-

teni. De a tulságos legeltetés esete meglehetösen ritka is; és ennek oka valószinüleg a mezögazdaság akkori rohamos hanyatlásából magyarázható meg, és abból a körülményből, hogy az áradásos helyek legeltetésre nem is igen alkalmasak. Láttuk e rövid czikk folyamán, hogy az erdők rohamos kihasználása részben válságossá lett a mezögazdaságra is, amennyiben ez olyanok kezébe került, akik semmi hivatást sem éreztek magukban annak folytatására. És tényleg ugy áll a dolog, hogy mindazok a birtokok, a hol az erdőket az előadott módon lepusztitották: gazdaságilag és tönkre mentek. Épületek, csatornázások elhanyagoltattak; a földeket nem müvelték kellő szakértelemmel; a rétek elvadultak, ugy, hogy az egész birtok a legsivárabb képet mutatta.

A mezögazdasági hibák azonban természetöknél fogva gyorsabban hozhatók helyre, mint az erdögazdaságiak, mert nem birnak az évek oly hosszu sorára kihatással.

E téren ujabb időben igen sok történik; hisszük és reméljük, hogy a horvátországi magán erdőbirtokosok sulyt fognak helyezni erdeik jókarba hozására is és hogy az, habár hosszu és kitartó munkásság után, de sikerülni is fog.

A jelenlegi tölgyeseket a kellő szakértelemmel alkalmazott áterdölések még megmenthetik; azoknak a területeknek a tölgy számára való visszahóditása pedig, melyeket a lágy fák foglaltak el, a jövő feladata lesz.

Az ákáczpajzstetü elleni védekezés eredménye.

Irta: Ratkovszky Károly, m. kir. főerdész.

Az „Erdészeti Lapok“ 1895. évi III. füzetében, az e tárgyban megjelent közleményben voltam bátor felemliteni, hogy az ákáczpajzstetü terjedése elleni óvszerül a a legeltetés betiltásán és az ágak felnyesésén kivül, az alomnak összegyüjtését és elégetését ajánlottam egy érdekelt nagybirtokosnak.

Most már, miután a szükséges intézkedések az 1894/95. és 1895/96. évi télen foganatosittattak, beszámolhatok az elért eredményről is.

A pajzstetü ellen alkalmazásba vett védekezés-módot a Sopronvármegyéhez tartozó Újkér község határában fekvő, gf. Széchényi Kálmán v. b. t. t. birtokához tartozó. ugynevezett újmajori és szopori ákáczosokban úgy foganatositották, hogy 1894 év őszén összegyüjtötték az almot s az állab alatt található egyéb giz-gazt és hulladékfát, melynek egyrészét az erdei munkások hazaszállitották s tüzelőnek használták fel, másrészét pedig a helyszinén az erdőőri személyzet jelenlétében, a kellő óvatosság szemmel tartásával elégették; továbbá az 1895. és 1896. években januártól márczius hó végeig terjedt időszakok alatt az ákáczost akoronáig (2 izben) felnyesték s a nyers ágfát eltávolitották s végre az összes 153 k. holdnyi területből 9·53 k. holdat a legeltetés ellen is tilalmaztak, mig a többit mint bérbe adott legelőt, az egész legeltetési időszak alatt járta a ló, szarvasmarha és juh.

Az 1896. évi aprilis hó végén történt részletes bejárás és vizsgálat alkalmakor tapasztaltam, hogy a pajzstetü fellépésének veszélyessége csökkenőben van s szemben az 1894. évben talált állapottal állithatom, hogy az apadás

legalább 25—30%-ra rugott a pajzstetük számát illetőleg, de észleltem egyuttal azt is, hogy a legeltetett és nem legeltetett állabokban — melyek különben határosak — lényeges, számokban kifejezhető különbség a pajzstetü mennyiségét illetőleg, nincs s csakis azt az általános igazságot tartva szemelőtt, hogy a legeltetés gyengiti a talaj erejét s termőképességét, ajánlom továbbra is annak lehető korlátozását, különösen rossz talajon; bár szivesen elismerem, hogy az őszi lombhullás idejében s a szelek behatása folytán a földre kerülő pajzstetvek közül a legelő marha igen sokat összetiporhat.

Eldöntetlen azonban, vajjon használ-e ez uton a legeltetés annyit, mint a mennyit máskülönben árthat. Ugyanezt mondhatom különben az általam ajánlott alomgyüjtésre vonatkozólag is, melyet gyakran megismételni a talaj termőerejének veszélyeztetése nélkül szintén nem lehet. Legfontosabbnak és leginkább czélhoz vezetőnek vélem tehát a kellő időben foganatositott felnyesést és erre én is legmegfelelőbbnek tartom azt az időpontot, midőn a pajzstetvek az alsó ágakat ellepték, de a koronába még nem vándoroltak fel, t. i. a márczius közepétől — april közepéig tartó időszakot; vagyis általában véve a hóolvadás után azonnal meg kell kezdeni a nyesést, mert a pajzstetü vándorlása akkor kezdődik. A termelt ág- és galyfa természetesen azonnal eltávolitandó, mert különben a pajzstetük nagy része ismét elhagyja a száradásnak induló ágakat s ujból felkeresi az élő fákat, noha azt is tapasztaltam, hogy ilyen, kellő időben ki nem hordott ágakon sok pajzstetü maradt meg s a szükséges táplálék fogytával, ugy látszik, nem volt ereje elhagyni megtelepedésének első helyét, hanem éhen veszve, az illető ágrészen száradott el.

A felnyesés még akkor sem egészen haszontalan munka,

ha nem a pajzstetük vándorlása idejében foganatositanók, mert az alsó, beárnyalt ágak távolittatván el, a pajzstetüt kedvencz megtelepedési helyétől fosztjuk meg s ezáltal némileg mégis megakadályozhatjuk szaporodásában. Ez alkalommal még felemlitem, hogy pajzstetüt találtam már nagyobb mennyiségben a vadgesztenyén, közönséges galagonyán, szölön, rózsán és a török mogyorón (kertben); ez az utóbbi cserje különösen érzékeny a pajzstetü kárositásaival szemben s észleltem, hogy az ágak, a rovar tömeges fellépése esetén 1—2 év alatt elszáradnak. Valószinü, hogy itt más Lecanium faj pusztit, mint a nagy ellentálló képességgel biró ákáczon. A pajzstetü ellenségei között az *Anthribus varius*-on, a *Coccinellidák* egész családján és *Coccophagus scutellaris*-on kivül különös említést érdemel a közönséges hangya is.

Végre még megjegyzem, hogy az eddig ajánlott és ismert irtási módok egyike sem teljesen alkalmas arra, hogy egyszere kipusztithassuk a pajzstetüt, de a rovarnak tulságos elszaporodását mindenesetre megakadályozhatjuk; ez, tekintetbe véve az ákácz nagy visszaszerző és ellentálló képességét, biztositja ákáczosainak fenmaradását és jövedelmezőségét, de mindenesetre szemmel kell kisérni folyton a pajzstetüt s következetesen, okszerüleg kell foganatositani ellene a védekezést, természetesen ujabb kisérleteket is téve, hogy a gyökeres irtószert is megtalálhassuk.

Egyesületi közlemények.

Az országos erdészeti egyesület 1896. évi deczember 2.-án tartott rendes választmányi ülésének jegyzőkönyve.

Jelen voltak: *Gróf Tisza* Lajos elnök, *Bedő* Albert, alelnök *Almásy* Andor, *Csupor* István, *Eleőd* Jósa, *Ghyczy* Emil, *Hirsch* István, *Kallina* Károly, *Máday* Izidor, *Sóltz* Gyula, *Tavi* Gusztáv, *Tisza* László, *Tomcsányi* Gusztáv választmányi tagok, *Horváth* Sándor titkár és *Levitzky* Albert pénztárnok.

Csiby Lőrincz, *Havas* József, *Laitner* Elek, *Rutska* Tivadar, *Szabó* Adolf és *Tomcsányi* Gyula választmányi tagok elmaradásukat hivatalos elfoglaltságukkal mentették ki.

Elnök ő exja az ülést megnyitván, örömét fejezi ki a felett, hogy az egyesület ügyeinek intézésében, melyek iránt a legmelegebb érdeklődéssel viseltetik, ismét részt vehet. Egyszersmind köszönetét fejezi ki a választmány tagjai iránt, hogy az ülés megtartása czéljából az egyesület hivatalos helyisége helyett, hol ő egészségi állapota miatt nem jelenhetett volna meg, lakására sziveskedtek fáradni. Viszont a választmány nevében az alelnök fejezi ki köszönetét elnök ő exjának, hogy az egyesület ügye iránt oly meg nem szünő érdeklődéssel viseltetik.

I. A titkár a pénztár állásáról a következő jelentést terjeszti elő:

Az egyesület bevételei 1896. január hó 1-étől

a tegnapi napig ...	32.247 frt 18 krra
kiadásai u. e. idő alatt ...	29.748 frt 25 krra
rugtak, a kézi pénztár készlete tehát ...	2.498 frt 93 kr.

A kimutatott bevételekből készpénz alapitvány fejében 430 frt, a „Wagner Károly“ alapitvány javára 429 frt 26 kr. a „Magyar erdőtisztek árva leányait segélyező alapitvány“ javára 32 frt 42 kr. a „Bedő Albert“ alapitvány javára 16 frt 50 kr, az alapitó tagok magánkötvényeinek értékapasztására 1014 frt 45 kr. folyt be. A többi bevételekre tehát 30.324 frt 57 kr. esik.

A pénztárban őriztetik továbbá az alapitványi számadás 2064 frt 59 kr. készpénzkészlete és értékpapir készletéből 200 frt n. é. $4^1/_2$%-os regalekötvény; valamint a letéti számadás 4505 frt készpénzkészlete és 100 frt n. é. értékpapir készlete.

Az előbbiek szerint a pénztárban levő pénz és értékkészlet a következő

1. Pénztári számadás készlete	2498 frt 93 kr.	
2. Alapitványi „ „	2264 frt 59 kr.	
3. Letéti „ „	4605 frt — kr.	
Összesen	9368 frt 52 kr.	

A kimutatott összegen kivül a magyar földhitelintézetnél 36.900 frt n. é. 4%-os koronajáradék, 14,500 frt n. é. 4%-os magyar földhitelintézeti záloglevél, 25.200 frt n. é. 4%-os magyar földhitelintézeti szabályozási és talajjavitási záloglevél, 300 frt n. é. 3%-os osztr. földhitelintézeti 1889. évi sorsjegy és 600 frt n. é. 1860. évi államsorsjegy helyeztetett letétbe. Ezen értékpapirok a külön rendeltetéssel biró alapitványok tőkéit képezik.

Ugyancsak a földhitelintézetnél vannak kamatozólag letéve az előbb emlitett értékpapirok ez évben esedékessé vált szelvénykamatai is, melyek kerekszámban 3000 forintra rugnak s a melyekből eddig csak 42 frt felett rendelkezett az egyesület.

Az egyesület takarékpénztári könyvecskékben és értékpapirokban bemutatott pénztári készletei a jelentésben kimutatott készletekkel megegyezőknek találtatván, a jelentés tudomásul vétetett.

II. A titkár bemutatja az egyesület jótékony alapitványainak segélyeiért beérkezett folyamodványokat s ezzel kapcsolatban jelenti, hogy a Wagner Károly alapitvány kamataiból ezuttal 640 frt, a magyar erdőtisztek árvaleányait segélyező alapitvány kamataiból 235 és a Gróf Tisza Lajos alapitvány kamataiból 1507 frt 50 kr osztható ki segélyekre.

Ezen alapitványok közül a Wagner K. alapitvány segélyeért összesen 34 özvegy folyamodott, kik közül az alapszabályok értelmében 32-en jogosultak is a segélyeztetésre. Ferenczi Rezsőné ellenben nem részesithető segélyben, mert férje nem volt az országos erdészeti egyesület tagja s hasonlóképen nem vehető ezuttal figyelembe Révi Józsefné kérése sem, mivel folyamodványát, a kitüzött határidő (november 15-ike) után terjesztette be.

Az árvaleányok alapitványából adható segélyekért 22 árvaleány nevében nyujtatott be folyamodvány, kik mind jogosultak a segélyezésre.

Végül a Gróf Tisza Lajos alapitvány segélyeért 11 erdőtiszt

és 5 erdészeti altiszt folyamodott, ezek közül azonban egy (Kaas Ede) folyamodványát elkésve nyujtotta be, az tehát ezuttal nem vehető figyelembe. A többi folyamodó mind 5 évnél régebb idő óta tagja az egyesületnek, kötelezettségét azonban az egyesülettel szemben csak 12 teljesitette az alapszabályoknak megfelelően, ellenben 3 folyamodó a folyó évre eső tagsági dijon kivül korábbi időkből származó tagsági dijakkal is hátralékban van, (nevezetesen Sailer György 74, Czimra József 8 és Markocsán Ferencz 42 frt korábbi tagsági dijjal van hátralékban. Ezeknek kérelme tehát nem vehető figyelembe s hasonlóképen nem részesithető segélyben Bocskay Antal főerdőőr sem, mivel a bizalmas uton beszerzett informácziok szerint a segélyre nincsen feltétlenül rászorulva. Ezen előterjesztés alapján az igazgató-választmány figyelembe véve a folyamodók anyagi helyzetét és egyéb körülményeit is, a következő segélyösszegeket szavazza meg:

1. *a Wagner Károly alapitványból*:

Hoffer Tivadarnénak 40 frtot, Janák Lászlónénak 35 frtot, Melts Vinczénének 35 frtot, Ernhoffer Ignácznének 35 frtot, Morvay Gyulánénak 35 frtot, Batyka Jánosnénak 35 frtot, Sável Sándornénak 30 frtot, Mukonyi Sámuelnének 30 frtot, Vassányi Aurélnénak 25 frtot, Kolbenheyer Józsefnénak, Szontagh Gusztávnénak, Hantos Jánosnénak, Kollinászy Flórisnénak, Csaszkóczy Mihálynénak, Prodanovics Jánosnénak, Lengyel Ödönnének, Kádár Istvánnénak, Marczelly Gusztávnénak, Scultéty Nátánnénak, Guha Károlynénak, Plech Józsefnénak, Szántó Istvánnénak, Rudda Imrénének, Schuszter Józsefnének, Matuskovics Bélánénak és Zarboch Edénének egyenként 20 frtot, de azzal a kikötéssel, hogy a nyert segélyből Janák Lászlóné 10 frtot, Morvay Gyuláné 10 frtot, Batyka Jánosné 20 frtot, Szontagh Gusztávné 10 frtot, Prodanovics Jánosné 10 frtot, Marczelly Gusztávné 20 frtot, Guha Károlyné 10 forintot és Szántó Istvánné 20 forintot férjeik alapitványi tőke tartozásának, illetve kamattartozásának törlesztésére kötelesek forditani.

Ezen segélyekkel a rendelkezésre álló összeg teljesen kimerittetvén Halász Antalné, Skoor Ignáczné, Révész Károlyné, Winternitz Vilmosné, Trattner Mihályné és Schuszter Mihályné kérelme ezuttal nem volt figyelembe vehető.

2. *A magyar erdőtisztek árvaleányait segélyező alapitványból:*

Janák Lászlóné két leányának (Helena és Margitnak) és Pischl Olgának egyenként 25 frtot, Vassányi Aurél egyik leányának továbbá Hantos Jánosné két leányának (Máriának és Lujzának), Kollinászy Flórisné leányának (Annának), Schuszter Mihályné leányának (Jozefinnek), Morvay Gyuláné egyik leányának (Margitnak), Plech Józsefné egyik leányának (Petronellánnak) és Szántó Istvánné egyik leányának (Mártának) egyenként 20 frtot.

Janák Lászlóné két másik leánya, Vassányi Aurélné két másik leánya, Hantos Jánosné egy leánya, Morvay Gyuláné egy leánya, Plech Józsefné egy leánya, Marczelly Gusztávné leánya, Szántó Istvánné egy leánya, továbbá Plecheisz Fanny, Karolin és Ilona alap hiányában nem voltak segélyben részesithetők.

3. *A gr. Tisza Lajos alapitványból:*

Székely György uradalmi erdőmesternek és Páll Miklós m. kir. főerdésznek egyenkint 100 frtot, továbbá Láng Gábor munkaképtelen erdőtisztnek, Wilhelmb Gyula erdőszámtisztnek, Kákosy László foglalkozás nélküli erdőtisztnek, Peller Ferencz nyug. főerdésznek és Szepesházy János erdőszámellenőrnek egyenként 80 frtot, végül Dee Mihály, Szálka Albert és Rácz Imre erdőőröknek egyenként 60 frtot szavazott meg a választmány. Ezen segélyekből Székely György 48 frtot, Páll Miklós 40 frtot és Peller Ferencz 40 frtot alapitványi tőke törlesztésére, továbbá Szepesházy János 4 frtot és Dee Mihály 8 frtot idei tagsági dijuk törlesztésére tartoznak forditani.

Lux Vilmos kérelmét az igazgató-választmány nem találta figyelembe vehetőnek.

A rendelkezésre állott kamatoknak fel nem használt részéből (724 frt 50 kr.) az alapszabályok értelmében 502 frt 50 kr. a jövő évben fog segélyezésre felhasználtatni, 225 frt pedig az egyesület törzsvagyonához csatoltatik.

III. Tárgyalás alá vétetik Fekete Lajos Podhraszky András és Kallina Károly bizottsági tagoknak a fatermékek vasuti szállitási dijtételeinek leszállitása tárgyában beterjesztett javaslata (lásd az Erdészeti Lapok 1896 évi IX.—X. füzetének 749—767. oldalain), melyet a titkár a f. évi augusztus 28-án tartott választmányi ülés határozataihoz képest kinyomatva valamennyi választmányi tagnak

megküldött tanulmányozás végett, azzal a kéréssel, hogy véleményüket a fenforgó kérdésről abban az esetben, ha ezen az ülésen nem jelenhetnének meg, irásban közöljék. Ezen felhivásra Havas József, Szabó Adolf és Simenszky Kálmán kijelentették, hogy a bizottsági javaslathoz teljes mértékben hozzájárulnak. Podhradszky András pedig a közös javaslatnak 2. pontját részletes indokolással a következőképen kérte utólagosan módositani:

„2. Mindennemü kemény és lágy gömbölyü bányatám és kerités oszlopfa, mely a 4 méter hosszuságot s 25 centiméter felső vastagságot meg nem haladja, továbbá az ennél hosszabb, de 8 méter hosszuságot és 15 czentimétér közép vastagságot meg nem haladó gömbölyü, lágy cellulose fa, rud és póznafa, nem különben mindennemü hasitott bánya rovat fa, fürészelt, hasitott és gömbölyü szőlőkaró, fürészhulladékfa és szegélyezetlen széldeszka, mogyoró és nyir abroncsfa a 3. külön, I. kivételes dijszabásba helyeztessenek át."

Az igazgató-választmány beható tárgyalás alá véve az előterjesztett javaslatot és Podhradszky bizottsági tagnak utólagosan előterjesztett módositványát, általánosságban kimondja, hogy a tüzifa szállitási dijtételeinek és a javaslatban felsorolt többi, kevésbé értékes faválaszték vasuti szállitási dijtételeinek leszállitását az erdőbirtokosok szempontjából kivánatosnak és szükségesnek, közgazdasági szempontokból pedig teljesen indokoltnak találja s ennélfogva annak kieszközlése érdekében a szükséges lépések megtételét kötelességének tekinti.

A javaslatban felsorolt adatokkal szemben azonban konstatálja az igazgató-választmány, hogy a szőlőkaróra az államvasutak jelenleg is azt a dijszabást alkalmazzák, a melybe a javaslat ezen terméket kedvezményképen áthelyezni kivánja. A szőlőkaróra nézve tehát a javaslattól eltérőleg nem a 2. pont alatt emlitett, hanem ugyanaz a kedvezmény kérendő, mint a tüzifára, a mellyel a szőlőkaró jelenleg is egy elbánás alá esik. Konstatálja továbbá a választmány, hogy a Budapestre szállitott tüzifa dijtételei is eltérők némileg azoktól, a melyek a javaslatban, mint jelenleg fennállók, kimutatva vannak, a mennyiben a javaslatban kimutatott dijtételek a 250 kilométernél nagyobb távolságok 10% mérsékléssel alkalmaztatnak.

Ezek tehát a javaslat különben kimerítő és becses adatainak felhasználásánál figyelembe veendők.

A mi a javaslat érdemét illeti, az igazgató-választmány kijelenti, hogy a bizottság által a tüzihasáb- és dorongfára nézve kidolgozott uj tarifákban foglalt kedvezményeket az erdőgazdaság szempontjábót ugyan teljesen indokoltnak tartja, mert azt az óhajtott czélt, hogy a félreeső erdők tüzifakészlete is értékesithető legyen, még ezen kedvezmények mellett is csak részben lehetne elérni.

Mindamellett miután a javaslatba hozott uj tarifák a nagyobb távolsági fokozatokban az államvasutaknak ez idő szerint legkedvezőbb tarifájánál, a II. kivételes díjszabásnál is jelentékenyen mérsékeltebbek lennének, az igazgató-választmány tekintettel arra, hogy a jelenlegi viszonyok között az önköltségeket leginkább megközelitő II. kivételes díjszabásnál alacsonyabb díjtételek kieszközlésére semmí kilátása nem lehet az egyesületnek, a bizottság által javasolt tarifák helyett czélszerübbnek tartja a tüzifára és szőlőkaróra nézve egyelőre a II. kivételes díjszabás engedélyezését kérni. Ellenben a javaslat 2. pontjában felsorolt fatermékekre nézve a maga részéről is a 3. külön díjszabásba való áthelyezés kieszközlését tartja megkisérlendőknek s az ezen kedvezményben részesitendő fatermékek megjelölésére nézve elfogadja a Podhradszky utólagos módositványát is, oly hozzáadással azonban, hogy arra az esetre, ha az óhajtott kedvezmény a vasutak által a Podhradszky módositványában megjelölt méretekig menő, faanyagokra esetleg még nem volna megnyerhető, a kedvezmény legalább az eredeti javaslatban felsorolt méretekkel biró anyagokra nézve adassék meg.

Végül kimondja a választmány, hogy az óhajtott kedvezmények kieszközlése végett a kereskedelemügyi minister urhoz ily értelmü indokolt felirat intézendő, — s annak másolata egyidejüleg a földmivelésügyi minister urnak is bemutatandó, azzal a kéréssel, hogy az egyesületet ezen ügyben ismert jóindulatával illetékes helyen a leghathatósabban támogatni kegyeskedjék.

IV. Az Erdészeti Épitéstan birálatára kiküldött bizottság a munka eddig elkészült I. (Középitészeti) és II. (Ut-, vasut- és hidépitészeti) részéről külön-külön a következő véleményeket terjeszti elő:

I.

Tekintetes Igazgató választmány!

Mint az Erdészeti építéstan birálatára ki küldött bizottság tagjai a Staudner Jenő akadémiai tanár által beterjesztett munka I. (középitéstani) részéről véleményünket a következőkben van szerencsénk előterjeszteni.

Az „Erdészeti építéstan“ I. részét képező „*középitéstant*“ szerző négy szakaszban és a négy szakaszt összesen 21 fejezetben tárgyalja.

Az I. szakaszban szerző az épitési anyagokat, azoknak fajsulyát, szilárdsági viszonyait tárgyalja;

a II. szakaszban az egyszerü épitési szerkezeteket s azok statikai kiszámitásának módjait irja le;

a III. szakaszban az összetett épitési szerkezeteket tárgyalja, s végül

a IV. szakaszt az épitkezések tervezésének, rajzok és költségvetések szerkesztésének és az épités végrehajtásának szánta.

Ez a szakasz 3 fejezetre van tervezve, a melyek közül azonban csak az elsőt mutatta be; a 2.-at, amely a költségvetések szerkesztését tárgyalja, az Erdészeti épitéstan II. részében irta meg, ezt a részt azonban onnét mint külön fejezetet ide szándékozik áthelyezni; az utolsó fejezettel pedig, amely az épités végrehajtásának van szentelve, szerző még nem készülhetett el teljesen, de igéri, hogy ezt — a munka terjedelméhez képest — elenyészőleg csekély részt, rövid időn szintén be fogja mutatni.

A kézirat a hiányzó két fejezet nélkül 1257 tömören irott oldalra terjed és a szöveghez 323 külön táblán 2284 ábra van mellékelve, a mely ábrák kizárólag oly mértékben vannak megrajzolva, hogy valamennyi a szöveg közé legyen behelyezhető.

Az ábrákkal együtt tehát a szöveg összesen 1580, s a hiányzó két fejezettel együtt kereken 1600 irott oldalt tesz ki, a mi a nyomtatásban mintegy 1000 oldalnak, vagyis kereken 60 nyomatott ivnek fog megfelelni.

A pályamü czélszerü beosztásával, mély alaposságával, kimerető s a mellett folyékony és érthető előadásával, tiszta nyelvezetével szerző teljesen megfelelt azoknak a kivánalmaknak, amelyek a pályázati feltételekben voltak körvonalozva, sőt a munka terje-

delme tekintetében s az igen számos, nagyon csinos, tiszta rajzokkal, amelyek a szöveg könnyü megérthetését nagyban elősegitik, ezen feltételeket ugyszólván még tul is szárnyalta, mivel a munka nagy terjedelme ily alaposság mellett, a milyenek a szerző minden tekintetben tanujelét adta, csak emeli a munka becsét.

Igaz ugyan, hogy e munka az akadémiai előadásoknál — az előadási órák korlátolt száma miatt — egész terjedelmében nem lesz használható, de igen jó vezérfonalul fog szolgálni az akadémián is, s a mellett hasznos segéd-könyvet fog nyujtani a gyakorlati erdésznek, sőt az épitéssel foglalkozó többi szakembernek is, mert kimeritően tárgyalja nemcsak a szorosan vett épitési szerkezeteket, hanem behatóan foglalkozik nemcsak a főbb épitési annyagokkal, de az épitésnél alkalmazást találó mellékanyagokkal is, s ezenfelül megismertet azok szilárdsági viszonyaival az egyes szerkezetek és alkotórészek méreteinek matematikai uton való kiszámitásával, az épitésnél használt gépekkel, szerszámokkal.

Külön fejezetben tárgyalja az épületek diszitésére szolgáló szerkezeteket, berendezéseket, megemlékezvén e helyütt a különféle épitési stilekről is, s ezen fejezethez igen diszes, izléses illusztrációkat mellékel.

Ugyancsak kiváló gondot fordit az épületek egyes alkotórészeinek, u. m. az ablakok, ajtók, lépcsők, korlátok, padozatok ismertetésére.

A fütő, szellőztető, vizvezetéki, fürdő és csatorna berendezéseket, nemkülönben a lakóházaknál és gazdasági épületeknél az egyes helyiségek terjedelmének kiszámitását is behatóan tárgyalja.

Végül pedig az épitések tervezésére, a rajzok megszerkesztése és elkészitésére is részletes utbaigazitással szolgál.

Mindezen előnyei mellett csak nehány müszó és kifejezés ellen emelhető kifogás. Ilyenek:

„*szövezet*“ ; szövet helyett;
„*tüzelék*“ : tüzelő anyag helyett;
„*födém*“ : menyezet (padmaly) helyett;
„*hasznos fa*“ : épületi fa (müfa, haszonfa)
„*bélfa*“ : geszt helyet;
„*alápinczézni*“ : az épület alá pinczét épiteni;
„*ronditó anyag*“ : fertőző helyett;

„*meglépcsőzött*“ : lépcsőzetesen épitett helyett;
„*robbasztás*“ : robbantás helyett;
„*rézsü*“ „*rézsült fal*“ : lejtő, lejtősen épitett fal helyett;
„*félodru fedél*“ : féleresz helyett;
„*lépcső karok*“ : lépcső szakaszok helyett;
„*ramaszfok*“ : tömör lépcső fok (legalsó) helyett;
„*lépcső korlát fogak*“ : korlát rács helyett;
„*tervrajzok kikészitése*“ : szerkesztése helyett;
„*alaprajz megfogalmazása*“ : megszerkesztése, tervezése helyett;
„*kut telepités*“ : épités, ásás helyett.

Azonfelül felemlithető, hogy az épitési szerkezetek szilárdságának, méreteinek kiszámitására kevés példát hoz fel, a fedéltervezést tulságos rövidre szabja, mig ellenben a vizben való alapozást oly terjedelemben irja le, amint annak csak a Vizépitéstani részben lehet helye.

A vas födélszékeknek is több helyet szentel, mint a mennyire az erdészeti épitkezéseknél szükség lenne, ez azonban hátránynak nem tekinthető, mivel nagyobb fürésztelepek, cellulose, fagyapot stb. gyárak létesitésénél az ily fedélszerkezetek is alkalmazást találhatnak.

Az egész mü általán azt a benyomást teszi a biráló bizottságra, hogy szerző ezt nemcsak az erdészeknek, hanem egyszersmint az épitkezéssel foglalkozó többi szakköröknek is szánta, s ezen czélját el is érte, mert az tényleg más igényeknek is teljesen megfelelni képes leend.

A felsorolt lényegtelen hiányok mellett, a melyek a sajtó alá való rendezésnél könnyen kiküszöbölhetők, az egész mü, amely a szerző alapos ismereteiről, de főleg rendkivüli szorgalmáról és gondosságáról tesz tanuságot, nemcsak hézagpotlónak, hanem valódi nyereségnek tekinthető az erdészeti szakirodalomra nézve.

A rendkivüli szorgalom mellett szól az a körülmény, hogy szerző a mü megirásánál 150-nél több forrásmunkára hivatkozik.

Ezért a biráló bizottság, daczára annak, hogy a befejező rész — a mint már emlitve volt — még nem készült el, nyugodt lelkiismerettel bátorkodik javasolni, hogy a munka terjedelméhez képest most utólagosan nagyon csekélynek bizonyult pályadij

szerzőnek kiadassék, mivel a munkának már kész tulnyomó része teljes biztositékot nyujt arra nézve, hogy szerző a befejező részt is kifogástalanul fogja megirni.

Budapesten, 1896 évi augusztus hó.

Tomcsányi Gusztáv. *Bedő Albert.*
Tavi Gusztáv. *Pfalz Károly.*
Földi János.

II.

Az „ut,-vasut és hidépitéstan“ II. kötet általában széles alapokra fektetett, lelkiismeretes munkának az eredménye s nagy körültekintéssel, megbizható, jó források fölhasználásával, alapos tanulmánynyal részletesen felöleli a tárgyat, melyet ugy a tanuló ifjusággal, mint a gyakorlati épitészszel megismertetni hivatva van.

Nyelvezete magyaros, irálya eléggé könnyed és sima.

A beosztása megfelel annak az egymásutánnak, melyet a tárgy könnyü áttekintése, megérthetése, a mü nagy terjedelme mellett is megkiván.

Ugy az ut-, vasut-, mint a hidépitést tárgyaló rész teljesen kimeriti azokat a feladatokat, amelyek megoldása az erdészre háramlik; innen van az, hogy a mü tulságos nagynak látszó terjedelemmel bir, de ez csak előnyére szolgál, mert alig fordulhat elő kérdés, mely a müben tárgyalva s megoldva ne lenne.

Különösen kiemelendőnek tartjuk még azt is, hogy szerző kiterjeszkedett müvében a sodronykötélpályák berendezésének ismertetésére, mint oly szállitási eszközökre is, a melyeknek a magas hegységi erdők kihasználásánál bizonyos körülmények között fontos szerep juthat, s a melyek a münek becsét a jövő számára is biztositják.

A részletekben vannak ugyan egyes kisebb hibák, melyek inkább tévedésből származnak; a kisebb hibákra nézve a kéziraton irónnal tett megjegyzéseinket ajánljuk a szerző figyelmébe, ki munkájának eme részeit a sajtó alá való rendezés alkalmával kiigazithatja.

Fontosabb módositásra lenne szükség az I. rész II. szakaszában, hol a müszereket ismerteti a szerző; fölöslegesnek találjuk itt főként a müszerek részletes leirását, mivel ez a földméréstannak képezi feladatát s ez az „Erdészeti földméréstanban“ tényleg

föl is található; elégséges lenne itt csakis az utépité szet munkálatainál szükséges müszerek felsorolása s azoknak a müben felsorolt eseteknél való használatának leirása.

Fölöslegesnek találjuk továbbá az I. rész, I. szakasz III. fejezet, I. A pontja alatt az egyenes vonalak kitüzésének részletes leirását, mivel az „Erdészeti földméréstanban“ ez is részletesen le van irva.

Kibővitendő volna azonban a münek az a része, a melyben az utkanyarok kitüzése tárgyaltatik (I. rész, I. szakasz, III. fejezet I. B. 3. pont alatt) hol a köriv kezdő és végső pontjának meghatározására több eset van fölvéve, de az nincsen, a mikor a sarokpont hozzá nem férhető s az utirányok a sarokponton tul meg nem hosszabbithatók.

A 221—222 oldalon lévő munkaeredmény-adatok a költségvetés tárgyalásánál lennének fölsorolandók, mint pl. a 223 oldalról is átvitettek; vagy ha e helyen maradnának, zárjelbe lennének foglalandók.

A 335—345 oldalakon az erdei fő- és mellékutak tárgyalásánál a megfelelő erdészeti szakkifejezések lennének alkalmazandók; ehhez képest tájékozásul közölhetjük szerzővel, hogy a nyiladékok, melyek egyutal utak gyanánt is használhatók, első sorban a tagoknak, mint kezelési egységeknek képezik határait; a tagokból alakulnak a vágássorozatok, a vágássorozatokból az üzemosztályok mint gazdasági egységek; a vágássorozatok határait tehát rendszerint a tagoknak is határát képező főnyiladékok képezik, ha a vágássorozatok egymás mellé sorakoznak; üzemosztályoknak határait szintén képezhetik főnyiladékok, ha az üzemosztályok területi összefüggésben vannak egymással. Ugyanez áll abban az esetben is, mikor a tagnak, vágássorozatnak, üzemosztálynak természetes határai vannak, melyek részben vagy egészben szállitási utakra is fölhasználtatnak.

Czélszerünek vélnők tehát, ha szerző a münek ebben a részében az alkalmazandó szakkifejezéseket erdészeti szakemberrel közösen állapitaná meg.

Az „erdőfeltárás“ kifejezések helyett „erdőkihasználás“ illetve „kihasználás“ szakkifejezések lennének használandók.

A pályamü ezen részének tartozékát képező ábrák is általá-

ban igen szépen és nagy gonddal vannak kidolgozva; a mü becse érdekében azonban szükségesnek véljük megjegyezni, hogy néhány ábra még részletesebben lenne kidolgozandó; példaképen felemlitünk itt egy nehányat: a mig pl. az 519, 523, 516, 524, 522, ábrák vonalozva (schraffirozva) stb. vannak, addig az 525, 531, 532 csak a szélvonalakkal rajzoltattak meg; hasonló ellentét észlelhető az 538 és 537, az 533 és 534, a 606 és 605. ábrák stb. között; kivánatos lenne tehát, hogy az összes ábrák egyforma kivitellel birjanak.

Az ábrák betüjelzése általában kifogás alá esik; a mig az ábrák kivitele általában gonddal és kellő csinnal történt, a betükre ugyanaz nem mondható, sok helyütt a betük csak közönséges tollal, téntával jegyeztettek be; ugyanazon ábrában is ugyanazon részlet megjelölésére különböző alaku és nagyságu betük használtattak.

A mondottak után a felsorolt, de könnyen kiigazitható, illetve pótolható hiányoktól eltekintve, a pályamunkát elfogadásra érdemesnek találjuk.

Tomcsányi Gusztáv. *Bedő Albert.*
Tavi Gusztáv. *Pfalz Károly.*
Földi János.

Ezen véleményekkel kapcsolatban Tavi Gusztáv a biráló-bizottság előadója felemlitve, hogy a szerző hivatkozással munkájának terjedelmére s a több ezer ábrára terjedő rajzmellékletre a kikötött tiszteletdij felemelését kéri, a biráló-bizottság nevében ennek a kérelemnek a figyelembe vételét ajánlja, mivel a kézirat lemásolása és az ezerekre menő rajzok elkészittetése véleménye szerint is oly nagy összeget kellett hogy igénybe vegyen, hogy a tiszteletdijból, ha az felnem emeltetik, szerzőnek alig marad valami.

Az igazgató-választmány a birálat eredményét tudomásul véve, a három részből álló munka 250 drbban megállapitott tiszteletdijából az ezen két részre eső 150 drb aranynak (825) frtnak kiszolgáltatását és a munkának a szokásos feltételek mellett való kinyomatását elrendeli.

Szükségesnek jelenti ki azonban, hogy szerző a sajtó alá rendezés alkalmával a munka terjedelmének lehető apasztása és a szöveg lehető átnézetessé tétele végett egyfelől a terjedelmesebb definiciókat és leirásokat megröviditeni igyekezzék s más-

felől a szöveg azon részeit, melyek az elméleti fejtegetésekkel nem függnek össze szervesen, hanem inkább csak a gyakorlati emberre nézve fontosak s főleg az alkalmazásnál szükségesek, gondosan elkülönitse, hogy ezek a részek a kinyomatás alkalmával kisebb betükkel szedessenek s ezáltal az egymással szervesen összefüggő részek az épitészet rendszeres tanulmányozásával foglalkozókra nézve összefüggőbbekké, átnézetesebbekké tétessenek. Szükségesnek tartja továbbá a választmány, hogy szerző a sajtó alá rendezésnél a biráló-bizottság észrevételeit gondosan figyelembe vegye s különösen a kevésbé ismert mükifejezések helyett a közéletben is használt kifejezéseket alkalmazza.

A mi a tiszteletdij felemelésének kérdését illeti, az igazgató-választmány kijelenti, hogy miután a Deák Ferencz alapitvány kamatai az 1898. év végéig teljesen le vannak foglalva s miután a közgyülés által határozott összegben megállapitott tiszteletdij felemelése különben sem áll hatáskörében, a szerző kérelmét nem teljesitheti, sőt ez iránt a közgyülésnek sem tehet javaslatot, mivel nézete szerént a szerzőre nézve minden tekintetben, tehát a másolásra és a rajzok elkészitésére forditott kiadásaival szemben is teljes kárpótlást fog képezni az az értékes könyvkészlet, mely az egyesület költségén kiadandó munkából a tényleges kiadások megtérülése után fenmarad s a melyet az egyesület annak idején a szerzőnek rendelkezésére bocsátani fog.

Azt a körülményt azonban, hogy ezt a könyvkészlet-felesleget a szerző tényleg csak évek mulva értékesitheti, az igazgató-választmány is méltánylandónak találja s ennélfogva hajlandó is lesz oly módozat keresésére, hogy az ebből szerzőre nézve származható hátrányok tekintettel a szerző jelentékeny kész kiadására megszüntethetők legyenek; nevezetesen a szerző kérelmére hajlandó lesz a közgyülésnek oly értelmü javaslatot tenni, hogy az egyesület a szóban forgó könyvkészlet-felesleg eladásából biztosan várható haszonnak, vagy legalább ezen haszon egy részének megfelelő összeget a szerzőnek előre kiszolgáltasson, ha viszont a szerző az őt megillető könyvkészletről vagy annak megfelelő részéről az egyesület javára lemond.

Kijelenti azonban a választmány, hogy véglegesen az iránt is csak a munka III. részének beterjesztése és megbirálása után

határozhat. Addig tehát megbizza az alelnököt és a titkárt, hogy a szerző meghallgatása után e fenforgó méltányossági tekintetek figyelembe vételével annak idejében konkrét javaslatot tegyenek.

V. A titkár jelenti, hogy az egyesület alapszabályaiból a közgyülés által elfogadott módositott szöveg szerint megfelelő számu levonatot készittetett, melyek mint eredeti hiteles szövegek jóváhagyás alá terjeszthetők. Kéri tehát, hogy az igazgató-választmány a jóváhagyás kieszközlése iránt intézkedjék.

Az igazgató-választmány a közgyülés határozata alapján felkéri az elnökséget, hogy a módositott alapszabályokat jóváhagyás végett a földmivelésügyi minister urhoz felterjeszsze, jóváhagyás után pedig az alapszabályok kinyomatása iránt intézkedjék.

VI. A titkár bemutatja az Erdészeti Vegytan pályázatára vonatkozó felhivás tervezetét s kéri az igazgató-választmányt hogy azt jóváhagyva, a továbbiak iránt intézkedjék.

Az igazgató-választmány a tervezetet elfogadja s a titkárt utasitja, hogy a pályázati felhivást az Erdészeti Lapok deczemberi számában közzé tegye.

VII. A titkár jelenti, hogy a f. évi országos erdészeti gyülés általános érdekü szakkérdéseinek tárgyalási anyagát, nevezetesen

a) a kopár területek beerdősitésére vonatkozó előadói javaslatot és az arra vonatkozó felszólalásokat és határozatot

b) a felsőbb erdészeti szakoktatásról tartott előadói javaslatot, felszólalásokat és határozatot és

c) az erdészeti kisérletügyre vonatkozó előadói javaslatot, felszólalásokat és határozatot az országos gyülés hitelesitett jegyzőkönyve alapján külön füzetekben is összeállitotta, hogy ezen kérdések további tárgyalásánál illetve a közgyülési határozatok végrehajtásánál az egész anyag kellő összefüggésben összeállitva rendelkezésre álljon. Kéri egyszersmind az igazgató-választmányt, hogy az országos gyülés határozatainak végrehajtása iránt intézkedjék.

Az igazgató-választmány tudomásul véve a titkár intézkedését, felkéri az elnökséget, hogy az országos gyülés ezen szakkérdésekben hozott határozatainak érvényesitése czéljából a földmivelésügyi minister urhoz, az összegyüjtött tárgyalási anyag csatolása mellett az egyesület nevében feliratot intézzen.

VIII. Ugyancsak a titkár bemutatja az országos gyülésnek Schauschek Gábor két inditványa és Zivoska Jenő inditványa tárgyában hozott határozatait s egyszersmind megemliti, hogy Schauschek első inditványa értelmében az Erdészeti Zsebnaptár 1897. évi folyamában a nem állami szolgálatban álló magyar erdőtisztek névjegyzéke már felvétetett s igy ezuttal csupán Schauscheknek a müszaki dijnok helyzetének javitása érdekében előterjesztett második inditványa ügyében kell még intézkedni.

Az igazgató-választmány az országos gyülés határozatához képest elrendeli, hogy Schauschek Gábornak a müszaki dijnokok helyzeteire vonatkozólag előterjesztett inditványa érdekében a földmivelésügyi minister urhoz indokolt felirat intéztessék. Ellenben Zivuska Jenőnek a selmeczi bányász- és erdészakadémia ifjusági köre nevében előterjesztett inditványát, melyet a közgyülés megfontolás és belátása szerint való intézkedés végett utasitott a választmányhoz, egyelőre egy bizottságnak adja ki véleményadás végett. Ezen bizottság tagjaiul Bedő Albert elnöklete alatt Fekete Lajos, Máday Izidor, Sóltz Gyula és Vadas Jenő választmányi tagokat küldi ki.

IX. A folyó évi közgyülés Nyitra, Sepsi-Szent-György és Pozsony város meghivását az 1897. illetve 1898. és 1899. évi közgyülések megtartására vonatkozólag egyhangulag elfogadván, az igazgató-választmány felkéri az elnökséget, hogy a nevezett városokat erről értesitse, azzal a kéréssel, hogy a közgyüléssel összekötött kiindulások programmjára nézve javaslatát Nyitra város minél előbb, a másik két város pedig annak idejében az egyesülettel közölni sziveskedjenek. Egyuttal a Nyitrán tartandó közgyülés előkészitésénél való közremüködés czéljából Lászlóffy Gábor, Környey Ferencz és Boros Mór egyesületi tagokat, a sepsiszentgyörgyi közgyülés előkészitésénél való közremüködés czéljából pedig Krajcsovits Béla és Kócsy János tagokat kéri fel ügyvezetőkül, ami pedig a pozsonyi közgyülést illeti, az ennek előkészitésére vonatkozó intézkedéseket későbbre tartja fenn.

X. Tekintettel arra, hogy az egyesület által kiadott Magyar Erdészeti Oklevéltár annak a rendeltetésének, hogy az illetékes szakemberek és általában az érdekelteket figyelmét az erdőgazdaság multjának beható tanulmányozására ösztönözze, legjobban

a nagyobb nyilvános könyvtárakban fog megfelelni, az igazgató-választmány elrendeli, hogy a fővárosi nyilvános könyvtáraknak, a vidéki nagyobb könyvtáraknak, a selmeczi akadémia könyvtárának, a ministerelnökség, földmivelési, belügyi, kereskedelmi és vallás- és közoktatásügyi ministeriumok könyvtárainak továbbá az országos magyar gazdasági egyesületnek, a horvát-szlavon erd. egyesületnek és a zágrábi tudományos akadémia és egyetem könyvtárának, a boszniai orsz. kormánynak, a bécsi Reichsforstsvereinnak és a galicziai erd. egyesületnek egy-egy tiszteletpéldány küldessék meg.

És ezen alkalommal egyszersmind felkéri az elnökséget, hogy a munka diszkiadásából egy példányt Ő Felsége házi könyvtárának, továbbá József főherczeg, Frigyes főherczeg és József Ágost főherczeg Ő cs. és kir. Fenségeik házi könyvtárának, azután egy-egy példányt a ministerelnök urnak és a magyar minister uraknak, ugyszintén a közös pénzügyminister urnak és a horvát bánnak is felajánljon. Végül pedig elnök ő exczellenczijának, az alelnöknek és a titkárnak is egy-egy tiszteletpéldányt ajánl fel.

XI. Miután az Erdészeti Növénytan II. része még most sem jelent meg, az igazgató-választmány utasitja a titkárt, hogy a munka sajtó alá rendezésével foglalkozó társszerzőt, dr. Mágócsy-Dietz Sándort hivatalosan felkérje, hogy a még hátralevő részt sürgősen befejezze, ugy, hogy a munka a hó végéig feltétlenül megjelenhessen.

XII. A titkár jelenti, hogy az országos erdészeti gyülés költségei, nevezetesen a jelvények, nyomtatványok a külföldi vendégek részére adott diszebéd stb. kiadásai nehány kisebb nyomtatvány leszámitásával, melyek az egyesület által szereztettek be, összesen 500 frt 23 krt vettek igénybe, megemliti azonban, hogy ezen kiadások fedezésére a kereskedelmi minister ur, mint az országos kiállitás elnöke, 500 frtot engedélyezett.

Tudomásul vétetik, s egyszersmind az elnökség felkéretik, hogy a kereskedelemügyi minister urnak ezen támogatásáért az egyesület nevében köszönetét fejezze ki.

XIII. A titkár bemutatja a magyar tudományos akadémia következő átiratát:

Az Országos erdészeti Egyesület mélyen tisztelt Elnökségének.

Forster Gyula, m. földhitelintézeti igazgató ur 1894-ben a M. T. Akadémiánál 12,500 frtos alapitványt tett azzal a rendel-

tetéssel, hogy ez alapitvány kamataiból minden harmadik évben 1500 frtnyi pályadij a hazai földmivelés fejlődését előmozditó, akár irodalmi müvek, akár gyakorlati értékü találmányok vagy fölfedezések jutalmazására fordittassék.

Az alapitványi szabályzat 6. pontja értelmében a jutalom kiadása egy öttagu bizottság javaslatára történik, melynek három tagját az Akadémia Mathematikai és Természettudományi osztálya, egy tagját az Országos Magyar Gazdasági Egyesület és egy tagját az Országos Erdészeti Egyesület választja.

Minthogy e jutalom a M. T. Akadémia jövő évi nagygyülésén kiadandó lesz, fölkérem a mélyen tisztelt Elnökséget, méltóztassék a vezetése alatt álló egyesület egy tagját a most emlitett bizottságba kiküldeni s annak lakását velem tudatni, hogy a biráló-bizottság mielőbb megalakulhasson.

Az alapitványi szabályzatot (az ide mellékelt füzet 556. lapján) szerencsém van a kiküldendő tag előleges tájékozására tisztelettel megküldeni.

Fogadja a mélyen tisztelt Elnökség kiváló tiszteletem nyilvánitását.

Budapest, 1896. november 18.

Eötvös Loránd,
elnök.

E megkeresés alapján az igazgató-választmány az országos erdészeti egyesület képviseletében Bedő Albert alelnököt küldi ki a szóbanforgó bizottságba.

XIV. Gróf Forgách Károly az egyesületnél letéteményezett agancsgyüjteményének kiegészitésére a legutolsó 5-éves cyklus eredményeképen ujabb 198 agancsot (és pedig 98 szarvas, 36 dámbak, 32 mouflon-kos és 29 őzbak-agancsot) küldött be azzal a kijelentéssel, hogy a felállitás költségeit, miként eddig, most is sajátjából fogja fedezni.

Az igazgató-választmány az uj agancsküldemény elhelyezése iránt akként intézkedett, hogy az az egyesületi székház kistermében és az elnöki szobában állittassék fel. Minthogy azonban ezzel az egyesület használatában álló összes helyiségek le lesznek foglalva, s ennek folytán a később érkező küldemények az egyesületi székház csak olyan részeiben találhatnak helyet, melyek ez idő szerint bérbeadva az egyesületnek állandó jövedelmet hajtanak:

az igazgató-választmány felkéri elnök ő excellentiáját, hogy a gróf Forgách Károly-féle értékes gyüjtemény át nem vett részének elhelyezésére annak idejében lehetőségig oly módozatot találni kegyeskedjék, a mely mellett az egyesületnek anyagilag ne kelljen tulságos áldozatot hozni.

XV. Az Ujlaky-Hirschler és fia bustyaházai fakereskedő czég az ezredéves országos kiállitás erdészeti csoportjába felküldött tárgyait az országos erdészeti egyesületnek bocsátván rendelkezésére, a titkár jelenti, hogy ezen tárgyak a kiállitás bezárása után 161 frt 50 kron értékesittettek. Miután az adományozó a befolyó összeg hovaforditására nézve különös kikötést nem tett, a titkár javasolja, hogy az a nevezett czég adományaképen a Wagner Károly alapitványhoz csatoltassék.

Egyuttal jelenti a titkár, hogy az országos kiállitás sikere feletti örömének kifejezést adandó, Lord Lajos (a Lord és Társa fakereskedő czég tagja) is 100 frtot ajánlott fel a Wagner Károly alapitvány javára.

Az igazgató-választmány mindkét adományt köszönettel fogadja s erről az adományozókat megfelelően értesiteni rendeli, az Ujlaky-Hirschler és fia czég adományából befolyt 161 frt 50 krt pedig a Wagner Károly alapitvány tőkéjéhez rendeli csatolni.

XVI. A földmivelésügyi minister ur megküldi a magyar állam gazdasági és kereskedelmi leirása czimü kiadványának 3 magyar, 1 franczia és 1 német példányát, az országos magyar gazdasági egyesület pedig az országos erdészeti egyesület egy könyvküldeményét a gazdasági egyesületek monografiájának egy példányával viszonozza.

Köszönettel fogadtatnak, s erről a földmivelésügyi minister ur és az Országos magyar gazdasági egyesület elnöki uton értesittetni fognak.

XVII. Podhradszky Emil, az Erdőőr czimü szaklap szerkesztője, kéri, hogy az Erdészeti Zsebnaptár a nem kincstári erdőőröknek is kedvezményes áron szolgáltassék ki s arra az esetre, ha a naptár az expediczionális költségeket is beszámitva 1 frtért lesz az erdőőrök által megszerezhető, kijelenti, hogy 5—600 példányt kész elárusitani.

Az igazgató-választmány a kérelmet teljesiti, de azzal a meg-

szoritással, hogy az egyesület az expediczionalis költségekből csak azokat fogja viselni s illetve a naptárak 1 frttal számitott árába betudni, a melyek a Podhradszkynak időről-időre elküldendő nagyobb szállitmányokért fizetendők.

XVIII. Eránosz Antal János m. kir. erdész a Heves vármegyében alkalmazott 5 hatósági erdőőr részére az Országos erdészeti egyesület által kiadott népszerü erdészeti ismerettár és ponyvavállalat eddig megjelent füzeteiből egy-egy példányt ingyen kér kiszolgáltatni.

Az igazgató-választmány Eránosz kérelmét teljesiti.

XIX. Az egyesületi székház 11. számu lakosztályának bérlője kéri a választmányt, hogy a lakásában elkerülhetetlenül szükségessé vált javitások 27 frtot tevő költségeit az egyesület terhére fedezze.

A kérdéses javitások természetére való tekintettel a kérelemben kimutatott költségek kivételesen engedélyeztetnek.

XX. A titkár bemutatja özv. Perczel Mihályné, özv. Doroszlai Adolfné, özv. Poldner Adolfné és özv. Broos Alajosné folyamodványát, melyben hivatkozva nyomasztó anyagi helyzetükre és fizetésképtelenségükre, a néhai férjek által tett alapitványok tőkéjének és hátrálékos kamatainak leirását kérik.

Bemutatja továbbá Thorday Sándor állomás nélküli erdőtiszt és volt egyesületi tag folyamodványát, ki 30 frtnyi hátralékos tartozásának és Vendler Nándor állomás nélküli erdőtiszt folyamodványát, ki 56 frtnyi hátralékos tartozásának törlését kéri és végül Jenny Bertalan állomás nélküli erdőtiszt volt egyesületi tag folyamodványát, ki 72 frtnyi régi tagsági dij tartozásából 22 frtnak a leirását kéri, kijelentve, hogy ezen kérelmének teljesitése esetében 50 frtot lehetőségig törleszteni fog.

Az igazgató-választmány tekintettel a folyamodók anyagi helyzetére s illetőleg a követelések behajthatlanságára, az illetők nevén nyilvántartott összes tartozások törlését rendeli el oly hozzáadással, hogy Vendler Nándor tagsági oklevelének visszaküldésére hivandó fel s ennek megtörténte után neve az egyesületi tagok névsorából törlendő.

XXI. Ugyancsak a titkár előterjeszti 12 egyesületi tagnak fizetési határidő engedélyezése iránt beterjesztett folyamodványát, melyek szerint Pfauser Lajos 43 frt tartozását, Ritter Gyula 36 frt

tartozását, Basa Lajos 60 frt tartozását, Dióssy Dezső 29 frt 50 kr tartozását és Salomin Oszkár 48 frt tartozását egyenlő havi részletekben, Gere András pedig 27 frt tartozását negyedévi részletekben a jövő év végéig; továbbá Greiner Lajos 56 frt tartozását két egyenlő részleteben jövő évi január elején és április elején, Borbély Bálint 32 frt tartozását két részletben, jövő évi január közepén és augusztus közepén, Dömsödy Zoltán pedig 56 frt tartozását négy egyenlő részletben 1897. junius, julius, augusztus és szeptember havában igéri törleszteni; végül pedig Egry Ferencz 32 frt tartozásának törlesztésére egy évi és Elek István 36 frt tartozásának törlesztésére 5 évi időhaladékot kér, a nélkül, hogy ezen határidőn belül a fizetés idejét és részleteit megjelölnék. Biok Zoltán pedig még a határidőt sem jelöli meg, melyen belül tartozását törleszteni szándékozik.

Az igazgató-választmány a kért időhaladékot az első kilencz folyamodónak a felajánlt feltételek mellett, az utolsó háromnak pedig azzal a megszoritással, hogy tartozásaikat a jövő év folyamán egyenlő havi részletekben teljesen törleszteni kötelesek, megadja, de kijelenti, hogy azoktól, kik a megállapitott részleteket befizetni elmulasztják, a tartozás egész hátralevő része törvényes uton lesz behajtandó.

XXII. A megelőző választmányi ülés óta a következő rendkivüli befizetések történtek:

a) Készpénzalapitvány fejében Lord Lajos beküldött 150 frtot;

b) a Wagner Károly alapitvány javára beküldött: Riesz László Jóny Ottótól famagvak árából 2 frtot, Földi János az orsz. erdészeti gyülés alkalmával gyüjtött összegből 28 frt 97 krt, Földes János Malotin Lukától 6 frtot, Ercsényi Béla Jóny Ottótól famagvak árából 17 frt 43 krt, Gabnay Ferencz egy erdőőr rendbirságából 1 frtot, Lord és Társa czég 100 frtot, Hoffmann Sándor egy erdőőr rendbirságából 3 frtot, Ezredéves kiállitás VII. csoportja Ujlaki Hirschler és fia czég által az egyesületnek adományozott fa eladásából 161 frt 50 krt;

c) a Magyar erdőtisztek árvaleányait segélyező alapitvány javára befolyt: Küzdy Árpádtól erdőőrök rendbirságából 10 frt 40 kr, Szmik Gábor erdészindulójának 5 példánya eladásából 2 frt 50 kr;

d) magán kötvényekben tett alapitványok értékapasztására befizettek: Craus Géza 15 frtot, Allender Frigyes 10 frtot, Ujházy Dénes 30 frtot, ifj. Hoffmann Sándor néh. Hoffmann Sándor helyett 12 frtot, Neuberger Ármin 200 frtot, Jávorszky Albert 11 frt 50 krt, végre *Mikó Péter regalekötvényekben 200 frtot.*

XXIII. A titkár a f. évi pénzkezelés eredményéről jelenti, hogy a költségvetés be lesz tartható. A rendes bevételek egyes rovatainál ugyan az előirányzathoz képest kisebb összegek még hátra vannak, de az év végéig előreláthatólag ezen rovatoknál is el lehet érni az előirányzatot, más rovatoknál ellenben jelentékeny többletekre lehet számitani.

Egészben véve a bevételek már most is meghaladják 837 forinttal az előirányzatot, s ehhez hozzászámitandó még a földhitelintézetnél elhelyezett értékpapirok szelvényei után befolyt, de az intézettől még fel nem vett kamatok fejében 3000 frt, és a többi rovatoknál is remélhető még az év végéig kerekszámban 3700 frtnyi bevétel; a bevételek többlete tehát kerekszámban mintegy 7500 frtra számitható.

A rendes kiadásoknál a hitel egészben véve elég lesz s különkülön tekintve a rovatokat, sem lesz tullépés, csak a postaköltségeknél, hol előreláthatólag 170 frttal több kiadás lesz, mint a mennyi előirányozva van s esetleg az Erdészeti Zsebnaptárnál merülhet fel még 40—50 frtnyi kiadási többlet. Ezek a tullépések azonban fedezetüket lelik a rendes kiadások többi rovatainál elérhető megtakaritásokban is.

A rendkivüli kiadásoknál szám szerint ugyan igen jelentékeny, mintegy 400 frt tulkiadás lesz az év végén, de ennek nagy része az átfutó kiadásokra esik, melyeknek megfelelő átfutó bevételek felelnek meg. A tulajdonképeni rendkivüli kiadásoknál előforduló tullépés esetről-esetre már engedélyeztetett az igazgató-választmány által.

Hasonlóképen jelentékeny tulkiadás lesz látszólag az utolsó rovatnál is, de az tulajdonképen a fölösleget képezi, mely az alaptőkéhez csatoltatott.

Mostantól kezdve az év végéig a kiadások még kerekszámban 7500 frtot fognak igénybe venni, de ezek a jelenlegi pénzkészletből és a még remélhető bevételekből fedezhetők lesznek, sőt ezenfelül

a Wagner Károly alapitvány is kiegészithető lesz a közgyülés határozata értelmében 16,500 frtra annyival is inkább, mert az alapitvány tőkéje időközben annyira gyarapodott, hogy most már csak 71 frt 74 krt kell hozzácsatolni, hogy a 16,500 frtot elérje.

Az igazgató-választmány a jelentést tudomásul véve a postaköltségre kért 170 frt póthitelt s az Erdészeti Zsebnaptár költségeinél esetleg felmerülő 50 frt tulkiadást engedélyezi, az év végén mutatkozó bevételi feleslegre nézve pedig elrendeli, hogy abból első sorban a Wagner Károly alapitvány tőkéje egészitendő ki 16,500 frt értékpapirra, a többiből pedig értékpapirok vásárolandók.

XXIV. A következő uj tagok vétetnek fel: *alapitó tagnak* 150 frt alapitványnyal készpénzben Lord Lajos fakereskedő, ajánlja a titkár; *rendes tagnak* b. Mednyánszky Imre földbirtokos, tart. honvédhuszár főhadnagy, ajánlja Firbász Adolf.

XXV. Jelen jegyzőkönyv hitelesitésére Ghyczy Emil és Máday Izidor választmányi tagok kéretnek fel.

Kelt m. f.

Horváth Sándor s. k., titkár. *Tisza Lajos* s. k., elnök.

Hitelesitésül:

Máday Izidor s. k., választm. tag. *Ghyczy Emil* s. k., választm. tag.

Lapszemle.

Adatok a simafenyő természetrajzához czim alatt dr. Wappes a „Forstlich-naturwissenschaftliche Zeitschrift“ czimü német folyóirat f. évi 6. számában érdekes adatokat tesz közzé a nálunk is már több helyen megtelepitett fanem erdőtenyésztéstani szempontból vett sajátságaira vonatkozólag. Szaklapunkban több közlemény jelent már meg e fanem termesztésének eredményességét illetőleg, melyek mellé érdemesnek tartom dr. Wappes-nek alapos megfigyelésre s gondos utánjárásra valló tapasztalatait, számitásainak eredményeit s ezekből levont következtetéseit kivonatosan szintén följegyezni.

Dr. Wappes-nak czélja adatainak összegyüjtésénél, feldolgozásánál s közzétételénél az volt, hogy a simafenyőről itt is, ott is

hallatszó ellentétes állitások helyességét megbizható kutatásai alapján tárgyilagosan megvizsgálja s aztán arra a kérdésre nézve, hogy vajjon e fanem megtelepitése, nagyobb mértékü tenyésztése s vele szemben más honos fanemeknek netáni mellőzése mennyiben érdemes, kielégitő feleletet adhasson.

Erre szerénte szükség is van, mert bár, a mint mindjárt közleményének elején megjegyzi, a simafenyőt már a mult század közepe előtt meghonositották Európában és a letelt idő alatt bármely más betelepitett növényénél jobban megfigyelhették tenyésztésre való alkalmasságát és erdészeti szempontból való magatartását, mégse jutottak megállapodásra értékességére nézve, sőt ugy látszik, mintha a gyakorlat emberei e fanem lelkes védelmezőivel szemben inkább ellene, mint mellette volnának. A korábbi vizsgálódások két irányban folytak, és pedig figyelemmel egyfelől a pénzügyi, másfelől az erdőmüvelési szempontra. Előbbi tekintetben arra az eredményre juttattak, hogy e fanem megtelepitése nehézségekkel jár és fájának kevés az értéke; utóbbi szempontból pedig kétségbe vonják, hogy a simafenyő ugyanazon viszonyok között több anyagot szolgáltatna, mint a Németországban honos fanemek s ezenkivül attól is tartanak, hogy, a mint tapasztalták, rendszerint igen rövid életü.

Ezek előrebocsátása után dr. Wappes kijelenti, hogy a pénzügyi szempontot ezuttal figyelmen kivül akarja hagyni, s erre nézve más helyen fogja a rendelkezésére álló adatokat közzétenni s a következőkben a fa természetes magatartására vonatkozó kisérletekről és megfigyelésekről számol be.

Szerinte e fanem megtelepitése a trippstadt-i erdőkerületben és környékén történt először. Ez a kerület a pfalzi erdő nyugoti lejtőjén, Kaiserslauterntől 5—15 *km*-nyire déli irányban, 290—520 *m* magasságban van a tenger szine fölött. Talaja nagyobb részt mérséketlen agyagos homok, itt-ott azonban nagyobb agyagrétegeket is tartalmaz. Az éghajlat mérsékelten hideg, a csapadék magassága körülbelül 700 *mm*. Korai és késői fagy ritka, a téli havazás nem jelentéktelen.

Erről az erdőterületről dr. Wappes történelmi adatképpen megjegyzi, hogy az előbbi századokban, mint a sok apró pfalzi uradalom egyike, hűbéri birtok gyanánt von Haacke hűbérurnak,

a kurpfalzi fővadászmesternek birtokát képezte, a ki 1766-ban Trippstadtban vadászkastélyt emeltetett, mely most az erdőhivatal épülete. Haacke vallalkozó ember lehetett. Hámorokat létesitett, számos uj telepet alapitott és valószinüleg ő volt az első, a ki a környéken, a Pfalzban még akkor többé-kevésbé ismeretlen fenyőféléket, különösen a lucz, jegenye, vörös és simafenyőt meghonositotta. 140 éves jegenyék még most is találhatók és a 60-as évek közepén kiválóan szép lucz és vörös fenyő példányokat vágtak ki a bükk állabokból és ép ugy kerültek vén simafenyők is feldolgozásra a Haacke idejéből származó ültetvényekből. A nagyon meghizható erdőőr bevallása szerént, ki gyerekkorában maga is segédkezett a favágásnál, ezek a simafenyők oly erősen kifejlettek voltak, mint a legidősebb, 104 éves, állabok.

Ennélfogva Németországban a trippstadti erdő tekinthető ezen fanem legrégebbi tenyészhelyének. Minthogy a simafenyő már nagyon fiatalon terem csirás magot, ennélfogva könnyü volt a ritka fanemet gyorsan elterjeszteni és igy csakhamar az egész erdőterületen keletkeztek simafenyő állabok, hol tisztán, hol meg elegyesen.

A simafenyőre vonatkozó adatok fölvételének módjaira nézve dr. Wappes megjegyzi, hogy a felvétel az erdészeti kisérleti intézetek előirása szerint történt. Mindegyik számbavett fanemből minden területen 5—8 próbafát döntöttek. A fatömeg kiszámitása az ott gyakorlatban lévő (Speidel-féle) eljárás szerint történt, de a simafenyőre és luczra vonatkozó számitások ellenőrzésére a bajor fatömegszámitó-táblát is használták s az eredményt kis százaléknyi eltéréssel ugyanolyannak találták. A fő- és mellékállabot nem választották külön, mivel ez az egyéni itélettől tette volna függővé az eredményt; s a tulszárnyalt simafenyő ugyis évekig fenntartotta magát, tehát elnyomottnak nem volt volna tekinthető.

A kisérleti adatok gyüjtése. A terület legvénebb simafenyői egy kelet felől védelmezett lapos hegygerinczen vannak, részben délre ereszkedő lejtőn, mely több lapos teknőt és kiugrót képez. Az állab kora 104 éves és igy természetes megujhodása korát éli.

I. A simafenyők a bükkállabban két helyütt elegyetlen állabot képeznek, ezenkivül több helyen elszórtan egyes törzsek is találhatók. Az előbb emlitett két állab se volt elejétől kezdve ele-

gyetlen, hanem részben egykoru lucz és vörösfenyővel volt keverve, sőt valamivel vénebb bükkök is hozzájárultak a lombtető megalkotásához. A talaj csak a hegyteknőkben mondható mélyalapunak; a fensikon a termőréteg körülbelül 60 *cm.* mély. Jóságra nézve közepes, bükktalajnak mondható. Korábbi évtizedekben erős alomhasználatnak volt kitéve, a mi a bükkállabot nagyon megkárositotta, a közbeszórt tűlevelüeknek azonban nem ártott. A talaj különböző minőségéhez mérten a növekvés természetesen szintén más és más volt; a magassági növésre nagy befolyással különösen a talajnak mélysége volt. Az itt felvett próbaterület az I. kimutatásba foglalt eredményt szolgáltatta. (L. a köv. old.)

II. A korra nézve ezek után következő simafenyők Aspeneckerkupp, Mittelsteig és Kuhwald erdőrészekben találhatók. A Kuhwaldban nem lehetett adatokat gyüjteni, mert itt a simafenyő luczczal keverve fordulván elő, a hely védetlensége miatt hamar megakadt fejlődésében, több helyen pedig széltöréstől is szenvedett. A másik két állab egyidős és pedig 68 éves. Termőhelyük is körülbelül megegyezik. Az Aspeneckerkupp nevü erdőrész délkeletnek, délnek és délnyugatnak néző hegyfő, fönt gyöngén, a lejtőn erősebben hajlik, talaja hasonlit a következőkben még szóba jövő zäuncheni erdőterületéhez, csakhogy valamivel üdébb. Itt a simafenyő egyetlenül áll és a jobb talaju délkeleti részen 340—390 *m.* magasságig terjed. Itt a simafenyőnek megtelepitése ugy látszik sorvetéssel történt. Az elegyetlen állab kiterjedése 2·5—3·0 *ha;* ezenkivül még több csoport is található s elszórtan is akad még simafenyő az erdő többi részén. A korábbi állabot ezen a területen a nyomok után itélve bükk és tölgyfa alkotta. Helyenkint itt is meglátszik az alomszedés káros következménye. Az itt felvett próbatér adatait a II. tábla mutatja. (Köv. old.)

III. A Mittelsteig nevü erdőrész, hol a simafenyő növekvésére vonatkozólag szintén gyüjtöttek adatokat, 370 *m.* magasságban fekszik, némileg északkeletre hajló fensikra támaszkodva; a talaj meglehetősen üde agyagos homok; altalaja eléggé mély. Állabalkotó fanemek: a simafenyő és a lucz (nehány vörösfenyővel), s az egyik részen előbbi, a másikon az utóbbi az uralkodó. Az állab nagysága 1 *ha.* A megtelepités ültetés utján történt és pedig rendkivül nagy csemetetávolság alkalmazása mellett, a mennyi-

I. táblázat.

Fanem: simafenyő.
Kor: 104 év.
A próbaterület nagysága: 0·043 *ha*.
Átl. magasság: 28 *m*.

Mellmagasságban mért átmérő *cm*	Törzsek száma	Körlap m^2
26—30	2	0·1
31—35	10	0·9
36—40	3	0·3
41—45	5	0·7
46—50	4	0·7
51—55	3	0·7
összeg --- ---	27	3·4
ha-onkint ---	626	

II. táblázat.

Fanem: simafenyő.
Kor: 68 év.
A próbaterület nagysága: 0·243 *ha*.
Átl. magasság: 20·2 *m*.

Mellmagasságban mért átmérő *cm*	Törzsek száma	Körlap m^2
10—15	20	0·3
16—20	127	3·3
21—25	143	5·8
26—30	80	4·8
31—35	24	2·0
36—40	2	0·2
41—45	3	0·4
46—50	1	0·2
összeg --- ---	400	17·00
ha-onkint ---	1660	70·6

III. táblázat.

Mittelsteig erdőrész. Fanem: simafenyő és lucz. Kor: 68 év. A próbaterület nagysága: 0·212 *ha*. Átl. magasság: simafenyő 23 *m*., lucz 25·3 *m*.

Mellmagasságban mért átmérő	Törzsek száma						Körlapösszeg					
	simafenyő		lucz		összesen		simafenyő		lucz		összesen	
	mennyiség	%	mennyiség	%	mennyiség	%	m^2	%	m^2	%	m^2	%
11—15	—		10		10		—		0·2		0·2	
16—20	29		31		60		0·8		0·8		1·6	
21—25	57		28		85		2·4		1·2		3·6	
26—30	42		27		69		2·6		1·6		4·2	
31—35	39		7		46		3·3		0·6		3·9	
36—40	20		—		20		2·3		—		2·3	
41—45	3		—		3		0·4		—		0·4	
46—50	—		—		—		—		—		—	
összeg	190	65	103	35	293	100	11·8	73	4·4	27	16·2	100
ha-onkint	893		484		1377		55·5		20·7		76·2	

ben háromszöges hálózatban a sorok távolsága 2·22 *m.* (vagyis négyszöges hálózatra számitva át: 2·0 *m.*) volt. Éppen ezért igen érdekes összehasonlitásokat lehet tenni az aspeneckerkuppi ugyanazon korbeli vetésből származott állabbal. (Az adatokat l. a III. t.-ban.)

IV. Az előbbiekben leirt területek beerdősitése után 10 évre egy Antonihof nevü birtok került beerdősités alá, még pedig, minthogy a makkültetés majdnem az egész területen elszerencsétlenedett, erdeifenyővel és részben simafenyővel. Ez a terület, melyen még jelenleg is mind a két fanem található, körülbelül 7 *ha.* Az erdeifenyő az előfordulás számára nézve inkább mondható uralkodónak, de a valamivel üdébb talaju részeken a simafenyőhöz mérve határozottan háttérbe szorul. Hogy ez a magkeveréknek vagy az állab későbbi fejlődésének eredménye, azt nem sikerült megállapitani. A helyi viszonyok körülbelül ugyanazok, mint Mittelsteigben, csak a fekvés magasabb körülbelül 50 méterrel. Az adatokat, melyeket ezen a területen gyüjtöttek, a IV. számu táblázat tartalmazza.

V. A fentebb leirt Zäunchen nevü erdőrész mellett eredetileg egy satnya, legeltetés és alomhasználat miatt visszafejlődött régi bükkállab volt, a melyet kihasználtak és aztán erdeifenyővel ültettek be. A Zäunchen mellett levő területen a szomszédos oldalról átszállott magvakból egy elegyes erdei és simafenyő állab keletkezett, a mely a becslés idejében 46 éves koru volt. Ennek a Horden nevü erdőrésznek termőhelye ugyanolyan, mint Zäunchené. A kiválasztott próbaterület a lejtőn van. A becslés utján nyert adatokat az V. táblázat foglalja magában.

VI. Dr. Wappes megjegyzi ezután, hogy a szóban lévő erdőben az utolsó évtizedek alatt elszórtan is meg kisebb-nagyobb csoportozatban is számos simafenyő keletkezett, de nagyobb, összefüggő területeken nem létesitettek ültetvényeket. Hogy a fejlődést mégis lehetőleg szemmel tarthassák, a Fuchsrasen nevü erdőrészben egy 0·057 *ha.* nagyságu területet kihasitván, erre a czélra használtak fel.

Ennek a területnek termőhelyi viszonyai: délkeleti, gyengén ereszkedő lejtő 370 *m.* magasságban, agyagos mélyalapu homok, jó bükktalaj. Az állab megtelepitése soros ültetéssel történt, körülbelül 0·80—0·70 *m.*-nyi sortávolság alkalmazásával. Az erdeifenyő

részben odaszállott magvakból keletkezett, ami annál inkább megtörténhetett, mert a talaj a beerdősitésre való előkészitéskor a hulló magvak befogadására egészen alkalmassá lett. Az itt gyüjtött adatokat a VI. táblázat mutatja.

Az *egyes fák növekvésére* vonatkozó adatok közlésére áttérve, dr. Wappes legérdekesebbnek azokat a méreteket találja, amelyeket a legidősebb állabokba egyesével bekeveredett s ily állásban felnőtt fák feltüntetnek. Ezek a példányok különösen erőssé fejlődtek; a legerősebb törzs mellmagasságban 77·5 *cm.* átmérőjü, 24 *m.* magassággal; ezek törzsének ág nélkül számitott fatömege itt 4·5 *m.*^{3}-re rug, a többiek 60 és 75 *cm.* átmérőjüek. A szabad állás, következésképp korai növés daczára 8—12 *m.* hosszuságu, igen értékes sima, egyenes törzsük van. Pedig itt, amint dr. Wappes megjegyzi, a legerősebb törzsek egy része, bár meglehetősen mély, de a felszinen elsoványodott, elgazosodott talajon s növésben visszamaradt bükkök közt tenyész.

Még jelentékenyebb nagyságot értek a Mittelsteig erdőrészlet egyes törzsei. A mellmagasságban 48—50 *cm.* átmérő itt már nem megy ritkaságszámba, sőt a legerősebb törzs 57 *cm*-es. Természetes, hogy ezek a törzsek többnyire igen gyors növésüek és igy meglehetősen ágasak is. Az állab legerősebb luczfenyője, amelyik szintén meglehetősen szabadon növekedett, csak 41 *cm.* átmérőjü. Aspeneckerkupp vetésből keletkezett állabjának legerősebb törzse 48, Hoffelden pedig (10 évvel fiatalabb ültetés) 50 *cm.* (a legerősebb erdei fenyő itt 38 *cm.*).

A folyó magassági növekvés maximuma Mittelsteigben 18—22 éves törzseknél 92 *cm.*, 18—27 év közt pedig 89 *cm.*; ebből látható, hogy a növekvés mértékének tetőpontját a fák fejlődése nagyon korán eléri.

A gesztképződés sokszor már a 17.—18. évben kezdetét veszi, lassan halad előre, de mégis sokkal gyorsabban, mint a közönséges erdeifenyőnél; csak az 50.—60. évtől kezdve keskenyedik a szijácsfa alkotta gyürü és a 100 éves állabokban gyakran 2, sőt 1·5 *cm.*-re megkeskenyedik. Ez adja meg a fa nagy értékességét, amire nézve dr. Wappes azt a figyelemreméltó megjegyzést teszi, hogy az a sokszor hallható hamis itélet, mintha a fa csekély értékességü lenne, onnan ered, hogy sokan csak a fiatalabb

IV. táblázat.

Hoffeld erdőrész. Fanem: simafenyő és erdeifenyő. Kor: 58 év. A próbaterület nagysága: 0·293 *ha*. Átl. magasság: simafenyő 20·60 *m*., erdeifenyő 18·80 *m*.

Mellmagasságban mért átmérő *cm*	Törzsek száma						Körlapösszeg					
	simafenyő		erd. fenyő		összesen		simafenyő		erd. fenyő		összesen	
	mennyiség	%	mennyiség	%	mennyiség	%	m^2	%	m^2	%	m^2	%
11—15	1		3		4		0·0		0·1		0·1	
16—20	24		39		63		0·6		1·1		1·7	
21—25	23		43		66		1·0		1·8		2·8	
26—30	32		29		61		1·9		1·7		3·6	
31—35	29		6		35		2·5		0·5		3·0	
36—40	10		2		12		1·1		0·2		1·3	
41—45	3		—		3		0·4		—		0·4	
46—50	1		—		1		0·2		—		0·2	
összesen	123	50	122	50	245	100	7·7	60	5·4	40	13·1	100
ha-onkint	419		416		835		26·6		18·1		44·7	

V. táblázat.

Horden erdőrész. Fanem: simafenyő és erdeifenyő. Kor: 46 év. A próbaterület nagysága 0·100 *ha*. Átl. magasság: simafenyő 15·40 *m*., erdeifenyő 14·0 *m*.

Mellmagasságban mért átmérő *cm*	Törzsek száma						Körlapösszeg					
	simafenyő		erd. fenyő		összesen		simafenyő		erd. fenyő		összesen	
	mennyiség	%	mennyiség	%	mennyiség	%	m^2	%	m^2	%	m^2	%
6—10	1		3		4		0·0		0·0		0·0	
11—15	13		30		43		0·1		0·4		0·5	
16—20	11		43		54		0·3		1·1		1·4	
21—25	15		20		35		0·6		0·8		1·4	
26—30	7		4		11		0·4		0·2		0·6	
31—35	2		1		3		0·2		0·1		0·3	
összesen	49	33	101	67	150	100	1·6	38	2·6	62	4·2	100
ha-onkint	490		1010		1500		1·6		26		42	

VI. táblázat.

Fuchsrasen erdőrész. Fanem: simafenyő és erdeifenyő. Kor: 25, illetve 23 év. A próbaterület nagysága 0·057 *ha*. Átl. magasság: simafenyő 10·55 *m*., erdei fenyő 10·40 *m*.

Mellmagasságban mért átmérő *cm*	Törzsek száma						Körlapösszeg					
	simafenyő		erd. fenyő		összesen		simafenyő		erd. fenyő		összesen	
	mennyiség	%	mennyiség	%	mennyiség	%	m^2	%	m^2	%	m^2	%
6—10	179		23		202		1·0		0·1		1·1	
11—15	94		16		110		1·1		0·2		1·3	
16—20	2		2		4		0·0		0·1		0·1	
összesen	275	87	41	13	316	100	2·1	84	0·4	16	2·5	100
ha-onkint	4813		717		5530		36·8		7·0		43·8	

VII. táblázat.

Erdőrész	Fanem	Kor	Becslési adatok				Lucz I. t. h. min. Baur szerént				Erdei fenyő I. t. h. min. Weize szerént			
			Törzsszám	Körlapösszeg m^2	Magasság *m*	Fatömeg m^3	Törzsszám	Körlapösszeg m^2	Magasság *m*	Fatömeg m^3	Törzsszám	Körlapösszeg m^2	Magasság *m*	Fatömeg m^3
Zäunchen	simafenyő	104	626	78·9	28·0	**951**	580	57·9	32·7	926	401	44·8	28·8	648
Aspeneckerkupp	„	68	1660	70·6	20·2	**718**	1018	50·6	24·3	681	788	43·4	23·9	515
Mittelsteig	sima és luczfenyő	68	1377	76·2	24·1	**867**								
Hoffeld	sima és erdeifenyő	58	835	44·7	19·5	**427**	1364	47·6	21·3	598	1000	41·9	21·6	459
Horden	„	46	1500	42·0	14·80	**285**	2060	43·6	17·5	486	1450	39·1	18·0	379
Fuchsrasen	„	25	5530	43·8	10·50	**227**	5280	27·5	7·4	202	3958	28·5	9·6	210

törzseket ismerik s azok után alkották meg általánosságban is az itéletüket, pedig azon a vidéken, hol ő adatait gyüjtötte s hol az idősebb simafenyők fáját is megismerték, az értékesités jó eredménynyel jár.

Az állabok fejlődése. Az egyes próbaterületeken összegyüjtött adatok összehasonlitása czéljából azok a VII. táblázatban vannak összefoglalva. Ebből a táblázatból mindjárt szembe ötlik a rendkivül nagy tömegtermelés, amire ugyan rá lehetne fogni, hogy ez nem is annyira a simafenyőnek, hanem magának a talajnak érdeme. A körülményekhez képest csekély magasság azonban dr. Wappes szerint megdönti ezt a véleményt, még ha a talajviszonyok fentebbi részletes leirásának nem akarnánk is hitelt adni. De dr. Wappes még egyéb bizonyitékát is tudja adni, hogy még a fent kimutatott eredmények sem tüntetik fel azt a tömegtermelést, amit a simafenyő elérhet. A szomszéd johanneskreuzi hivatal kezelése alatt lévő Schelmenhald erdőkerületben, mely azelőtt a trippstadti erdőhöz tartozott, szintén van simafenyő, még pedig jó talajon. Ez a talaj mély és üde, agyagdus homok bükkállab alatt, melybe a völgy szélén s a lejtőn felfelé 40 méternyire simafenyőt és erdei fenyőt elegyitettek. Itt a simafenyő 65 éves korában még sokkal jelentékenyebb magasságot és vastagságot ér el, mint egyéb előfordulási helyén s a környező bükkállab hatása alatt ágtalan sima törzset nevel.

A legnagyobb átmérő 60 *cm.* volt s a 45—55 *cm.*-esek épen nem voltak ritkák. A magassági növekedés is jóval jelentékenyebb, mint Mittelsteigban (ahol 25 *m.*) s még mindegyre fokozódik. Az utolsó 5 évben a magassági növekvés évenként 0·38 *m.*, az utolsó 10 év alatt pedig évenként 0·42 volt, mig az első termőhelyi osztályu talajon nőtt luczfenyők ebben a korban csak 0·30 *m.* magassági növekvést mutatnak. Ezekből az adatokból dr. Wappes azt következteti, hogy a simafenyő tömegtermelés tekintetében körülbelül 15%-kal meg fogja haladni a mittelsteigieket, amilyen eredményt pedig Németországban honos fanem még nem ért el. Azt is hiszi, hogy a simafenyő silány talajon is többet érő fanem lesz, mint egyedüli vetélytársa, az erdei fenyő.

Közleményének további részében a simafenyőnek, mint *állabalkotó fanemnek* magatartásával foglalkozik; különösen kiemelvén

azt a tulajdonságát, hogy a sürü állást nemcsak fiatalabb, hanem idősebb korában is jól megtüri és szivós életereje az elnyomatás ellen is hosszu időn át képesiti a küzdésre. Sürü állást annál is inkább elszivelhet, mert koronájának terjedelme kicsi. Ebből magyarázható meg a törzsszám, a körlapösszeg, valamint a fatömeg mennyiségének kedvező magassága. Példaképen fölemliti, hogy egy 1·5 *ár*-nyi területen — a szélső fák koronáját is beleszámitva ebbe a területbe — 11 törzset talált, melyeknek mellmagasságban mért átmérője 33—48 *cm.*, körlapösszege 1·44 $m.^2$ és törzsfatömege 15·2 $m.^3$ volt, vagyis egy *ha.*-ra számitva 737 törzs 96·5 $m.^2$ körlapösszeggel és 10·18 $m.^3$ köbtartalommal. Az ugyanolyan koru lucz- és erdeifenyő állabokkal szemben a simafenyő minden próbatéren jóval magasabb körlapösszeget mutatott és ehez mérten a tömegtartalom ugyanolyan, sőt még valamivel csekélyebb famagasság mellett is természetesen szintén nagyobb. Ez különösen a fa legerélyesebb növekvésének korára, 30 évtől kezdve fölfelé áll és pedig zárt állás mellett ép ugy, mint és kiválóképen szabadállás mellett. Arra a kérdésre, hogy vajjon a magasabb korban, zártállásu állabok fatömegtermelésére, kedvező volna-e a ritkitás s mennyire segitené elő a fatömeggyarapodást, dr. Wappesnak még nem sikerült biztos feleletet adnia. A növedék furó alkalmazását a gyantafolyás és az évgyürük megkülönböztetésének nehézsége akadályozza.

Az aspeneckerkuppi és mittelsteigi erdőrészekben szerzett adatokból érdekes következtetést vont le dr. Wappes arra nézve is, hogy a simafenyőnek lucz közé való elegyitése a törzsszámnak (s igy a fa tömegtermelésének) felszöktetésével jár, minek oka abban kereshető, hogy a simafenyő koronája szükes hézagban is meghuzódik, miben árnyéktürő képessége is segiti. Másképen áll a dolog a simafenyőnek és erdei fenyőnek összeelegyedésénél. A sima fenyő ugyanis ujra meg ujra tulszárnyalja az erdeifenyőt s elnyomván egyiket a másik után kiöli maga közől, minek következtében a törzsszám kevesebb lesz. Az ilyen vegyes állabok azonban a próbaterek adatai szerént a kevesebb törzsszám daczára is nagyobb fatömeget tartalmaznak, mint ha tiszta erdei fenyvesek lettek volna.

Dr. Wappes ezeket a szerinte is még megerősitésre szoruló

tapasztalati eredményeket az illető fanemek élettani tulajdonságaiból, növekvési erélyéből és fényszükségletéből is kimagyarázhatónak tartja. Mert a növekvést illetőleg a simafenyő a luczczal ugy 50 éves koráig egészen lépést tart s bár azontul el is marad s árnyékba kerül, ezt azonban, anélkül, hogy a miatt kiveszne, eltüri; ami pedig az erdei fenyőt illeti, azzal, mint már emlitve is volt, legalább fiatalabb (30 éves) korában könnyen megbirkózik. Hogy igy viselkedik-e idősebb koru elegyes állabban, arra nincs dr. Wappesnek adata, csak annyit emlit meg, hogy a legutolsó időre nézve az átlagos magassági növekvést a simafenyőn valamivel kisebbnek (az utolsó 10 év átlagát 0·26 *m*-nek, az utolsó 5 évét 0·23 *m*-nek) találta, mint az erdei fenyőét (mely 0·27 illetve 0·25 *m.* volt).

A magassági növekvésnek egyenletességére nézve a vizsgálatok szintén igen érdekes adatokat szolgáltattak. Az aspeneckerkuppi próbafák magassága közt a különbség (egyes elnyomott egyedektől eltekintve) csak 1·2 *m.*-re rugott. Még kevesebb volt a különbség a mittelsteigi próbafáknál (1·05 *m.*), noha ezek vastagsága 19—39 *cm.* közt váltakozott, mig ugyanott a lucz magassága 19·65 *m*-től egészen 27·30 *m*-ig a törzsvastagsághoz mérten fokozatosan nagyobb és nagyobb volt, mely jelenség ismét amellett szól, hogy a simafenyő a beárnyalást a lucznál jobban eltüri. A hoffeldi és hordeni erdőrészekben a magassági különbség ugyan már nagyobb (4·40 illetve 4·20 *m.*) volt, amit azonban annak lehet tulajdonitani, hogy az erdeifenyő fölé kerekedett egyedek helyenkint teljesebb fényhez jutottak.

A *vaskosságot* (*alakszámot*) illetőleg dr. Wappes megjegyzi, hogy a mittelsteigi próbatörzsek ugyanazon átmérő mellett (a nagyobb magasságnál fogva) nagyobb tömegtartalmat mutattak, mint az aspeneckerkuppiak, mig emezek fatömege a hoffeldiekével (mindkét erdőrész vetésből származott) teljesen megegyezett. A szabad állás tehát, a miből a 2 *m*-es hálózatba ültetett csemeték számára bővében kijutott, a vaskossági és magassági fejlődésre épen nem volt ártalmas. A simafenyő próbatörzsek alakszáma Mittelsteigben 0·44—0·49, átl. 0·46, Aspeneckerkuppban 0·47—0·50, átl. 0·45 *m.*, mig a luczfenyő próbatörzseké Mittelsteigben 0·48—0·54, átl. 0·50 *m* volt; Hoffeldben pedig, hol az elegyes

állab magatisztogatásának folyamata sokkal erélyesebb volt, a simafenyő próbatörzsek alakszáma (gyöngét erőset összefoglalva) 0·43—0·52, átl. 0·48 *m.*-re, az erdeifenyőké ellenben 0·40—0·45, átl. 0·43 *m.*-re rugott.

A *csemeték s a fiatal fák fejlődésére* nézve dr. Wappes csak néhány megjegyzésre szoritkozik, arra utalva, hogy [e tekintetben egyik szaktársa (Weinkauff) folyamatban levő tanulmányai alapján részletes ismertetést fog e tárgyban közzétenni. A maga részéről nem ajánlja e simafenyőnek szegélyző fák gyanánt való alkalmazását a tulságos ágképződés miatt, hézagpótlásra azonban bármely fanemü állabba beelegyithető, egyedül az erdei fenyőnél kell e tekintetben óvatosan eljárni. A tulajdonképeni hézagok kipótlására ugyan ott is bátran használható; kisebb hiányok utánpótlása esetében azonban, ha az erdei fenyő csak 3—4 évvel van is előnyben, könnyen megtörténhetik, hogy a közbeelegyitett simafenyők igen tulszárnyaltatva sem az ágtisztogatáshoz, sem a zárlat kitöltéséhez hozzá nem járulhatnak. Figyelemre méltó aztán az is, hogy a csupasz gyökérrel átültetett 2—5 éves koru simafenyő csemeték gyakran több éven át is vesztegelnek, kivált száraz talajon, aminek következtében aztán az első és az utóbb odaültetett csemeték fejlődésében annál nagyobb a különbség. Ezt a hátrányt gomos ültetéssel lehet csak elkerülni. Az egyéves korban csupasz gyökérrel átültetett csemeték fejlődésére nézve kevés adat áll rendelkezésre. Mindazonáltal több rendbeli tapasztalata alapján és különösen egy eképen beültetett területen mutatkozó igen szép siker után itélve dr. Wappes az egyéves csemeték használatát, legalább olyan viszonyok között, melyek közt az általa vizsgálat alá vett erdők vannak, minden tekintetben ajánlatosabbnak tartja, mint az akár átiskolázott, akár átiskolázatlan korosabb csemeték alkalmazását.

Áttérve a *simafenyőt fenyegető veszélyekre,* a közlemény irója mindenekelőtt a szélveszélyről emlékezik meg, mely tapasztalatai s megfigyelései szerént nem valami nagy károkat tett a simafenyőben; s kivált szabadabb állás mellett, mikor a fa koronája erőteljesebbé fejlődhetik, a szélokozta károk kisebbekké lesznek.

A vizsgálat alá vett állabokban kevés szélokozta hézag volt található s ezeket a többi veszélyek, amelyek pedig nagyon gyakran

fenyegetik ezt a fanemet, szintén alig érték, csak az utóbbi években halt ki nehány törzs, melyeket a *Pissodes piniphilus* támadott meg.

Dr. Wappes különben azt véli, hogy a simafenyő gyakran észlelt kihalása a legtöbb esetben ettől az orrmányos bogártól ered, amelynek kártékonyságát egyáltalán nem méltatják kellő figyelemre, pedig ellene az ismert legegyszerübb általános módok alkalmazásával sikeresen lehet védekezni. *Agaricus* által okozott károk is fordulnak elő, azonban a miatt a természetes felujulás alig szenved valamit, ép oly kevéssé a 20—30 évvel ezelőtt gomos ültetések utján létesitett állabok (még silány talajon sem!). Másféle módon létesitett ültetvények azonban helyenként nagyon károsultak; valószinüleg azért, mert az ültetéskor megsebzett gyökerekhez a gomba mindjárt hozzáférkőzött. Épen ebből az okból ajánlatos volna esztendős csemetéket használni kiültetésre.

Hó által okozott károk nem igen fordultak elő, noha körülbelül 200 kisebb-nagyobb csoportozat van különféle fekvésben elszórva: mig az erdeifenyő állabokat a hótörés gyakran tökéletesen elpusztitja; s még az elegyes állabokban is számtalan kiforditott vagy letöredezett erdeifenyőre akadni, mig a simafenyő mind hibátlan maradt. A ruganyos és e mellett vizszintesen kiterjeszkedő ágak ugyanis meghajlanak a teher alatt és igy a rajtuk összegyült hó lehullik róluk.

A fa magtermő, árnytürő és visszaszerzési képességét dr. Wappes együtt tárgyalja, amennyiben ez a három tulajdonság együttesen alapitja meg a természetes fölujulás lehetőségét. Általánosságban ismeretes, s már fentebb emlitve volt, hogy a simafenyő korán és gyakran hoz bő magtermést. Dr. Wappes felemliteni, hogy az ottani magtermés oly gazdag, hogy az egész tartomány állami erdészetének szükségletét fedezi. (1 *hl.* toboz 1 *kg.* magot ád.) Hogy a simafenyő igen jól eltüri az árnyékot, az is ismeretes dolog, bár sokan erre nézve azt tartják, hogy csak az oldalárnyékot birja meg, az árnytürőképesség fokára nézve pedig a simafenyőt a lucz és erdeifenyő közé állitják. Dr. Wappes ezzel ellentétben tapasztalatainak alapján azt állitja, hogy meglehetősen nagy foku beárnyalást is megbir és az általa megfigyelt állabok viszonyaihoz képest határozottan az árnyéktürő fákhoz sorozható. Példaképpen

felhozza, hogy természetes bevetődés utján létrejött csemeték éveken át megbirták egy csaknem zárt bükkállab nyomását és emelett még 20—25 *cm.* csucshatásuk is volt; másutt a simafenyőt elvénült tölgyállabok felujitására is sikerrel használták. Ehez mérten árnyéktürés tekintetében bátran állitható a lucz és jegenye közé.

A természetes bevetődés utján keletkezett simafenyő-csemete nagyon ruganyos és igy, ha felette a fákat ledöntik, csak kevéssé sérül meg. A megeredt csemeték époly szivós életüek, mint a jegenyéé, sőt sérüléseiket fiatal korukban, nagyobb növekedési képességüknél fogva, könnyebben kiheverik, mint amazok.

A jelzett tulajdonságok alapján dr. Wappes arra a tapasztalati adatok által is igazolt következtetésre jut, hogy a simafenyő természetes uton nemcsak hogy felujulhat, hanem hogy felujitásának igy is kell történie. Ney „Waldbau" cz. munkájában szintén ezt hangoztatja.

A simafenyő fölujulása különben épen ugy megy végbe, mint a jegenyéé, azzal a különbséggel, hogy a simafenyőnek csupán félannyi idő kell a fölujulásra. Természetes, hogy a fanem ily magatartásával számolva az állabok tarravágását és a csak ezután, mesterségesen történő ültetés, amiként azt Weise és Hess ajánlják, dr. Wappes époly kevéssé tartja ajánlhatónak a simafenyőre nézve, mint a jegenyére és bükkre nézve, annál is inkább, mert a termőfák nemcsak a fölszakgatott, hanem a gyomos talajt is szépen bevetik, még pedig az állabnak már 55—60 éves korától fogva, amiről az Aspeneckerkupp és Mittelsteig nevü erdőrészek tanuskodnak. Az elsőben van egy a simafenyővel határos pászta, mely eredetileg vörösfenyővel volt beültetve, most azonban már meggyérült és begyomosodott; ezt oly sürüen belepte a simafenyő, hogy több tülevelü fa belekeverésére nem is lehet gondolni.

A simafenyő természetes fölujitására való alkalmasságát tehát különösen a következő három tulajdonság állapitja meg: 1. hogy silányabb talajon is képes természetes felujulásra, 2. ahol nehezebben fölujuló fanemekkel (mint lucz- és erdeifenyővel) van keverve, ott a hézagok kitöltése által az ily állab természetes fölujulását is elősegiti, 3. hogy a vele elegyes állab hézagait kitölti és a talajt igy ez elsoványodástól megvédi. Ilyen hézagok sokszor

40—50 *m.* távolságról kapják a szél szárnyán odarepülő magvakat. Kiválóan becses fanemnek mutatkozik elhagyott szántók s más területek ujonnan való beerdősitésénél, hol az erdei fenyő eleinte csak hézagosan bir megtelepedni.

Ismertetését dr. Wappes annak a mindent összefoglaló véleménynek kijelentésével végzi, hogy a simafenyő élettani tulajdonságaira nézve inkább *Abies*-, mint *Pinus*-féle; erdőtenyésztéstani tekintetben vett magatartását tekintve pedig nem az erdei fenyő mellé, hanem a jegenye és lucz közé sorozható.

(Közli: *Arató Gy.*)

Vidéki levél.

I.

(Az erdei iparvasutakról és a kisajátitásról.)

Tek. szerkesztőség! — Tudvalevő dolog, hogy mennyire elterjedtek ma már az erdei iparvasutak. Csak ebben a vármegyében is több száz kilométer épült ki a legutóbbi évek alatt, s fontosságuk az erdőgazdaság terén s általában véve az országunk közgazdasági életében tapasztalható fejlődéssel lépést tartva, mind inkább növekedik.

Ez különben igen természetes és könnyen megmagyarázható, mert az erdők értékére, illetőleg az erdőtermények értékesitésére nézve, eltekintve a fanem minőségétől és mennyiségétől, legnagyobb befolyással vannak azok a körülmények, melyek mellett az erdőben felhalmozott termékeket onnan gazdaságosan kiszálithatjuk.

Annak a kérdésnek tárgyalása, hogy az utolsó évtizedben, s különösen a legutóbbi években oly nagy mértékben elszaporodott erdei iparvasutak mily nagy fontossággal birnak értékesitési viszonyainak átalakulására s igy általában az erdőgazdaság fejlődésére, hosszabb czikket igényelne, s érdemelne is meg; én ezuttal csak egy lényeges visszásságra kivánom a szakkörök figyelmét felhivni.

Ez az erdei iparvasutak kisajátitásának kérdése. Ami kérdésnek ugyan lehet kérdés, de másképpen még nem is létezik. Mert kisajátitásnak ma még csak a nagy vasutnál van helye, mig az

erdei iparvasutaknál az épitő birtokos teljesen ki van szolgáltatva azok telhetetlen kapzsiságának és meggazdagodási vágyának, kiknek földjén vasutját keresztül vezetni kénytelen.

Itt csak alkudozásoknak s közös megegyezésnek van helye. Ha pedig a vasutépitő birtokos a felekkel megegyezésre nem juthat, és más módon talán már kihasználásra tulérett erdőtermékét gazdaságosan kiszállitani nem tudja, ott veszhet fája az erdőn, vagy — várjon kedvezőbb időkre!

Hogy az ilyen alkudozásoknál milyen rettenetes összegeket kérnek a felek földjeikért, erre nézve egy pár példát sorolok fel.

Zimbrón történt, hogy egy egyén előre kipéczezvén, hogy a tervezett erdei iparvasutat merre vezethetik, megvásárolt a parasztoktól 2 darabocska kaszálót, összesen talán 2 holdat 150 forinton. S ezért nem átallott elkérni 3000 frtot, melyből egy krajczárt sem volt hajlandó engedni, tudva, hogy a völgyön egyebütt nem vezethetik a vasutat. Az Aradi és Csanádi Egyesült vasutak, midőn Hoveisor községen és határán keresztül épitette ki iparvasutját, eltekintve, hogy a községben érintett földeket busásan fizette meg s egy sereg házat, csürt és pajtát cseréppel fedett át (melyek a tüztávolon belül feküdtek): tisztán a községen kivül, egészen az erdő határáig menő vonalért, ami 2·9 kilométerre rug és mindenütt a patak partján ugyszólván értéktelen területen halad, 10 évi bér fejében az egész községnek erdejét 6 évre ingyenlegeltetésre adta át. Legelt évente átlag 300 drb marha, ami 4 frtjával 1200 frt, 6 évre 7200 frt. Vagyis 2·9 klm. hosszu, 4 *m.* széles vonalért fizetett 10 évi bér fejében 7200 frtot, mely idő eltelte után vagy átadja a területet a községnek, vagy ujabb bért fizet.

Most folynak a zöldesi iparvasutra nézve az alkudozások.

A községen keresztül részben a patak partján, részben kerteken keresztül tervezik a vasutat. Itt kérnek 10 öl hosszu és 4 öl széles területenkint, tehát összesen 40□ ölért (ennyit vennének igénybe egy egy telekből) 10 évi bér fejében előre való fizetés kötelezettsége mellett 150 frtot. Vagyis 1 k. holdért 6000 frt bért.

Ily körülmények között a vasutépités pénzügyi szempontból nagyon kétségessé válik.

Sok esetben hiusul meg nagyobb erdőüzletkötés is a fenti

okból, akkor, a midőn az erdő termékeit másképpen, mint vasuttal, gazdaságosan ki szállitani nem lehet.

Ez okból helyes volna a nagyvasutakra vonatkozó kisajátitási törvénynek az erdei iparvasutakra való kiterjesztése is, azzal a különbséggel, hogy itt nem örökidőkre való kisajátitásról van szó, mert az erdei iparvasutak fenntartásának csak addig van értelme, mig azon az erdő termékeit kiszállitják.

Ezért egy bizonyos időtartamra, avagy egyes évekre szóló kártérités, illetőleg méltányos bérösszeg volna hatóságilag megállapitandó, hogy az erdő- és vasutbirtokos ne legyen kénytelen az erdő értékének tetemes részét ilyen igazságtalan és méltánytalan követelések kiegyenlitésére forditani.

Méltánytalan és igazságtalan követeléseknek nevezem ezeket már azért is, mert ott, a hol a vasut épül erdőkihasználás czéljából, ugy a vasutépitkezésnél, mint az erdőkihasználásnál bő keresetforrás nyilik meg a lakosság számára.

Ennek igazolására felhozom, hogy ezelőtt 6—8 évvel még egy férfinapszám átlagban 40 kr volt, s ez is csak nyáron. Téli munka nem volt. Ma már, hogy vasut épül s erdőkihasználás folyik, 80 kr — 1 frt — 1 frt 20 kr. napszámbért fizetünk. És télen, nyáron, minden időben van munka.

Zöldes, 1896. november.

Ajtay Sándor.
főerdész.

II.

(Téli jég által okozott erdőkárokról.)

Tek. szerkesztőség! — Szaktársaim közül bizonyára sokaknak nem volt még alkalma látni az erdőknek oly siralmas állapotát, mint a melyet a kiáradott folyóviz befagyása okoz.

E tárgyról röviden ép ezért óhajtottam említést tenni, mert különösen a magán erdészeti szolgálatban álló erdőtisztek alkalom adtán, ha ily viszonyok közé jönnek, szintén némi tanulságot vehetnek belőle.

A folyók vizei télen át megáradnak, s az árterületeket elöntik, ha most fagyponton alul lévő hőmérséklet van, akkor a viz

befagy, a fiatal fákat a jégréteg sorban körül öleli, a viznek apadása esetén a jégréteg elveszti főalátámasztását s egyedül a fiatal fácskákra nehezedik, s oly helyeken, hol a fácskák gyér állásban állanak, legalább is egy részük menthetetlenül letörik, mert a nagy nyomásnak ellentállni nem tudnak; az oly helyeken, a hol a zárlat sürüebb, birják a jégrétegnek pusztitó nyomását ellensulyozni.

Hozzájárul e bajhoz még egy ujabb veszély lehetősége is, ha ugyanis az elmult áradásra egy ujabb és talán jóval nagyobb áradás következik, mikor ez a jégréteget felemeli s a vizfolyás irányában vonszolja előre, ugyanekkor az átölelt fácskákat magával huzza, s igen sokat tövestől kiránt, másokat pedig letör.

Az 1896. évben is történtek ily kárositások a Duna mentén fekvő erdőkben, különösen az ugynevezett közép Duna tájékán.

1896. évi január hó első napjaiban a Duna lassu, de folytonos áradásnak indult, ugyannyira, hogy az árterek nagy részét elboritotta az igy kiáradt viz, azután pedig január hó 8—10.-e táján erősen befagyott, ugy hogy gyalog is egészen biztosan lehetett rajta járni. Egy hét mulva a viz elkezdett apadni s a jég leszállván, maga alá temette a fiatal fácskákat, azok nagy részét letörte, s oly pusztitást vitt végbe, hogy egy közönséges tüzvész nem okozhatott volna helyenkint nagyobb kárt az erdők fiatal fácskáiban.

Sajnos, a kezelésem alatt lévő erdőkben is nagy mérvben történtek ily kárositások, és pedig ugy a természetes uton feljutott vágásokban, mint a mesterségesen beültetett tereken igen sok kár esett; s kivált az alacsonyabban fekvő ültetések s fiatalosok teljesen tönkre mentek, mivel a jég valamennyit gyökerestől kihuzta, illetve letörte.

A viz elapadása után a jégtáblákon keresztül el lehetett jutni az ártereken lévő fiatalosokba, s látva ott ezt a pusztulást, igazán elszomorodott annak a lelke, kiben egy kis nemes érzés van az erdő iránt; ehhez járul még az is, hogy ezen baj ellen nekünk szakembereknek még védekeznünk sem igen lehet.

Látva magam is ezt a siralmas állapotát a kezelésem alatt lévő erdőnek, azon kellett gondolkoznom, hogy miként segitsek e nagy sebet kapott erdőn, illetve fiataloson.

Mást tenni nem lehetett, mint első sorban is a letört nyár és füzfácskákat tőre kellett vágatni s a mesterségesen ültetett kőris, juhar és éger csemetéket, mivel gyökerestől kihuzattak, ott a hol lehetett, ujra elültettettem.

A visszavágást márczius hó vége felé lehetett megkezdeni, de csak a magasabban fekvő helyeken, mig az alacsonyabbakhoz a magas vizállás miatt ekkor sem lehetett hozzáférni, pedig a legnagyobb kár azokban volt.

A mélyebben fekvő helyeken a visszavágást csak junius hóban lehetet elkezdeni, azonban a visszavágás után ujból elboritotta a viz az egész visszavágott területet.

A lefolyt nyáron át gyakran vizsgáltam eme fiatalosok állapotát, de igen sok helyen a visszavágott fácskák tövei nem hajtottak ki, máshelyen pedig igen silány sarjakat fejlesztettek. A melyek ki nem hajtottak, leginkább a mélyen fekvő helyeken és pedig ritkás állásban voltak. Valószinü, hogy az áradás alkalmával alsó rügyeik elhaltak és igy elvesztették sarjadzási képességüket.

Hasonló elemi csapás esetén, az árterületen lévő erdők fiatalosai teljesen tönkre mennek, s azok mesterséges felujitása nem kis gondot és költséget fog okozni ugy az erdésznek, mint a birtokosnak, de nekünk erdészeknek ekkor sem szabad csüggednünk!

Dusnok, 1896. november.

Lenhard Antal,
urad. erdőmester.

Az ezredéves kiállitásban résztvett kiállitók és közreműködők kitüntetései.

Az ezredéves kiállitásnak nov. hó 2.-án történt bezárása után nagy érdeklődéssel s meglehetősen türelmetlenül is várta ugy a nagyközönség, valamint az érdekeltek sokasága azoknak az elismeréseknek nyilvánosságra hozatalát, amikre a kiállitásban résztvetteket a jury-tanács érdemeseknek itéli. A kitüntetéseknek vaskos kötetet alkotó lajstroma a kiállitás hivatalos közlönyének

(„Az 1896.-i ezredéves országos kiállítás közleményei"-nek) nov. hó 15.-én megjelent számában került nyilvánosságra s a jury-tanács által a kiállitók és közremüködők számára megitélt összes kitüntetéseket, jutalmazásokat, elismeréseket tartalmazza.

Az alábbiakban az erdőgazdaság körébe vágó kitüntetéseket három csoportba foglalva közöljük. Az elsőben a jury-tanács által megitélt diszokleveleket, a másodikban az egyéb kiállitási kitüntetéseket s végül a harmadikban a jury-tanács javaslata alapján a kereskedelmi magyar királyi minister által adományozott állami érmeket.

Mindenekelőtt azonban — annak megemlitésével, hogy, amint általában történni szokott, a jury-tanács most is az egyes csoportok jury-jeinek javaslatai alapján hozta meg itéletét, — közöljük a kiállitás „Erdészet és Vadászat" czimü (VII.) csoportjának megbirálásával megbizva volt csoport-jury tagjainak névsorát.

*

Az „Erdészet és Vadászat" (VII.) csoport jury-jének tagjai.

Elnök: *Sóltz Gyula.*
Alelnök: *Nádasdy Ferencz* gróf.
Előadó: *Tavy Gusztáv*, erdőtanácsos (nem jury tag).

Tagok:

Baiersdorf Károly, fakereskedő.
Csupor István, urad. erdőmester.
Feilitzsch Arthur br., m. kir. erdőigazgató.
Gaul Károly, ipariskolai tanár.
Horn Dávid, fakereskedő.
Havas József, kir. erdőigazgató.
Kallina Károly, m. kir. főerdőmester.
Lászlóffy Gábor, kir. erdőfelügyelő.
Nemeskéri Kiss Pál, főispán.
Nádasdy Ferencz gróf.
Pettera Hubert, fővadászmester.
Podhradszky András, urad. erdőigazgató.
Scholtz Ottó, urad. főerdőmester.
Sóltz Gyula, m. kir. min. tanácsos.
Szőnyei István, városi erdőmester.
Tomcsányi Gyula, m. kir. erdőigazgató.

*

Az 1896.-i ezredéves országos kiállitás jury-tanácsa által megitélt kiállitási kitüntetések hivatalos jegyzéke.

I. Diszoklevelek.

Magyarországi kiállitók.

Kiss Miklós (nemeskéri) Véghles. Mintaszerü gazdálkodásért és erdőujitásaiért.

Lord és társa fakereskedők Budapesten. Nagybani termelés, kivitel- és versenyképesség.

Neuschlosz-féle ipartelepek, u. m.:

a) *Neuschlosz Károly és fia, épitési vállalat és ácsüzlet, Budapest.* Az ácsipar fejlesztése körül szerzett országos érdemekért.

b) *Neuschlosz-féle nasicsi tanningyár és gőzfürész-részvénytársaság Nasics.* Kitünő termelésért, verseny- és kivitelképességért.

Országos erdészeti egyesület, Budapesten. Kitünő munkásság és az erdészet fejlesztése körül szerzett kiváló érdemekért.

Osztrák-magyar szabadalmazott államvasut-társaság, Resicza. Kitünő gazdálkodásért.

Schönhorn-Buchheim Ervin gr. munkács-szent-miklósi uradalma. Nagybani termelés és kiváló vadászati gyüjteményért.

Tüköry Alajos és társai Vrbánje. Verseny- és kivitelképesség, valamint nagybani termelésért.

Horvát-Szlavon kiállitók:

Horvát-Szlavon erdészegyesület Zágráb. Az erdészetügy hathatós támogatásáért.

Taningyár Zsupanje. A fahulladék hasznositása körüli érdemeiért.

Bosznia-herczegovinai országos kormány kiállitásai:

Bosznia-herczegovinai kincstári erdészeti hivatal, Serajevo. Haladás, uj termelési ág meghonositásáért és az országos jólét emelése körül szerzett érdemekért.

II. Egyéb kitüntetések.

VII. CSOPORT.

Erdészet, vadászat.

Versenyen kivül jury-tagok.

Baiersdorf és Biach, fakereskedő czég, Budapest.

Erdélyi erdőipar részvénytársaság, Budapest.

Gaul Károly, tanár, Budapest.
Nádasdy Ferencz gr., Budapest.
Petera Hubert, fővadászmester, Gödöllő.

Versenyen kivül.

Frigyes főherczeg Ő cs. és kir. Fensége.
József főherczeg Ő cs. és kir. fensége.
Fülöp szász Coburg Gothai herceg Ő Fensége.

Államerdészet.
Árvai közbirtokossági uradalom, Árva-Váralja.
Földmivelési m. kir. miniszteriumi erdészeti főosztály, Budapest.
Gaul Károly, tanár, Budapest. Jury-tag, nem versenyez.
Hald András. kaptafakészitő, Ujpest.
Kir. főerdőhival, Vinkovcze. Nem versenyez.
M. kir. erdőhivatal, Zsarnócza. Versenyen kivül.
M. kir erdőhivatal, Zala-Egerszeg. Versenyen kivül.
M. kir. erdőőri szakiskola, Vadászerdő. Versenyen kivül.
M. kir. főerdőhivatal, Ungvár. Versenyen kivül.
Kir. erdőhivatal, Ottocsácz.
Kir. főerdőhivatal, Vinkovcze.
Kir. erdőigazgatóság, Zágráb.
Körmöczbánya sz. kir. város.
M. kir. erdőigazgatóság, Beszterczе.
M. kir. erdőigazgatóság, Beszterczebánya.
M. kir. erdőhivatal, Bustyaháza.
M. kir. erdőhivatal, Gödöllő.
M. kir. erdőőri szakiskola, Görgény-Szt.-Imre.
M. kir. erdőgondnokság, Hosszufalva.
M. kir. erdőőri szakiskola, Királyhalma.
M. kir. erdőigazgatóság, Kolozsvárott.
M. kir. erdőgondnokság, Alsó-Kubin.
M. kir. erdőhivatal, Apatin.
M. kir. főerdőhivatal, Lippa.
M. kir. főerdőhivatal, Liptó-Ujvár.
M. kir. erdőőri szakiskola, Liptó-Ujvár.
M. kir. erdőigazgatóság, Lugos.
M. kir. erdőigazgatóság. M.-Sziget.
M. kir. főerdőhivatal, N.-Bánya.
M. kir. erdőhivatal, Orsova.
M. kir. erdészeti akad., Selmeczbánya.
M. kir. erdőhivatal, S.-Szt.-György.
M. kir. erdőhivatal, Soóvár.
M. kir. erdőhivatal, Szászsebes.
M. kir. erdőgondnokság, Szeged.

M. kir. főerdőhivatal, Ungvár.
M. kir. erdőőri szakiskola, Vadászerdő.
M. kir. erdőhivatal, Zalaegerszeg.
M. kir. erdőhivatal, Zsarnócza.
Vuk M. és fiai, Budapest.

Milleniumi nagyérem.

Andrássy Géza gróf, Betlér. Saját területén lőtt vadak kiváló példányainak és erős agancsok bemutatásáért. (L. VIII/a).

Almássy Dénes gróf, Gyulavár. Belterjes gazdálkodásért és kiváló őzagancs-gyüjteményért.

Buda Ádám, földbirtokos (Rea, u. p. Hátszeg) Ritka gyüjteményért.

Engel Adolf és fiai, fakereskedő czég, Pécs. Nagybani termelés, verseny- és kivitelképességért.

Első magyar mogyorófa, sörtisztitó-háncs és hordódugógyár. Alsó-Hrabonicza. Uj iparág meghonositásáért.

Esterházy Károly gróf, Szent-Ábrahám. Szakszerü fáczántenyésztés és uj fajok meghonositásáért.

Faiparvállalat, Vrbovszkó. Kivitel és versenyképességért.

Forgách Károly gróf, Ghymes. Uj vadnem sikeres meghonositásáért.

Forgách gróf-féle iparmüvek (Böhm József és társa), Kokova. Nagybani termelés és kivitelképességért.

Funk és Heinrich Károly, Zágráb. Kivitel és versenyképességért.

Haas Adolf, Budapest. Nagybani termelés és kivitelképességért.

Pálffy Miklós herczeg erdészeti hivatala, Malaczka. Belterjes gazdálkodás és versenyképességért.

Hunyad vármegye. Czélszerü gazdálkodás és érdekes gyüjteményért.

Kern Lipót fakereskedő, Budapest. Nagybani termelés és versenyképességért.

Kohn Bódog, Chocholna, Trencsénmegye. Uj iparág meghonositása és nagybani termelésért.

Montenuovo Alfréd herczeg, Bécs. Kapitalis szarvasagancsért.

Neuberger Bódog és fia, Fiume. Kivitel és versenyképességért.

Pannonhalmi főapátság. Belterjes gazdálkodásért.

Rozsonovszky Frigyes, praeparator, Budapest. Müvészi kivitelért.

Simon Gyula m. kir. erdőmester, Kaposvár. Kitünő munkáért.

Székely György, püsp. urad. erdőmester, Lutilla. Uj találmányért.

Schulcz és Pollák, Budapest. Nagybani termelés és haladásért.

Terény Sándor, m. kir. erdész, Pécska. Uj találmány és haladásért.

Thieme és társa, Rakottyás. Versenyképességért.

Wolfner S., kádárfa, talpfa, vasuti fatermelő és kereskedő, Budapest. Kivitel és versenyképesség, valamint nagybani termelésért.

Zay Albert gróf, Zay-Ugrócz. Nagybani termelés, verseny- és kivitelképesség s rendkivüli haladásért.

Kiállitási érem.

Andrássy Antal, Budapest. Uj találmányért.

Batthyány József gr. erdészete, Kiliti (Moson vármegye). Haladásért.

Bossányi Lajos, Szecs (Nyitra vármegye). Gyakorlati irányért.

Böhm József, épületfa- és fenyőcserkéreg-kereskedő, Budapest. Kivitel- és versenyképességért.

Bedő Albert, Budapesten. Szép vadbőrökért és kiváló agancsokért.

Békés vármegye. Érdekes és tanulságos madárgyüjteményért,

Özv. Brandenburg Ferenczné, Selmeczbánya. Jó munkáért.

Crausz Géza, erdőrendező, Fogaras. Jó munkáért.

Cs. és kir. családi uradalom, Holics. Tanulságos vadfogó bemutatásáért.

Divald Gyula, Perjámos. (Torontálvármegyei gazdasági egyes. érsekuradalmi főerdész.) Érdekes és tanulságos gyüjteményért.

Egri érsekség, Eger. Izléses gyüjtemény és czélszerü kihasználásért.

Esterházy Pál herczeg kismartoni erdészeti hivatala. Kis-Marton. Érdekes szarvasagancsokért.

Özv. gróf Forgách Sándor, Pethő-Szinye. Fontos javitásért.

Gesztes Lajos, erdőmester, Felső-Tárkány. Szép gyüjteményért.

Rigler Jozsef Ede, gyáros, Budapest. (Gödöllői m. kir. erdőhivatal.) Uj iparág meghonositásáért.

Harczy Mihály, csutora-esztergályos. Veszprém. Jó munkáért.

Heves vármegye, Eger. Érdekes vadászati trofeák kiállitásáért.

Jankovich-Bésán Elemér, Terezovácz. Ritka példány dámvadlapátért.

Jony Ottó, magkereskedő. Szepes-Leibicz. Haladásért.

Károly Alajos gr.-féle hitbizományi uradalom, Erdőd. Jó munkáért.

Károlyi Mihály gr., Debrő. Jó anyagért és erdei termékek sokoldalu kihasználásáért.

Kesszey Mihály. Székesfehérvár. Ipari haladásért.

Komáromvármegyei füztelepek, Komárom (Komárom vármegye gazd. egyes. gyüjtem.-kiállitása). Kitünő tenyésztésért.

Kondor Vilmos, m. kir. főerdész, Balassa-gyarmat. Czélszerü javitásért.

Kollerich Pál és fia, Budapest. Szakszerü kivitelért.

Kirschner János, kulacsesztergályos, Szászrégen. Jó munkáért.

Kuzma Gyula. kir. erdőmester, Vinkovcze. Jo munkáért.

Leitinger J. és O., faárugyár és fürészüzlet, Brassó. Versenyképességért.

Lipthay Frigyes báró, Perjámos. Kiváló őzagancsokért.

Moldrik Adolf. Szent-Endre. Uj találmányért és kivitelképességért.

Milkó Vimos és fiai, Szeged. Szép anyagért.

Mimk H. és fiai, fakereskedő czég, Maros-Szlatina. Belterjes gazdálkodásért.

Nemzeti Kaszinó, Budapest. Ritka szarvasagancsért.

Neuberger testvérek, Jászberény. Szép anyagért,

Nopcsa Elek br., Szacsal. Érdekes és erős zergekampókért.

Országos magyar vadászati védegylet, Budapest. A vadászati szakrodalom fejlesztéseért.

Partl Gedeon (Meczenzéfen). Olcsó és jó munkáért.

Porubszky Károly, járási erdőgondnok, Hosszuszó. Jó munkáért.

Puntzmann Károly, kádár, Zsupanje (Szlavonia). Uj találmányért.

Révai Gyula br., Kis-Selmecz. Változatos gyüjteményért.

Rima-Murány salgótarjáni vasmü-részvénytársaság. Csinos vadgyüjteményért és törekvésért.

Rotter Samu, tölgykéreg-termelő és kereskedő, Eger. Kivitelképességért.

Rowlanb Róbert, uradalmi főerdész, Zakamene. Uj találmány- és kiváló ozagancsgüjteményért.

Münsingeni Steiger Albert br., Septencz-Ujfalu (Nyitramegye). Érdekes statisztikai adatok összeállitásáért,

Schmidt József, Szepes-Igló Versenyképességért.

Szapári Péter gr., Budapest. Érdekeses vadászati gyüjteményért.

Széchenyi Pál gr., Lábod. Érdekes agancsokért.

Swoboda Károly utódai, Zolyom. Jó és szép munkáért.

Takács Ede, Zólyom. Verseny- és kivitelképességért.

Teleky Árpád gr., Nalácz (Hunyadmegye). Kiváló erősségü zergekampóért.

Temes vármegye mezőgazdasági helyi bizottsága. Fa- és maggyüjtemény szakszerü összeállitásáért és jó munkáért.

Tisza Lajos gr., Budapesten. Kiváló vadkanagyarért.

Ujlaki-Hirschler és fia, Bustyaháza. Tanulságos kiállitásért.

Ujvidék sz. kir. város. Kitünő tenyésztésért.

Elismerő oklevél.

Bajkó Barabás, Papolcz. Jó munkáért.

Bánffy báró-féle gödemesterházi uradalom. Ritka tiszafapéldányért.

Beretvás Endre, Karácsond. Jó munkáért.

Bianchi Ágoston, Ungvár. Uj találmányért.

Bogdán Zoltán, Kovászna. Szép munkáért,

Borhy László dr., Gyöngyös. Különleges gyüjteményért.

Czakl József, puskamüves, Ungvár. Czélszerü javitásért.

Csik Gyula, uradalmi főerdész, Somogy-Karád. Érdeke szarvasagancsokért.

Dobry József, m. kir. erdőőr, Turócz-Szkleno. Hasznos javitásért.

Egri káptalan, Eger. Jó munkáért,

Filep János, Korond (Udvarhelym.). Jó munkáért.

Frühm Tamás, Jaád. Jó munkáért.

Gábor Sándor, m. kir. erdész, Besztercze. Uj találmányért.

Gelencze község (Háromszékm.). Jó munkáért.
Haraly község (Háromszékm.). Jó munkáért
Herczeg J., bognármester, Szászsebes (M. kir. erdőhivatalnál). Szép munkáért.
Imecs Béla, Borsod-Apátfalva. Ritka példány őzért.
Jeney József, földbirtokos, Mező-Csávás. Jó és csinos gyékénymukáért.
Kende Dániel, Horgospatak. Csinos munkáért.
Königsegg Irma grófnő, Kojsó. Szép anyagért,
Kőrös község (Háromszékm.). Jó munkáért.
Klosterneuburgi kanonokrend dunaalmási uradalma. (Komárom vármegye gazd. egyesület gyüjt. kiállitása.) Jó munkáért és a VI. csoportban jó boráért.
Gróf Latour Károly, hosszuszói uradalma. Haladásért.
Lónyay Margit grófnő, Farkasdin. Szép Farkasbőrért.
Lőcse sz. kir. város, Szép anyagért.
Lőwy Bernhard és fia. Ó-Beszterce (Trencsén.). Jó munkáért.
Mándi Samu, Baranya-Szt.-Lőrincz. Erős szarvasagancsokért.
Nagy-Enyed r. t. város. Kiállitott anyagokért.
Nagy Károly Kilyén (Háromszékm.). Szép anyagért.
Navratil J., Beszterczebánya. Jó munkáért.
Orlovszky Gyula. Zernest. Szép zergekampókért.
Peták János, kaptafavágó és pékkosár-készitő, Vácz. Jó munkáért.
Révay Simon báró, földbirtokos, Tajna. Kiváló őzagancsokért.
Szelecsky Gyula, Budapest. Buzgó fáradozásért.
Sainek Gábor, Dinnyéshát (Hevesm.). Ritka vadért.
Szondi János. m. kir. erdőszámellenőr, Gödöllő. Uj találmányért.
Streisinger Albert, Balassa-Gyarmat. Kivitelképességért.
Báró Wodianer Albert, nagybirtokos, Budapest. Jó munkáért,
Zabola község (Háromszékm.). Jó munkáért.
Zágoni erdők zárgondnoksága (Háromszékm.). Jó munkáért.
Zedtwitz Curt gróf, Morván, Haladásért.
Zelinka N. fia, Domanizs. Jó munkáért.
Zsoldos Ferencz, Szentes. Versenyképességért.

Közremüködők érme.

Ambrus Lajos, m. kir. erdészjelölt, Beszterczebánya. Sikeres működésért.

Áronffy Jenő, erdész, Rima-Brezó (Rimamurány-salgótarjáni vasmű részvénytársaságnál). Sikeres fáradozásért.

Arató Gyula, m. kir. főerdész, Budapesten. (Az országos erdészeti egyesületnél.) Sikeres munkásságért.

Bakai Ignácz, m. kir. főerdőőr, M.-Sziget. (A m. kir. erdőigazgatóságnál.) Sikeres fáradozásért.

Balázs Vincze, m. kir. erdőmester, Apatin. (Apatin m. kir. erdőhivatalnál.) Sokoldalu és sikeres intézkedéseiért..

Bayer István, vadász, Budapesten. (Nádasdy Ferencz grófnál.) Sikeres fáradozásáért.

Barlay Sándor, m. kir. főerdőmester, Lippa. (A szászsebesi m. kir. erdőhivatalnál.) Sokoldalu és sikeres intézkedéseiért.

Bartha Ferencz, építőmester, Deresk. (Fülöp szász Coburg-Gothai herczegnél.) Csinos kivitelért.

Bedő Lajos, m. kir. erdeszjelölt, Királyhalma. (A m. kir. erdőőri szakiskolánál.) Sikeres munkásságért.

Bencze Gergely, m.kir. erdőtanácsos, Selmeczbánya. (M. kir. erdészeti akadémia.) Sikeres fáradozásért.

Ifj. Belházy Gyula, m. kir. tanársegéd, Selmeczbánya. (M. kir. erdészeti akadémiánál.) Sikeres fáradozásért.

Bereczky Gyula, m. kir. főerdész, Budapesten. (Földmivelésügyi m. kir. miniszterium erdészeti főosztálya.) Sikeres fáradozásért.

Bihari Ödön, m. kir. tanársegéd, Selmeczbánya. (M. Kir. erdészeti akadémiánál.) Sikeres fáradozásért.

Bittner Gusztáv, uradalmi erdőmester, Malaczka. (Pálffy Miklós herczeg erdészeti hivatalában.) Sikeres fáradozás és jeles kivitelért.

Bodor Gyula, m. kir. főerdész, Budapesten. (Beszterczei m. kir. erdőigazgatóságnál.) Sikeres fáradozásért.

Bund Károly, m. kir. erdőgyakornok, Budapesten. (Földmivelés m. kir. miniszteri erdész főosztálynál) Sikeres fáradozásért.

Burdáts János, m. kir. erdész, Csornoholova. (Ungvári m. kir. főerdőhivatalnál.) Sikeres fáradozásért.

Brausil Frigyes, m. kir. főerdész, Rujevácz. (Zágrábi kir. erdőigazgatóságnál.) Sikeres fáradozásért.

Czakó Károly, ny. honvédőrnagy, Déva (Hunyadmegye). Sikeres fáradozásért.

Csipkay János, m, kir. erdőmester, Zsarnócza. (A m. kir. erdőhivatalnál.) Sokoldalu és sikeres intézkedésért.

Deml Hugó, főerdész, Resicza. Osztrák magy. szab. államvasuttársaságnál.) Kitünő termelésért.

Döring Károly, művezető, Erdőszáda. (Lord és társa fakereskedőnél.) Sikeres fáradozásért.

Dlhos András, gerebmester, Beszterczebánya. Sikeres fáradozásért.

Dreischlmeyer Frigyes, uradalmi főerdész, Alcsuth. (József főherczegnél.) Jó izlés és sikeres fáradozásért.

Erdélyi Gyula, m. kir. főerdész, Körösmező. (A m.-szigeti m. kir. erdőigazgatóságnál.) Sikeres fáradozásért.

Fekete Lajos, m. kir. főerdőtanácsos, Selmeczbánya. (M. kir. erdészeti akadémiánál.) Sikeres fáradozásért.

Fischer-Colbrie Emil, uradalmi erdész, Dályok. (Frigyes főherczegnél.) Sikeres fáradozásért.

Firbász Adolf, uradalmi főerdész, Morván. (Zedtwitz Curt grófnál.) Sikeres fáradózásért.

Földes Tamás, m. kir erdész, Szászsebes. (A m. kir. erdőhivatalnál.) Sikeres fáradozásért.

Földes János, m. kir. főerdész, Apatin. (Apatini m. kir. erdőhivatalnál.) Kitünő csemete-tenyésztésért.

Furherr János, m. kir. erdészjelölt. Mácsán. (Gödöllői erdőhivatalnál.) Jó izlésért.

Fülöp Norbert, erdész, Resicza, (Osztrák-magyar szab. államvasuttársaság.) Kitünő termelésért.

Füstös Kálmán, m. kir. erdőmester, Bustyaháza. Sokoldalu és sikeres intézkedéseiért.

Gáspár Béla, m. kir. főerdész, Breznóbánya. (Beszterczebányai m. kir. erdőigazgatóság). Sikeres fáradozásért.

Garlathy Kálmán, m. kir. erdőigazgató, Liptó-Ujvár. (M. kir. főerdő hivatal.) Sokoldalu és sikeres intézkedéseiért.

Gombossy József, m. kir. erdőgyakornok, Beszterczebánya. Sikeres fáradozásért.

Gondos Alajos, m. kir. főerdőőr, M.-Sziget. (A m. kir. erdőigazgatóságnál). Sikeres fáradozásért.

Goró Ferencz, járási főerdész, Petrozsény. (Hunyadmegye.) Sikeres fáradozásért.

Gyöngyösi József, m. kir. főerdőőr, Vadászerdő. (M. kir. erdőőri szakiskolánál.) Jó munkáért.

Grosz Péter, m. kir. erdőőr, Gödöllő. (Gödöllői erdőhivatalnál). Jó munkáért.

Hám Ferencz, fővadászmester, (Csurgó, Somogym.). Sikeres vadtenyésztésért.

Hammersberg Géza, m. kir. erdész, Budapesten, (Földm. m. kir. minist. erdészeti főosztályánál). Sikeres fáradozásért.

Halmágyi Pál, molnár, Hunyad vármegye. Sikeres fáradozásért.

Hammer Károly, m, kir. erdőmester, Liptóujvár. M. kir. főerdőhivatal. Sikeres fáradozásért.

Hehnel Béla, uradalmi főerdész, Véghles. (Nemeskéri Kiss Miklósnál.) Sikeres fáradozásért.

Hohlfeld Henrik, urad. erdőmester, Csákvár. Sikeres fáradozásért.

Hoffer Balázs, famester, Beszterczebánya. Sikeres fáradozásért.

Horbász Vincze, kincstári munkás, (Bustyaházai m. kir. erdőhivatal). Szakszerü javitásért.

Horváth Béla, m. kir. főerdész, Kolozsvár. (M. kir. erdőigazgatóságnál). Sikeres fáradozásért.

Horváth Sándor, m. kir. főerdőtanácsos, Budapest. (Az országos erdészeti egyesületnél.) Sikeres munkásságért.

Horváth Ferencz, m. kir. főerdész. (Torontálmegye.) Tevékeny és sikeres fáradozásért.

Huzella M. Elek, Budapest. Érdekes és szakszerü gyüjteményért.

Illés Vidor, m. kir. erdészjelölt, Vadászerdő. (M. kir. erdőőri szakiskolánál.) Sikerdús munkásság és kitünő csemete-tenyésztésért.

Imre Dénes, m. kir. erdőmester. Gyergyó-Szt.-Miklós. (M. kir. erdőrendezőségnél.) Sikeres fáradozásért.

Ivanits Ferencz, m. kir. erdészjelölt, Gödöllő. Uj találmányért.

Jakab József m. kir. főerdész, Gyergyó-Szt.-Miklós (Erdőrendezőségnél). Sikeres fáradozásért.

Jankó Sándor, m, kir. erdészjelölt, Budapest. (Földmivelési m. kir. miniszt. erdészeti főosztályánál), Sikeres fáradozásért.

Jónás Kálmán, kitömősegéd, Budapest (Rozsonovszky Frigyes praeparatornál). Jó munkáért.

Jureczky Mór, erdész (Árvai közbirtokossági uradalomnál). Kitünő erdősitésért.

Kaán Károly, m. kir. erdész, Beszterczebánya. Sikeres fáradozásért.

Kacsanovszky József, m. kir. erdészgyakornok, Orsova (Földmivelésügyi m. kir. ministerium erdészeti főosztályánál). Sikeres fáradozásért.

Kapsz János, akad. kertész, Selmeczbánya. (M. kir. erdészeti akadémiánál). Sikeres fáradozásért.

Kallus József, urad. főerdész, Munkács. (Schönborn-Buchheim gróf uradalmában). Sikeres fáradozásért.

Karácsonyi Sándor, m. kir. főerdész, Hosszufalu. Izléses és jó munkáért.

Kárász István, m. kir. főerdész, Diósgyőr (a soóvári m. kir. erdőhivatalnál). Sikerdus munkásságért.

Kertész György, erdőmester (Almássy Dénes grófnál). Sikeres fáradozásért.

Kiss Ferencz. m. kir. főerdész, Szeged (a m. kir. erdőgondnokságnál). Sikeres fáradozásért.

Kócsy János, m. kir. erdőmester, Sepsi-Szt.-György (a m. kir. erdőhivatalban). Sikeres fáradozásért.

Kojnok Tamás, m. kir. erdészjelölt, Görgény-Szt-Imre. Sikeres fáradozásért.

Korek Nándor, erdőmester, Resicza. Osztr.-magy. államvasut társaságnál). Kitünő termelésért.

Korény Gyula, erdőmester, Rima-Brezó (a rimamurány-salgótarjáni vasmű részvénytársaságnál). Sikeres fáradozásért.

Kovács Antal, erdőgyakornok (Árvai közbirtokosság). Sikeres fáradozásért.

Kuhn Lajos dr., esperes-plébános (Torontálmegye). Tevékeny és sikeres fáradozásért.

Krause Venczel, urad. erdőmester, Véghles. (Nemeskéri Kiss Miklósnál). Sikeres fáradozásért.

Krauze Géza, m. kir. főerdész, Isaszegh (Gödöllői erdőhivatalnál). Sikeres vadtenyésztés és vad-óvásért.

Krippel Mór,. kir. erdészjelölt, Gyergyó-Szt.-Miklós (erdőrendezőségnél). Hasznos javitásért.

Lang Richárd, kir. erdőmester, Vinkovce (kir. főerdőhivatalnál). Sokoldalu és sikeres intézkedéseiért.

Lágler Gyula, m. kir. erdész, Budapest (földm. m. kir. miniszt. erdészeti főosztályánál). Sikeres fáradozásért.

Lánczy Antal, m. kir. erdész, Kab.-Polyána (a m. kir. erdőigazgatóságnál). Sikeres fáradozásért.

Lahner Gyula, m. kir. famester, Soóvár (a m. kir. erdőhivatalnál). Sikeres munkásságért.

Laitner Elek, m. kir. erdőigazgató, Beszterczе (Beszterczei erdőigazgatóságnál), Sokoldalu és sikeres intézkedésért.

Lende Ede, városi erdőmester, Körmöczbánya (Körmöczbánya sz. kir. városnál). Kitünő erdősitésért.

Lendl Adolf dr., egyet. magántanár, Budapest. A bemutatott állatok művészi kitömése és elhelyezéseért.

Lonkay Antal, m. kir. erdész. Kakasfalva (a soóvári m. kir. adóhivatalnál). Szép és izléses kivitelért.

Matavovszky Árpád, m. kir. erdész, Liptóujvár (a m. kir. főerdőhivatalnál). Jó munkáért.

M. kir. erdőgondnokság, Alsó-Kubin. Jó munkáért.

Malbochan Ede, kir. főerdőmester, Otocsácz (a m. kir. erdőhivatalnál). Huzamosb idejü sikeres fáradozásért.

Marton György, kir. erdész. Otocsácz (a m. kir. erdőhivatalnál). Kitünő mintázásért.

Marosi Ferencz, m. kir. erdőmester, Lippa (a m. kir. főerdőhivatalnál). Sikeres fáradozásért.

Mátyus József, m. kir. főerdész, Deliblát (az orsovai m. kir. erdőhivatalnál). Sikeres és kitünő tenyésztésért.

Masztics Ádám, m. kir. erdészjelölt, Liptó-Ujvár (a m. kir. főerdőhivatalnál). Sikeres fáradozásért.

Medveczky Ernő, m. kir. erdőgyakornoka, Beszterczebánya. Sikeres fáradozásért.

Michna Bertalan, erdőgyakornok (árvai közbirtokosság). Sikeres fáradozásért.

Milch Oszkár, hivatalnok, Budapest (Lord és társa fákereskedőnél). Sikeres fáradozásért.

Miskolczy János. m. kir. erdész, Karám. Sikeres fáradozásért.

Molnár Károly, m. kir. erdész, Zalathna (a szászsebesi m. kir. erdőhivatalnál). Sikeres fáradozásért.

Murgács János, erdőszolga, Beszterczebánya. Sikeres fáradozásért.

Murányi Károly, m. kir. erdész, Bálint (a lugosi m. kir. erdőigazgatóságnál). Sikeres fáradozásért.

Muzsnay Géza, m. kir. erdész, Zsarnócza (a m. kir. erdőhivatalnál). Sikeres fáradozásért.

Müller Róbert, urad. erdőbiró, Pa.-Vacs (Fülöp szász Coburg-Gothai herczegnél). Sikeres fáradozásért.

Müller József, urad. erdőőr, Béllye, (Frigyes főherczegnél). Sikeres fáradozásért.

Nagy Károly, m. kir. erdész, Bustyaháza. Sikeres fáradozásért.

Napholtz Jenő, m. kir. erdész, Orsova (a m. kir. erdőhivatalnál). Jeles kivitelért.

Nemes Károly, Gyalu, Kolozsvártt. (M. kir. erdőigazgatóságnál.) Sikeres fáradozásért.

Neuhaus Ármin, igazgató Vrbanje. (Zágrábi kir. erdőigazgatóságnál.) Sikeres fáradozásért.

Novotny Henrik uradalmi fővadász, Pa.-Jánosháza. (Pannonhalmi főapátságnál.) Sikerdus munkásságért.

Ondrus Gyula, m. kir. erdőgyakornok, Budapest. (Földmivelési m. kir. ministerium erdészeti főosztályán.) Sikeres fáradozásért.

Oláh József, erdőgyakornok. (Árvai közbirtokosság.) Közreműködésért.

Orosz Antal, m. kir. erdész, Szászsebes. (A m. kir. erdőhivatalnál.) Sikeres fáradozásért.

Pálka Gyula, m. kir. erdész, Péteri. Sikeres fáradozásért.

Párnai Atilla, m. kir. főerdész, erdőrendező, Lugos. (A lugosi m. kir. erdőigazgatóságnál.) Jeles munkásságért.

Péch Dezső, m. kir. erdőmester, Görgény-Szent-Imre. (M. kir. erdőőri szakiskola.) Sikerdus munkásságért.

Pellion Lajos, m. kir. főerdész. G.-Szt.-Imre. (M- kir. erdőigazgatóságnál,) Sikeres fáradozásért.

Pfalz Károly, m. kir. erdőmester, M.-Sziget. (A m. kir erdőigazgatóságnál.) Szakszerü javitásért és sokoldalu kiváló tevékenységért.

Pfennigberger József, uradalmi erdőmester, Béllye. (Frigyes főherczegnél.) Sokoldalu és sikeres intézkedéseiért.

Pfeiffer Gyula, m. kir. erdőgyakornok, Zsarnócza. (A. m. kir. erdőhivatalnál.) Sikres fáradozásáért.

Pietsch Antal, megyei főszámvevő, Déva (Hunyadmegye.) Sikeres fáradozásért.

Pirkner Ernő, m. kir. erdőmester. Gödöllő. (Gödöllői erdőhivatalnál.) Kitünő csemetetenyésztésért.

Péch Kálmán, központi főerdész. (Földmivelési m. kir. ministerium erdészeti főosztálynál.) Sikeres fáradozásért.

Pollák Lipót, fürésztelep igazg. (az erdélyi erdőipar r.-tásaságnál). Sikeres fáradozásért.

Polnisch Árpád, uradalmi főerdész, Baranya-Monostor (Frigyes főherczegnél). Sikeres fáradozásért.

Pollacsek Jenő, hivatalnok (az erdélyi erdőipar részvénytársaságnál). Sikeres fáradozásért.

De Pottere Gérard, m. kir. erdőgyakornok, Budapesten. (Földmivelési m. kir. ministerium erdészeti főosztályánál.) Sikeres fáradozásért.

Plank János, munkavezető, Vrbanje (zágrábi kir. erdőigazgatóságnál). Sikeres fáradozásért.

Pribiszlavszky Adolf, uradalmi főerdész, Murány (Fülöp szász Coburg-gothai herczegnél). Huzamosb és sikeres fáradozásért.

Preiszner Nándor, lm. kir erdész, Luhin (a m.-szigeti m. kir. erdőigazgatóságnál). Szakszerü jaivtásért és sokoldalu kiváló tevékenységért.

Reich Károly, urad műszaki tanácsos, Béllye (Frigyes főherczegnél). Sokoldalu és sikeres intézkedéseiért.

Rejtő Adolf, m. kir. főerdész, Dobrócs (Besztercze). Sikeres fáradozásért.

Reinfuss Bódog, urad. erdőmester, Jászó. Sikeres fáradozásért.

Reiszenbüchler Róbert, m. kir. famester, Bustyaháza. Sikeres fáradozásért.

Riedler Gusztáv, kir. főerdész, Vrbanje (vinkovczei kir. főerdőhivatalnál). Sikeres fáradozásért.

Rónay Antal, m. kir. főerdőtanácsos, (ungvári m. kir. főerdőhivatalnál). Sokoldalu és sikeres intézkedéseiért.

Rosmanith Albert, kir. főerdész, Zengg (zágrábi kir. erdőigazgatóságnál). Sikerdus munkásság és kitünő erdősitésért.

Röhrich Márton, m. kir. erdész, Lippán (m. kir. főerdőhivatalnál). Buzgó munkásságért.

Rukovansky Ferencz, kir. erdőőr, Vrbanje (vinkovczei kir. főerdőhivatalnál). Sikeres fáradozásért.

Sághy Kálmán, kir. erdőfelügyelő, Déva (Hunyadmegye). Sikeres fáradozásért.

Szadeczky Miklós, m. kir, erdész, Orsova (a m. kir. erdőhivatalnál). Sikeres müködésrt.

Szabó Adolf, m. kir. erdőigazgató, M.-Sziget (a m. kir. erdőigazgatóságnál). Sokoldalu sikeres intézkedéseiért.

Szécsy Imre, m. kir. erdőgyakornok, Beszterczebányán. Sikeres fáradozásért.

Szenes József, m. kir. erdőmester, Lippa (m. kir. főerdőhivatalnál). Sokoldalu és sikeres intézkedéseiért.

Székely István, m. kir. erdész, Szudriás (m. kir. erdőigazgatóságnál, Lugos). Sikeres fáradozásért.

Szepesi Gusztáv, m. kir. főerdőmester, Orsova (m. kir. erdőhivatalnál). Sokoldalu és sikeres intézkedéseiért.

Seifarth Gusztáv, alerdész (árvai közbirtokosság). Kitünő erdősitésért.

Seyfried Károly, m. kir. főerdőmester, Soóvár (a m. kir. erdőhivatalnál). Sokoldalu és sikeres intézkedésért.

Simonffy Ákos, m. kir. erdőgyakornok, Beszterczebánya. Sikeres fáradozásért.

Schirmer István, urad. erdőőr, Béllye (Frigyes főherczegnél). Sikeres fáradozásért.

Schmidt Gáspár, urad. erdőfelügyelő, Munkács (Schönborn-Buchheim gróf uradalmában). Sikerdus munkásságért.

Schmiedt Károly, m. kir. közp. főerdész, Budapest (földmivelési m. kir. miniszterium erdészeti főosztályánál). Sikeres fáradozásért.

Strompf Pál, uradalmi erdőmester, Varannó (gróf Hadik-Barkóczy hitbizományi uradalmában). Sikerdus munkásságért.

Szuszla János, m. kir. erdőőr, Csornoholova (ungvári m. kir. főerdőhivatalánál). Sikeres fáradozásért.

Schubert Mihály, urad. mérnök, Malaczka (herczeg Pálffy Miklós erdészeti hivatalában). Sikeres fáradozás és jeles kivitelért.

Schuszter József, járási főerdész, Szászváros (Hunyadm.). Sik. fárad.

Schustek Vilmos, urad. erdészsegéd, Béllye (József főherczegnél). Sikeres fáradozásért.

Schwób Sándor, m. kir. főerdész, Csála (Arad mellett, a m. kir. főerdőhivatalnál, Lippa). Buzgó fáradozásért.

Sümegh Ignácz, m. kir. főerdész, Kovászna (Háromszékmegye). Sikeres fáradozásért.

Tagányi Károly, országos levéltárnok, Budapest (az országos erdészeti egyesületnél). Sikeres munkásságért.

Tavi Gusztáv, m. kir. erdőtanácsos földmivelési m. kir. (ministerium, erdészeti főosztályánál). Sikeres fáradozásért.

Tavassy Lajos, urad. főerdész, Bakony-Nána (Nádasdy Ferencz grófnál). Sikeres fáradozásért.

Theodorovits Ferencz, igazgató, Királyhalma (m. kir. erdőőri szakiskolánál). Sikeres munkásságért és kitünő csemete-tenyésztésért.

Terbócs Bertalan, m. kir. főerdész, Déva (a szászsebesi m. kir. erdőhivatalnál). Sikeres fáradozásért.

Terfi Bála, m. kir. erdőgyakornok, Orsova (a m. kir. erdőhivatalnál). Jeles kivitelért.

Tichy Kálmán, m. kir. erdészjelölt, Budapest (földm. m. kir. minist. erdészeti főosztályánál). Sikeres fáradozásért.

Timok János, m. kir. erdészjelölt, Gy.-Szt.-Miklós (erdőrendezőségnél). Sikeres fáradozásért.

Tomcsányi Gusztáv, m. kir. főerdőmester, Lugos (m. kir. erdőigazgatóságnál). Sokoldalu és jeles intézkedésért.

Tordony Emil, kir. erdész, Zágráb (kir. erdőigazgatóságnál). Sikerdus munkásság és kitünő erdősitésért.

Török Sándor, m. kir. főerdész, Vadászerdő (m. kir. erdőőri szakiskolánál). Sikerdus munkásság és kitünő csemete-tenyésztésért.

Trnovszky Márk, m. kir. főerdész, Zólyom-Lipcse (Besztercze). Sikeres fáradozásért.

Udvardi Ágost, m. kir. erdész, Besztercze-bánya. (Besztercze). Sikeres fáradozásért.

Vadas Jenő, m. kir. erdőtanácsos, akadémiai tanár (államerdészetnél). Huzamos és sikeres fáradozásért.

Vaitzik Ede, m. kir. erdőgyakornok, Beszterczebánya. Sikeres fáradozásért.

Várnay Ödön, m. kir. főerdész, Visegrád (gödöllői erdőhivatalnál). Sikeres fáradozásért.

Vaszary Ernő. urad. erdőmester, Ravazd, u. p. Győr-Szt.-Márton (pannonhalmi főapátságnál). Sikerdus munkásságért.

Wittich Lajos, m. kir. erdész, Csornoholova (ungvári m. kir. főerdőhivatalnál). Sikeres fáradozásért.

Weinelt Károly, urad. főerdész, Karapancsa (Frigyes főherczegnél). Sikeres fáradozásért.

Zareczky Pál, m. kir. főerdész, erdőrendező (beszterczei erdőigazgatóság). Sikeres fáradozásért

Zdeborszky József uradalmi igazgató, Véghles (Nemeskéri Kiss Miklósnál). Sikeres fáradozásért.

Zimmermann Gusztáv, m. kir. erdőgyakornok, Orsova (a m. kir. erdőhivatalnál). Sikeres müködésért.

*

III. Az 1896.-i ezredéves országos kiállitás jury-tanácsának javaslata alapján a kereskedelmi magyar kir. minister által adományozott állami érmek hivatalos sorozata.

A) *Aranyban.*

Első szászrégeni tutajkereskedő-társulat, Szászrégen.
Eszterházy Miklós Móricz gr., Csákvár.
Festetits Tassiló gr., Keszthely.
Nádasdy Ferencz gr., Budapest.

B) *Ezüstben.*

Bibel János fürésztelepe, Oravicza.
Debreczen sz. kir. város erdészete.
Farkas Mihály fürésztelepe, Maros-Vásárhely.
Jászói prépostság erdészete.
Kassa sz. kir. város erdészete.
Leitner János magtermelő, Körmend.
Munk H. és fiai fatermelők, Maros-Szlatina.
Pannonhalmi főapátság füzi gazdasága.
Pozsony sz. kir. város erdészete.
Zirczi apátság erdészete.

Hivatalos közlemények.

Pályázat

(az Erdészeti Vegytan kézikönyvének megirására).

Az országos erdészeti egyesület f. évi augusztus 30 és 31-én megtartott rendes közgyülésnek és f. évi deczember 2-án tartott igazgató-választmányi ülésének határozatából zárt pályázat hirdettetik az *Erdészeti Vegytan* kézikönyvére.

A megirandó munkának önálló becscsel kell birnia s első sorban azokat az igényeket kell teljes mértékben kielégiteni, melyek a tudomány és a felsőbb erdészeti szakoktatás jelenlegi szinvonalán egy jó tankönyv iránt támaszthatók; de egyszersmind tartalmaznia kell azokat az ismereteket és utmutatásokat is, a melyekre a szakembernek a gyakorlati életben előforduló kisérletek, vizsgálatok és tanulmányok szabatos végrehajtásánál szüksége lehet.

A pályadij 200 darab arany 1100 frt értékkel számitva.

Az idegen kézzel leirt, jeligével ellátott pályamunkák, az iró nevét rejtő jeligés levéllel együtt „pályamű“ felirattal megjelölt boritékba zártan 1898 évi május hó 1-éig az országos erdészeti egyesület titkári hivatalához küldendők be.

A pályamunkák az országos erdészeti egyesület alapszabályainak 84—86. §-aiban felsorolt határozatoknak lesznek alávetve.

Budapest, 1896. deczember 2.

Az országos erdészeti egyesület titkári hivatala.

A f. évi erdőőri szakvizsgák eredménye.

A szokásos őszi erdőőri szakvizsgákat az idén is, ugy, amint a korábbi években, 15 helyen tartották meg. E mellett Budapesten volt vadőri szakvizsga is, melyen vizsgát tettek ketten.

A vizsga eredményét a következő számadatok mutatják:

a) Erdőőrök.

A vizsga helye	Eredmény: Kitünő	jó	kielégitő	összesen	nem kapott bizonyitványt
1. Budapest	2	4	11	17	3
2. Pozsony	3	3	11	17	1
3. Beszterczebánya	2	9	12	23	4
4. Miskolcz	4	7	13	24	4
5. Kassa	—	7	16	23	5
6. M.-sziget	3	7	12	22	3
7. Debreczen	2	9	11	22	2
8. Kolozsvár	1	7	6	14	2
9. Maros-Vásárhely	—	2	3	5	1
10. Brassó	4	5	10	19	3
11. N.-Szeben	2	7	10	19	8
12. Temesvár	11	10	26	47	6
13. Zombor	1	3	2	6	—
14. Pécs	—	6	9	15	4
15. Szombathely	3	11	30	44	6
Összesen	38	97	182	317	52
b) vadőrök.					
1. Budapest	1	1	—	2	—
Összesen	1	1	—	2	—
Főösszeg	39	98	182	319	52

A fentebbi táblázatnak adatai szerént tehát az erdőőri és vadőri vizsga letételére megkisérlették összesen 371-en, kik közül a vizsgát sikeresen kiállották 319-en (86%), — 52-en (14%) pedig megbuktak.

A vizsgaeredmények a vizsgázott erdőőrök közt a következőképpen oszlottak meg:

kitünően vizsgázott ... ... 39 (12·2%)
jól „ ... ... 98 (30·7%)
kielégitő eredménynyel ... ...182 (57·1%)
Összesen 319 (100·0%)

Az eredmény a mult évihez képest kevésbé jónak mondható, amennyiben a mult év őszén szakvizsga-bizonyitványt 357-en kaptak. *(Sylvius.)*

Bedő Albert bucsuja a földmivelésügyi-tárcza tisztviselőitől és az uj államtitkár, Nemeskéri Kiss Pál, belépése a földm. ministeriumba.

A napilapok közleményeiből folyóiratunk olvasói ugyan mindannyian értesülhettek azokról a nagy jelentőségü változásokról, melyek a legutóbbi idők folyama alatt a földmüvelésügyi ministerium körében történtek; ezek a változások azonban oly közelről érintik erdészetünknek ügyét, hogy a történteket folyóiratunk hasábjain feljegyzendőknek tartjuk.

Az időbeli sorrendet megtartva arról a veszteségről kell megemlékeznünk, mely az erdészetet Dr. Bedő Albert földmivelésügyi államtitkár, országos főerdőmesternek hivatalos szolgálatától való megválásával, habár csak abban érte, hogy az ő erdőgazdaságunk fejlesztésére s fejlődésének biztositására irányuló tevékenységéből hiányozni fog az a szoros és közvetlen kapcsolat, ami őt hivatalos minőségében erdészetünk ügyeinek intézéséhez hozzáfüzte, aminek hiánya azonban bizonyára érintetlenül hagyja ügyeink iránt táplált érdeklődését, és érdekeink védelmezésére jóakaratulag fordítható erejét a jövőben sem fogja kiméltetni vele akkor, amikor támogatására erdészetünknek szüksége lesz. És valljuk meg nyiltan, van szükségünk ma is erdészetünk független fejlődése érdekében minden jóakaratra, minden támogatásra és segitségre, amit csak elnyerhetünk.

Az országos főerdőmesternek hivatalos állásától való megválása s illetve nyugalmaztatása nem jelenti egyszersmind közügyeink intézésétől való teljes félrevonulását, amennyiben az apatini választókerület országgyülési képviselőjévé megválasztatván, a törvényhozó testület tagjaként közéletünknek éppen arra a terére lépett, hol az erdészet érdekeinek hasznos szolgálatot tenni számos alkalom kinálkozik s ezek felhasználására programmbeszédének keretében kifejezetten igéretet tett, midőn kijelentette, hogy: „*régebbi szakszerü foglalkozásából eredő tartozásnak fogja ismerni hazai erdőgazdaságunk ügyét továbbra is meleg érdeklődéssel szolgálni s minthogy az erdőknek a vizszabályozásokra való közhasznu befolyása kétségtelen, ezáltal nemcsak országos szempontok alá*

eső, de a választókerületnek dunamenti községeit közelebbről is érdeklő szolgálatot vél tetjesiteni."

Dr. Bedő Albert államtitkár és országos főerdőmester Ő felsége által a II. oszt. vaskoronarenddel való kitüntetés mellett nyugalomba helyeztetvén, f. hó 9.-én vett bucsut a földmivelésügyi-tárcza tisztikarától.

A tisztikar nevében Tormay Béla min. tanácsos a következő beszédet intézte a bucsuzó államtitkárhoz: „Méltóságos Uram! Mondhatom, hogy nem szivesen állok most előtted, mert egy olyan feladatot kell teljesitenem, ami nekem határozottan nem jól esik. Helyettesként azért teljesitem én ezt a feladatot, mert az, aki szolgálati éveinek száma szerint arra hivatott, a fővárostól jelenleg távol van. Igy kerültem én ezen helyre, a honnét szavaimat hozzád intézem.

Azt mondottam, hogy nem szivesen teljesitem azt a feladatot. Azért nem szivesen, mert bucsuznom kell tőled, akivel hosszu évek során át egy czél felé törekedtünk, hazánk mező- és erdőgazdaságának felvirágoztatására munkálkodtunk, odaadással és kötelességtudással.

Méltóságos uram! Te hivatalos pályádon szép sikereket értél el, az tagadhatatlan; és az eredményeket az elismerés jutalma követte. Köszönöd ezen eredményeket törhetetlen munkásságodnak, a tudás fegyvereinek, a melyekkel birtál; de azt hiszem, némiképen köszönöd azon munkatársaknak is, kik oldalad mellett müködtek és dolgoztak.

Méltóságos uram! A te odaadó munkásságod határozottan példát képezett, amely hivatásra ösztönözte a vezetésed alatt, vagy melletted müködőket. De mást is tett: eredményeket szült és ezen eredmények buzditották, megnyugtatták az illetőket a vezényszó helyességét illetőleg s ez öntött bizalmat munkatársaidba irantad. Egyéniséged pedig még mást ért el, t. i. azokat, a kik a te vezetésed alatt munkálkodtak, a kiknek becsületes törekvéseit mindig méltányoltad, baráti odaadásra, tiszteletre és szeretetre birta; a kik veled egy pályán müködtek s a kik most itt összegyültek, hogy a hivatalos pályán neked egy Isten-hozzádot mondjanak. Teszik ezt azon reményben, hogy uj munkakörödben szintén azon hazánkat éltető ügyet fogod szolgálni, annak az érdekében fogsz

cselekedni — értem hazánk mező- és erdőgazdaságának ügyét — és egy pályán fogsz haladni azokkal, a kik itt maradnak és ezen irányban tovább dolgoznak.

Ezen reményben mondunk tehát neked a hivatalos pályán Isten hozzádot. Kivánjuk, hogy a törvényhozás termeiben siker kövesse törekvéseidet, kivánjuk, hogy az Isten áldása kisérje munkálkodásodat és adja azt, hogy erőben, egészségben ezen munkásságod gyümölcseit élvezhessed.

Ezeket elmondva, ajánlom az ittmaradókat, volt tiszttársaidat, szives barátságodba, emlékedbe és jóakaratodba. Az isten éltessen."

Bedő Albert dr. erre következőleg válaszolt:

„Tisztelt barátaim!

Emberi természetünkben rejlik, hogy akkor, midőn valamely megszokott körtől állandóan megválunk, szivünkben fájdalmas érzések szálai rezdülnek meg, s ezt én most még annál erősebben érzem, mert t. barátaimnak évek hosszu során át megszokott és nagyrabecsült közös munkássági körétől és ezzel azoktól a férfiaktól válok meg, kikkel közszolgálati tevékenységem legszebb és legmunkásabb éveit szerencsés voltam együtt tölthetni.

De ha most fájdalmas is reám nézve az az érzés, hogy egészségem biztosabb fentarthatása véget kénytelen vagyok a hivatalos téren való közszolgálattól visszavonulni, mégis megnyugvással és örömmel tölti el lelkemet annak tudása, hogy a magyar közélet és a magyar kultura szolgálatában hosszu időn át lehettem szerencsés egyik szerény tagja lenni annak az alapvető, áldozatkész, önzetlen és fáradhatatlanul munkás csoportnak, annak a sokszor félreismert, de mindig névtelenül küzdő magyar hivatalnoki karnak, mely a haza javának szolgálatában soha sem lankadó munkásságot fejt ki s hogy az alatt az idő alatt és ennek a ministeriumnak a kebelében is, most előttem álló t. barátaimnak személyében, valamint általában azoknál a t. társainknál is, kik a földmivelési tárcza ügykörében hazánk minden vidékén szolgálnak, ugy is mint munkatársuknak, s ugy is mint főnöküknek sok alkalmam volt arról meggyőződni, hogy ennek a ministeriumnak köztiszteletben álló bölcs vezetője mily páratlanul odaadó, mennyire hüséges, a munkában mily fáradhatlan s a magyar földmivelési

érdekek hasznos szolgálatára mennyire kitartó lelkesedéssel törekvő és buzgó tisztikarral rendelkezik.

Ugyanezért, midőn baráti bucsuszavaimat intézem, egyszersmind kedves kötelességemnek ismerem, hazafiui tiszteletemet e tisztikar minden tagjának kifejezni s mindannyitól azt kérni, hogy engemet eddig tapasztalt nagyrabecsült jóindulatukban jövőre is megtartani sziveskedjenek s hogy szeretett hazánk földmivelési ügyeinek javáért továbbra is az eddigihez hasonló nemes buzgósággal küzdjenek. Isten éltesse tisztelt barátaimat s jutalmazza méltóan a hazafiui szeretet lelkesedésével teljesitett hüséges munkásságukat."

Kevéssel utóbb az erdészeti főosztály tisztviselői külön is bucsut vettek, melynél a főosztály főnökének, Sóltz Gyula min. tanácsosnak hozzá intézett beszédére mély meghatottsággal mondott köszönetet a tisztikar tagjainak azért a támogatásért, melylyel a nagy feladatok megoldásában segitségére voltak s az elismerésért, amivel az erdészet fejlődésének érdekében teljesitett munkásságát illették, a maga részéről kijelentvén, hogy távozása daczára is folytonos érintkezésben kiván maradni erdőgazdaságunk ügyeinek intézésével s kifejezte abbeli reményét, hogy hivatalos téren müködő szaktársaival közügyeink munkálása terén többször fog ezentul is találkozhatni.

* * *

A földmivelésügyi ministeriumnak Ő felsége által kinevezett politikai államtitkárja Nemeskéri Kiss Pál, Zólyomvármegye volt főispánja hivatalos állását dr. Bedő Albert távozásával elfoglalván, f. hónap 10.-én fogadta a ministerium egyes főosztályainak tisztelgését. Az erdészeti főosztály nevében Sóltz Gyula ministeri tanácsos üdvözölte az uj államtitkárt s beszédében kiemelte, hogy az ország közgazdasági életében oly igen fontos tényezőképpen szereplő magyar erdészet megalapitása s eddig elért nagy eredményei a legutolsó két évtized munkásságának érdeméül irhatók. Bármily odaadással is teljesitette azonban kötelességét a hivatásának teljes betöltésére törekvő erdőtisztikar, az az épület, melynek felépitésének fáradozott: a magyar erdőgazdaság felvirágzása s fejlődésének biztositása betetőzve még nincs, mert az erdőgazdaság fejlesztése

érdekében tett intézkedések egy része még, az idő rövidsége miatt, czélját el nem érhette, egy része pedig még csak a kezdeményezésnek első fokát haladhatta meg s magának a feladatok megoldására hivatott erdőtisztikarnak jogos igényei sincsenek még egész teljességükben kielégitve. Annak a férfiunak, aki hivatalos állásától megválása következtében csak az imént távozott el a magyar erdészet éléről, mindannyian tudjuk, mennyit köszönhetünk az erdészet megalapitása s fejlődése terén, ennek tudata mellet azonban annál igazabb s nagyobb öröm tölthet el bennünket annak tapasztalása révén, hogy annak a nagy érdemü férfiunak távozása után az államtitkári széket oly férfiu foglalja el, kinek országunk közgazdasági fejlődése iránt általában s különösen az erdészeti ügyek iránt való érdeklődése előttünk régóta ismeretes. Örömmel üdvözöljük tehát érkezését, abban a reményben, hogy vezetése alatt s támogatása mellett az erdészet épületének betetőzése az ország hasznára sikerülni fog, s az erdészet felvirágoztatása mel lett egyszersmind az erdészet munkásainak jogos igényei is pártolásra és lehető legméltányosabb kielégitésre fognak találni.

Az üdvözlő beszédre adott válaszában az uj államtitkár a maga részéről is elismeréssel emlékezett meg arról a haladásról, amit a legutóbbi idők folyamán a magyar erdőgazdaság felmutatott s arról a férfiuról, kinek vezetése mellett a tisztikar munkásságának ilyen sikere lehetett. Nem ugyan mint szakember, csak mint laikus, de azért mindig meleg érdeklődéssel kisérte az erdészetnek elismerésre méltó tevékenységét, ezentul pedig a legjobb indulattal kivánja támogatásában részesiteni mindazokat a törekvéseket, melyek az erdészetnek haladását az ország javára előmozditják.

Az uj államtitkár, Nemeskéri Kiss Pál cs. és kir. kamarás már régóta tagja egyesületünk igazgató-választmányának, előtte tehát az erdészetnek hivatás köre már ebből folyólag is közelről ismeretes, ami csak bizalommal tölthet el minket arra nézve, hogy az erdőgazdaság nagy kérdéseinek megoldásában jóakaratu támogatására legjobb reménynyel számithatunk.

(Sylvius.)

Különfélék.

Az erdészet és a gyümölcsfatenyésztés. Daczára annak, hogy hazánk éghajlati és termőhelyi viszonyai a gyümölcstenyésztés kivánalmainak megfelelnek, a földhasznositásnak ez a nagyon jövedelmező ága ma sem öltött olyan mértéket, amelylyel megelégedni lehetne. Az uradalmak közül ugyan néhány év óta mind többen foglalkoznak uj gyümölcsösök telepitésével, ott azonban, ahol a gyümölcstermesztéssel való foglalkozásnak szintén jó talaja lenne, s ahol attól nemcsak közgazdasági, hanem közmüvelődési szempontból is lehetne hasznot várni: a földmives nép körében még ma is felette csekély haladás mutatkozik, pedig a kormány elég jó indulattal támogatja az eszmét, különösen pedig a mostani földmivelésügyi miniszter, aki legutóbb az államerdészetet is bevonta a gyümölcstenyésztés fejlesztését s terjesztését czélzó tevékenységbe. A szükséglet mértékét megitélhetni abból, hogy az ország területén mintegy 8500 kilométer állami s kétszerannyi vármegyei és községi ut van, amelynek széleit gyümölcsfákkal szegélyezni lehetne, s emellett a faiskolákban előállitott oltványok arra is szolgálnának, hogy a kisbirtokos földmives osztály ingyen ellátható legyen annyi gyümölcsfával, amennyit arra szánható területe jól megbir. E vadalanyok nagy részét maig drága pénzért kellett beszerezni, holott ezentul, ha a földmivelésügyi miniszterek kezdeményezése sikerülni fog, az évente mintegy millióra tehető vadalany mennyiségét felesleges költekezés nélkül fogja legalább javarészben az államerdészet szolgáltatni. Evégből ugyanis a megfelelő termőhelyü területekkel rendelkező kincstári erdőhatóságok vadgyümölcsfaiskolákat fognak telepiteni s abban a kerületekben gyüjtött vagy a gyümölcsészeti miniszteri biztos utján rendelkezésére

bocsátott magvakból gyümölcsfa-alanyokat nevelnek s ezeket a fentebb emlitett állami és községi faiskolák kezelőségének adják át a faiskolákba való elültetés s azután beoltás végett. Az erre vonatkozólag kiadott rendelet mellett a földmivelésügyi minister kimeritő utasitást is adott a vad gyümölcsfák magvainak gyüjtésére, kezelésére s a vadcsemeték (alanyok) nevelésére nézve. (A rendelet és a melékletét képező utasitás ugyanezen füzet „Erd. Rend. Tára," cz. rovatában is megjelenik.) Az eddigi terv szerint a vadalma, vadkörte, a vadcseresnye és a sajmeggy csemetéi fognak nagyban termeltetni, ezeken kivül azonban az ugynevezett cseresnyeszilva és a kis kék dobzó szilva csemetéinek előállitására is gondot fordit a minister. Néhány erdőhatóságnál a csemetekert telepitési munkálatokat már az idén meg kellett kezdeni. *(Sylvius.)*

Kopáraink ügye. Ugyanezen füzet első czikkében feljegyeztem már, hogy a kopár területek beerdösitésének egyesületünk által ujonnan felszinre vetett kérdése magának az országgyülésnek munkaprogrammjában is helyt foglal. Ez azonban éppenséggel nem teszi mellőzhetővé, sőt még inkább kivánatossá teszi, hogy a kérdés az ország egyes érdekelt vidékein közvetlen tanulmányozás alá vétessék s hogy addigra, mire a tervbe vett kormányintézkedések kezdetüket vehetik, legalább is kedvező hangulat ébredjen az érdekelt birtokosokban kopár területeik beerdösitésének eszméje iránt.

Történt már e tekintetbe is valami. Ugyanis, amint értesülünk, a Nyitravármegyei Gazdasági Egyesület f. hó 10. tartott választmányi ülésébena kopárok beerdösitésének ügyével, még pedig a nyitrai erdőgondnokság kezdeményezésére, szintén foglalkozott s elhatározta, hogy a mezőgazdasági mivelés alá nem vehető kopár területek be-

fásitása érdekében mozgalmat indit, a kopár területeket összeiratja s ezek befásitását az állami erdészeti közegekkel karöltve teljesiti.

Mindenesetre követendő példa, kivált a községi erdőket kezelő erdőgondnokságok vezetői számára, akiket müködési körük a gazdasági egyesületekkel sokszor érintkezésbe hozhat s az egyes vármegyék kopár területeit kerületük bejárása alatt szerzett tapasztalataik után jobbára mind ismerik.

A példa követésre méltó, annál inkább, mert kétségtelen, hogy a kopárok beerdősitésének ügyét jól megoldani csupán valamennyi számbavehető tényezőnek áldozatra kész közremüködésével lehet; ha pedig már az erdészet az ügyet pártfogásába vette, kötelességünkké lett s érdekünkben is áll, hogy azokat a befolyásos tényezőket a legszélesebb körre kiterjeszkedve megkisértsük a közremüködésre megnyerni. *(Sylvius.)*

Fenyőfélék tüleveleiből készitett padló-szőnyeg. A kereskedelemügyi m. kir. ministerium által kiadott „Találmányok leirása“ czimü havi folyóiratban (XIV. kötet 1. szám) olvashatjuk, hogy *Gerkán Gy.* és *Ziezt E.*-nek (Hamburgban) sikerült a linoleum név alatt ismeretes padlószőnyegben a parafát (melyből a linoleum áll) a fenyőfélék tüleveleivel pótolni. Feltalálók a padlószőnyeget ugy készitik, hogy a fenyőtüket fehérités és feldolgozásra alkalmassá tétel czéljából előbb luggal, vagy savval kezelik, azután nyers, vagy kiszáritott állapotban felapritják, összekeverik a padlószőnyeg minőségének megfelelően megválasztott oxydált olajokkal, továbbá gyantával, terpentinnel és festékkel s e keveréket rákenik az alátét-szövetre, ugy, mint az a linoleumnál történik.

A tülevelek felhasználásával előállitott padlószőnyeg

állitólag olcsóbb, jobb s kellemesebb illatu a parafából készitett linoleumnál. (Közli: *Péch K.*)

A Kermes reniformis Geoffr. nevü, tölgyfákon élő s általában véve ritkán előforduló paizstetüfaj, melynek fellépéséről az „Erdészeti Lapok“ f. é. VII. számában voltam bátor rövid czikket közölni, a helyszinén szerzett ujabb észleleteim szerint még található Halászi és Miklósfalu mosonvármegyei községek erdőiben is. E helyeken azonban előfordulása még csak szórványosnak mondható. Szembetünő kárositást itt nem okozott még, de elterjedése az ákáczpajzstetüéhez, valószinüleg hasonló életmódja miatt, mindenesetre megakadályozandó lesz.

Jellemző körülménynek mondható, hogy ezen Kermesfajt csakis olyan tölgyesekben találtam, melyek talaja aránylag sekély s vizenyős áradvány, hol nagyobb esőzések után a viz hosszabb ideig is állva marad s igy a gyökerektől a szükséges levegőt távol tartja.

A tölgy (kocsányos) mindenütt a fekete nyárral együtt fordul elő, de a nyárfákon a Kermes egyáltalában véve nem volt feltalálható.

A fák sinylődése Halásziban és Miklósfaluban nem szembetünő, mint az a csomai erdőre vonatkozólag, hol először észleltem a bajt, határozottan állitható, de előbbiekben az előfordulás is sokkal kisebb mérvü; mindazonáltal valószinü, hogy a megtámadott fák ott sem egészségesek többé.

A Kermes reniformisnak eddig mindenütt csak üres pajzsait találtam s a tölgyleveleken észlelt rozsdaszinü száradási foltocskákból következtethettem, hogy a fiatal pajzstetvek a levelek alsó feléhez voltak tapadva s ott szivták magukba a tápláló fanedvet, de élő Kermest szorgos keresésem daczára sem tudtam találni. A meglévő bajra

figyelmessé téve, jövő tavaszon lesz csak esetleg alkalom az életmódra vonatkozó biztosabb adatokat is beszerezni s azokat az érdeklődő igen tisztelt szakközönség elé terjeszteni. (Közli: *Ratkovszky K.*)

Helyreigazitás. A badeni meggy-tenyésztésére vonatkozólag az „Erdészeti Lapok" f. é. III. számában megjelent leirásban tollhiba folytán 1000 db csemete ára 3 frttal van felvéve, holott ennyi jól kifejlett, elültetésre alkalmas 1 éves meggyfacsemete 30 frtba kerül. A lényeges árkülönbség a telepitési költségeket kat. holdanként 189 frttal emeli, ugy hogy a holdankénti és évenkénti tiszta jövedelem az első 4 éves gazdálkodási időszak alatt 592·2 frtról 549·9 frtra száll le; a következő 3 éves gazdálkodási szakok alatt a jövedelem változatlanul megmarad 857.9 frtnak.

A jövedelemcsökkenés az első 4 év alatt is olyan csekély, hogy az ezt okozó árkülönbség bizonyára senkit sem riaszt vissza a meggyfatelepitéstől, a kinek erre való földje és munkakedve van. (Közli: *Ratkovszky K.*)

„Vadászhit". Ily czimü könyvre kaptunk kezeinkhez egy előfizetési felhivást, melyből (arra számitva, hogy a munka iránt olvasóink közől sokan fognak
a következőkben közöljük a szerző felhivását:

Diána hiveihez! Meglehetősen szegény vadászati szakirodalmunk mindezideig nélkülözi a mai vadásznemzedék egy részének érzékébe is átment régi vadászbabonák, hiedelmek stb., szóval mindama dolgoknak gyüjteményes irodalmi összefoglalatát, melyek részint való és képzelet, részint pedig a „természetfeletti titokzatok" szálaiból, ködképeiből összeszöve, a „vadászhit" különleges kultuszát alkotják. E hiányt pótlandó, elhatároztam, régóta gyüjtögetett idevágó adataim alapján a

magyar — inkább csak a régi — vadászság „Vadászhitét“ összefoglalva megirni azok számára, kik a nemes vadászsportnak nemcsak a gyakorlati, tehát egyoldalu, de szellemi részében is tudnak élvezetet találni. A mü kiadását az ismert szegedi első mükiadó intézet tulajdonosa: Bába Sándor barátom vállalta magára, ki ugyis, mint a könyvkiadás terén elismert ambicziózus szakember s ugyis mint Dianának régi igaz hive a tárgyszeretettől is ösztönöztetvén — kellő biztositékot nyujt ezek révén arra nézve, hogy a „Vadászhit“ a legteiszetősebb s a modern izlésnek megfelelő kiállitásban fog a magyar könyvpiacz diszére válni. Ezek után a vadászközönség pártfogásába és jóindulatába ajánlva ezen ujabb vadászirodalmi zsengémet, maradtam hazafias tisztelettel és vadász üdvözlettel Lakatos Károly, a „Vadászhit“ szerzője.

A szerző után a kiadó fordul a vadászat iránt érdeklődő közönséghez s a megjelenő munkát nehány vonással általánosságban jellemezvén közli a benne foglalt czikkek egy részének czimsorozatát. Ezek után itélve a munka mindenesetre igen érdekesnek és változatos tartalmunak látszik. Néhány czimet a következőkben mi is felsorolnnk:

A vadászhitről általában. — Vénasszony, czigány, zsidó, menyecske, leány stb. a vadászbabonában. — Lidi kötője. — A rosz jelek. — Jó jelek. — Macska, kigyó, ragadozó madár — a rosz jelek között. — Az akasztófás madár symbólumai. — A fatális napok. — Pap a vadászbabonában. — Elhullatott sörétszemek. — A hibázhatlan puska. — A vadászpech. — A vadászándung. — Előérzetek. — A fekete sólyom-, eb-, ló- és agár jelentősége az álomban. — Az ebek, marhák és lovak rémlátásáról. — Mikor a vadász eb marakodik a semmivel. — Vadászi mester-fogások. — A hatodik érzék. — Rejtelmek és titok-

zatok. — Vadászi bübájosság. — Röpke vadászmondások. stb. stb.

A munka ára 2 frt. Megrendelhető Bába Sándor könyvkiadó és müintézetében (Szegeden).

Fatermelők, fakereskedő czégek, faiparvállalatok név- és lakjegyzéke. Reánk erdészekre nézve is kétségtelenül érdekes könyv jelent meg abban a munkában, ami Bécsben — már 1897. évről keltezve — most került ki a sajtó alól a fentebb jelzett tartalommal. Czime: „Adressbuch der Holz-Interessenten Österreich-Ungarns mit Bosnien und Herzegovina". Szerkesztette az „Österr.-Ungar. Centralblatt für Walderzeugnisse" cz. bécsi folyóira kiadóhivatalának főnöke, Jacques Sachs; kiadta ugyanazon folyóirat kiadóhivatala.

A könyv tulajdonképen II. kiadása a 16 évvel ezelőtt „Nachschlagewerk für alle Holzinteressenten" cz. alatt megjelent munkának, melynek adatai az idők folyamán bekövetkezett változások miatt maig majdnem teljesen használhatlanokká váltak. Ép azért szerző egészen uj alapon, nagy utánajárással, sok vesződséggel, magánuton s a hivatalos támogatást is felhasználva egészen ujonnan állitotta össze könyvét, mely Ausztria valamennyi tartományán, a Magyar Állam egész területére s az okkupált tartományokra is kiterjeszkedve valamennyi jelentékenyebb fatermelőnek, fakereskedésnek, fűrészteleptulajdonosnak s faiparvállalatoknak lakczimét tartalmazza s egészben véve 4250 helyről 9000 czimet közöl.

A könyv I. része a fakereskedők s faiparvállalatok stb. egyesületeit sorolja fel, az igazgatósági tagok megemlitésével; II. része első sorban a fatermelők, fakereskedők, fűrészteleptulajdonosok és faiparvállalatok lakjegyzékét, másodsorban a celluloze, fagyapot- és fapapir-

anyag-gyárakat, még pedig aként, hogy a *helyeket* az egyes tartományok, országok szerént csoportositva sorrendben közli, ugyanily rendbe szedvén az egy helyen lévő czégek neveit is, megemlitvén mindegyiknek foglalkozását, söt a nagyobb fatermelőkre és fürészteleptulajdonosokra nézve az általuk évente termelt anyag mennyiségét a fűrészkeretek, kör- és szalagfűrészek stb. számát is; a harmadik részben azokat a nagyobb czégeket nevezi meg, melyek fűrészek s más egyéb fafeldolgozó gépek, gépalkatrészek s eszközök előállitásával foglalkoznak; a negyedik részben különféle czégek hirdetményeit közli, mely czégek az erdőgazdálkodással, fatermeléssel s feldolgozással foglalkozók szükségleteinek fedezésére szolgáló czikkeket árulják. Végül a névjegyzékben a könyv adatainak összeállitása s nyomtatási munka folyama alatt bekövetkezett változásokat függelékbe foglalva szintén felsorolja.

A könyv adatainak használhatóságát növeli az a körülmény, hogy rövid szavakban s inkább jelzésekben lehető részletes tájékozást nyujt. Igy megjelöli, hogy az illető a bejegyzett czégek közé tartozik-e vagy nem; hogy mikor alapittatott; hogy kisebb vagy nagyobb vizi, vagy gőzfűrészszel dolgozik-e; nagyobb termelőnél, hogy milyen anyagokat s évente mennyit termel; nagyobb fűrésztelepnél, hogy hány s milyen fűrészszel dolgozik s mekkora az évi termelése; faiparvállalatnál, hogy fafeldolgozásnak mely ágazatát tartja üzemben; stb. s végül ha az illetőnek másutt is van üzeme, azt is jelzi.

Mindezeknél fogva a könyvecskét valóban hézagpótló, haszonos munkának kell elismerni, mely az érdeklődök figyelmére minden tekintetben méltó.

A könyv ára vászonkötésben 3 frt 60 kr. Megszerez-

hető (bármely könyvkereskedés utján is) az „Österr.-Ungar. Centralblatt für Walderzeignisse“ kiadóhivatalától (Wien III/2 Práter-gasse 5.) vagy V. Frick könyvkereskedötöl (Wien I.) (Közli: *Sylvius.*)

Mezőgazdasági statisztika. Az 1895. évi VIII. t. cz. alapján végrehajtott mezőgazdasági statisztikai összeirás eredményeinek feldolgozása befejezéséhez közeledik s az első kötetek már néhány nap mulva sajtó alá bocsáttatnak. Mielött azonban az országos m. kir. statisztikai hivatal a nagy mezőgazdasági statisztikai munkálat kinyomatása iránt intézkedhetnék, lehetőleg pontosan ismernie kell a szükséglet mérvét, hogy az előállitandó példányok számát ehhez képest lehesen megállapitani. A mintegy 800 folió ivnyi terjedelemben tervezett, 5 kötetes munkának előfizetési dija erős vászonkötésben 10 frtban van megállapitva. Az előfizetési összeg az országos m. kir. statisztikai hivatalhoz küldendő be legkésőbb a folyó év végéig, a mely idő elteltével a mezőgazdasági statisztikai müvek az előfizetési árnak négyszeresére rugó bolti árban lesznek csak megszerezhetők. A könyvre olvasóink figyelmet a f. évi VII. füzetnek ugyanezen rovatában egyszer már felhivtuk.

Halálozás. *Ritter Gyula* okleveles erdész (Szemlakon), az Országos Erdészeti Egyesület rendes tagja és *Brecz Sándor* nyugalmazott grófi erdőmester (Dobsinán) az Országos Erdészeti Egyesület alapitó tagja meghaltak. *Béke poraikra!*

Kitüntetések és változások az erdészeti szolgálat körében.

Kitüntetés. A „Budapesti Közlöny“ f. évi deczember 8.-i 291. számában jelent meg a következő legfelsőbb elhatározás:

„Személyem körüli magyar ministerem előterjesztése folytán *dr. kálnoki Bedő Albert* államtitkári czimmel és jelleggel felruházott ministeri tanácsos és országos főerdőmesternek saját kérelmére történt állandó nyugalomba helyezése alkalmából a második osztályu vaskorona-rendemet dijmentesen adományozom.

Kelt Bécsben, 1896. évi deczember hó 7-én.

Ferencz József s. k.

Báró Jósika Sámuel s. k.

*

A kiállitás alkalmából történt kitüntetések sorozatát a „Budapesti Közlöny“ deczember 21.-i számában közzé tett kitüntetések zárják be. Az erre vonatkozó legf. elhatározásból a következőket idézzük:

Személyem körüli magyar ministerem előterjesztésére az ezredéves országos kiállitás körül szerzett kiváló érdemek méltánylásául *Tomcsányi Gyula* erdőigazgatónak a harmadik osztályu vaskorona-rendemet dijmentesen, *Földi N. János* főerdőmérnöknek az erdőtanácsosi czimet és jelleget dijmentesen adományozom.

Kelt Bécsben, 1896. évi deczember hó 19.-én.

Ferencz József s. k.

Báró Jósika Sámuel s. k.

*

Binder Vilmos szászvárosi m. kir. főerdésznek Ő felsége az erdőmesteri czimet adományozta saját kérelmére történt nyugdijazásakor. A legfelsőbb elhatározás szövege a következő volt:

Földmivelésügyi magyar ministerem előterjesztésére Binder Vilmos főerdésznek, saját kérelmére történt nyugdijaztatása alkalmából, sok évi hü és buzgó szolgálata elismeréseül az erdőmesteri czimet adományozom.

Kelt Bécsben. 1896. évi november hó 15-én.

Ferencz József s. k.

Darányi Ignácz s. k.

Egyesületi hirdetések.

Figyelmeztetés. Az egyesületi könyvkiadmányokból az egyesületi tagok csak egy példányt szerezhetvén meg a megállapitott kedvezményes áron, több példány megrendelése esetében a többi példány után a nem tagok számára megállapitott ár küldendő be.

„Az Erdő-Őr“ vagy „Az erdészet alapvonalai kérdésekben és feleletekben“ czimü munka hetedik kiadása megjelent. Felkéretnek tehát azok a t. erdőhivatalok, erdőgondnokságok és szaktársak, kik az erdészeti müszaki segédszolgálatra készülő egyének részére ezt a könyvet megszerezni kivánják, hogy annak postautánvétel utján leendő megküldése iránt az „Erdészeti Lapok“ kiadóhivatalát értesiteni sziveskedjenek. Ára példányonkint 3 frt. — Ha a megrendelés alkalmával a könyv ára mellett még 25 kr. postaköltség is küldetik, akkor a megküldés bérmentve (keresztkötés alatt, ajánlva) történik.

Az **„Erdészeti Rendeletek Tára“ 1880—84. (I.—IV.) évfolyamának III. kiadása teljesen elfogyott, valamint az 1890. (X.) évfolyam I. kiadása is.** (Az I—IV. évfolyamot az egyesület mérsékelt áron visszaváltja. Ajánlatok a titkári hivatalhoz intézendők.)

Az **„Erdészeti Zsebnaptár“** legujabb évfolyama (1897. évi XVI. évfolyam) megrendelhető az Orsz. Erd. Egyesület titkári hivatalánál és pedig legczélszerübben postautalványnyal. Ára bérmentetlenül elküldve az egyesület tagjai részére 1 forint, nem tagok részére 1 forint 50 krajczár. Ha egy vagy két példány megrendelése esetében az előbbi árakon felül példányonkint 20 krral több küldetik be, az elküldés bérmentve (keresztkötés alatt, ajánlva) történik. Kettőnél több példány megrendelése esetében az elküldés zárt csomagokban történik s a szállitási dijat az átvétel alkalmával a megrendelő fizetheti ki.

„Erdészeti növénytan“ czimü, 200 aranynyal jutalmazott pályamunka ára az egyesület tagjai részére 2 frt 80 kr.; nem tagok részére pedig 4 frt. Legczélszerübben postautalványnyal rendelhető meg az Országos Erdészeti Egyesület titkári hivatalánál, mely a müvet abban az esetben, ha a fentebbi összegen felül még 25 kr. beküldetik (keresztkötés alatt, ajánlva), bérmentve küldi meg.

Az „Erdőrendezéstan“ kézikönyvének (I kötet; irta: bölcsházai Belházy Emil m. kir. főerdőtanácsos) ára az egyesület tagjai

részére 3 frt, nem tagok részére pedig 5 frt. Legczélszerübben postautalványnyal rendelhető meg az Országos Erdészeti Egyesület titkári hivatalánál.

„**A legelő-erdők.** — A legeltetés kérdése Magyarországon és annak megoldása mezőgazdasági uton“ czimü munka (irta: Földes János m. kir. főerdész) megjelent. Az „Erdészeti Lapok“ 1895. évi I—V. füzetében közölt ezen munkát, az egyesület dicsérettel tüntette ki. A külön kiadásnak ára az egyesület tagjai számára 80 kr., nem tagok számára pedig 1 frt 20 kr. Megrendelhető az orsz. erd. egyesületi titkári hivatalánál (Budapest, V. Alkotmány-utcza 10. sz.)

Az „**Erdészeti Rendeletek Tára**“ 1891. évi vagyis XI. az 1892. évi, vagyis XII.; az 1893. és 1894. évi vagyis XIII. és XIV. évfolyama (ez a két évfolyam egy füzetben) s végül az 1895. évi vagyis XV. évi az Országos Erdészeti Egyesület titkári hivatalánál (Budapest, V., Alkotmány-utcza 10. sz.) megrendelhető. Ára az egyesület tagjai számára, az 1891. évfolyamnak 30 kr., az 1892. évfolyamnak 20 kr. az 1893. és 1894. évfolyamot tartalmazó füzetnek 60 kr., az 1895.-i évfolyamnak 30 kr.; nem tagok számára pedig 60 kr., 40 kr., 1 frt 20 kr., illetve 60 kr.

Az „**Erdészeti Rendeletek Tára**“ **1885.—89. (IV—IX.) évfolyamából a II. kiadásnak** ára az egyesület tagjai részére 1 frt 20 kr. nem tagok részére pedig 1 frt 80 kr.

Az „**Erdei facsemeték nevelése**“ czimü munka megrendelhető az Országos Erdészeti Egyesület titkári hivatalánál (Budapest, V., Alkotmány-utcza 10. sz.). Ára az egyesület tagjai részére 1 frt 50 kr., nem tagok részére 2 frt.

Az „Erdőhasználattan“ kézikönyvének, néhai Szécsi Zsigmond m. kir. főerdőtanácsos, erdőakad. tanár által átdolgozott s bővitett II. kiadása megrendelhető az orsz. erdészeti egyesület titkári hivatalánál (Budapest, V., Alkotmány-utcza 10.) A könyv ára az Országos Erdészeti Egyesület tagjai részére 6 frt, nem tagok részére pedig 8 frt. Megrendelhető postautalványon vagy pedig utánvétellel való küldésre egyszerü levelezőlapon is.

„**Magyar Erdészeti Oklevéltár**“ (Magyarország ezredéves fennállásának emlékére kiadta az Orsz. erdészeti egyesület). Szerkesztette és történeti bevezetéssel és tárgymutatóval ellátta: Tagányi Károly. A három vaskos kötetből álló munka megrendelhető

az Országos erdészeti egyesület titkári hivatalában (Budapest, V. ker., Alkotmány-utcza 10. sz., II. e.). Ára az egyesület tagjai számára 10 frt, nemtagok számára 20 frt.

Erdész-induló. Zongorára. Irta Szmik Gábor. Ára példányonkint 1 korona. Megrendelhető az egyesület titkári hivatalánál (Alkotmány-utcza 10 sz. II. em.). Az eladásból befolyó összeg „A magyar erdőtisztek árvaleányait segélyző álapitvány" gyarapitására fordittatik!

Ő felsége nagy fénynyomatu arczképe, a mely az egyesület nagytermében levő eredeti olajfestmény után készült, megrendelhető az Országos Erdészeti Egyesület titkári hivatalánál (Budapest, V., Alkotmány-utcza 10.). Ára az egyesület tagjai részére csomagolással és postaköltséggel együtt 3 frt 50, nem tagok részére 4 frt.

Közvetlenül a szerzőnél rendelhető meg:

„A tölgy és tenyésztése" czimü pályadijnyertes munka a szerzőnél, Fekete Lajos m. kir. főerdőtanácsos és akadémiai tanárnál rendelhető meg. Megrendelések egyszerü levelező lapon, vagy postautalványon közvetlenül Selmeczre a szerzőhöz intézendők. Ára az egyesület tagjai részére 2 frt, nem tagok részére 3 frt.

Ugyancsak Fekete Lajos m. kir. főerdőtanács és ak. tanárnál rendelhetők még meg:

az „Erdőértékszámitástan" II. javitott és bővitett kiadása (ára 3 frt), és

az „Erdőbecsléstan" II. teljesen átdolgozott kiadása. (Ára 4 frt.)

Ugyancsak a szerzőnél rendelhető meg:

A selmeczbányai m. kir. erdőakadémia története és ismertetője. Darányi Ignácz földmivelésügyi m. kir. minister megbizásából irta *Vadas* Jenő m. kir. erdőtanácsos és ak. tanár. Megrendelhető szerzőnél (Selmeczbánya) és az „Erd. Lapok" kiadóhivatalánál*) (V. ker., Alkotmány-utcza 10. sz.) A 24 ivre terjedő, képekkel diszitett s térképpel ellátott munka ára 2 frt. (Erdőgyakornokoknak 1 frt 50 kr; erdészeti müszaki dijnokoknak s akadémiai hallgatóknak 1 frt.)

---

*) Az „Erdészeti Lapok" kiadóhivatala azonban csak abban az esetben tehet eleget a megrendeléseknek, ha a t. megrendelők a könyv ára és portóköltség fejében egy-egy példány után *2 frt 20 krt* egyidejüleg beküldenek, amikor aztán a könyv keresztkötés alatt ajánlva adatik postára.

Erdészeti Rendeletek Tára.

I.

Körrendelet

a kir. erdőfelügyelőségekhez.

(A kopár területek erdősitése ügyében.)

43.587/96. föld. min. — A közgazdasági érdekből beerdősitendő kopár területeknek a birtokosok részéről önként teljesitendő erdősitése esetében az illető birtokosok a felmerült költségek nagyságához képest és a rendelkezésre álló hitel erejéig állami segélyben lévén részesithetők, utalással m. évi 78.270. sz. alatt kiadott körrendeletemre, felhivom a kir. erdőfelügyelőséget, hogy a csatolt kimutatásban megnevezett birtokosokat erről oly felkéréssel értesitse, miszerint haladéktalanul nyilatkozzanak az iránt, vajjon a kimutatásban kimutatott kopár területeiket hajlandók-e még a folyó év őszén beerdősiteni?

Utasitom továbbá a kir. erdőfelügyelőséget, hogy a birtokosok részéről tett nyilatkozalok alapján azon birtokosokról, kik az erdősitést teljesiteni hajlandóknak jelentkeznek, a csatolt kimutatáshoz hasonló kimutatást (lásd a mellékletet) szerkesztvén, azt a segélykép megadni javasolt pénzösszeg kitüntetésével legkésőbb folyó évi augusztus hó 25.-éig terjeszsze elém.

Figyelmeztetem egyuttal a kir. erdőfelügyelőséget, hogy a segélyösszegnek javaslatba hozatalánál a tényleg felmerülő erdősitési költség és a birtokos anyagi helyzete mellett, a rendelkezésre álló hitel korlátoltságára s még arra is figyelemmel legyen, hogy vajjon a kopár befásitása állami ingyen csemetékkel fog-e teljesittetni, mely körülmény a kimutatás „Megjegyzés“ rovatában minden tételnél bejegyzendő.

Szükségesnek találom egyuttal a birtokosokat arra is figyelmeztetni, hogy ha a kopár terület erdősitésére csemetéket óhajtanak igénybe venni, a szükséges csemete-mennyiség iránt idejében (lehetőleg azonnal) folyamodjanak és hogy az esetben, ha a kérdésben forgó erdősitésre önként nem vállalkoznának, az erdősités teljesitése az 1879. évi XXXI. t.-czikk 165. §-a alapján törvényes uton fog elrendeltetni.

Minthogy a kopárok erdősitését a jövőben is czélom segélyadással előmozditani, a kopár területek gondos nyilvántartására ez uttal is figyelmeztetve a kir. erdőfelügyelőséget, felhivom, hogy a kopárok erdősitése ügyében, hivatalos utja alkalmával, a birtokosokkal tapintatosan tárgyalásokba bocsátkozzék s az illetőket az erdősités szükségességéről és közgazdasági hasznáról kellően tájékozván, az erdősités önkéntes teljesitésére megnyerni igyekezzék.

Budapesten, 1896. évi julius hó 4-én.

A minister helyett: *Bedő*, államtitkár.

Melléklet a 43.587/96. sz. földm. min. körrendelethez.

Kimutatás

azon birtokosok neveiről, kik a kopár területeknek folyó év őszén való befásitására felhivandók s annak teljesitése esetében állami segélyben részesitendők.

Folyó szám	Törvényhatóság	Község	A birtokos neve, kinek tulajdonát a kopár terület képezi	1896. év őszén erdősiteni szándékolt kopár	A segélykép adandó erdősitési költség		Megjegyzés
	megnevezése, melynek határában a kopár terület fekszik				holdankint	összesen	
				k. h.	forint		

II.

Körrendelet

valamennyi magyarországi és horvát-szlavonországi kincstári erdőhatóságnak.

(Az erdőtiszti állomások betöltése czéljából kiirandó pályázati hirdetmények ügyében.)

60959/96. földm. min. A kincstári erdőhatóságoknál szolgáló erdőtiszti karnak Magyarország és Horvát-Szlavonországok területére nézve külön egy-egy közös létszámba soroztatása következté-

ben a létszám nyilvántartás csupán itt a központban lévén egészében vezethető s ehhez mérten csak itt lévén megitélhető, hogy valamely megüresedett, illetve ellátatlanná vált állomás betöltéséről kinevezés, vagy csupán áthelyezés utján szükséges-e gondoskodni, ennélfogva az állomások ellátása czéljából szükséges pályázati hirdetmények közzétételéről az 1887. évi 31.080 sz. körrendelettől eltérőleg ezentul magam fogok gondoskodni.

Utasitom tehát a (czimet), hogy mindazokban az esetekben, ha valamely erdőtiszti állomás az ott alkalmazott tisztviselőnek elhalálozása, nyugdijazása, vagy a szolgálattól bármi okból történt megválása, avagy más állomásra való áthelyezése következtében ellátatlaná válik, ennek megtörténtéről ide haladéktalanul jelentést tegyen, határozottan megjelölvén abban az illető állomás nevét, székhelyét, az állomással járó összes szabályszerü mellékilletményeket s másfelől az ott alkalmazott tisztviselő nevének feljegyzése mellett azt az okot, aminek következtében az illető állomás ellátatlanná vált s illetve megüresedett.

Az önálló munkakörrel felruházott tisztiállomásokra nézve e mellett egyszersmind indokolt előterjesztés teendő arra nézve, hogy vajjon nem volna-e czélszerü az illető állomás ellátásával valamelyik ugyanazon kerületbeli erdőtisztnek áthelyezése utján gondoskodni?

Az önálló munkakörrel felruházott tiszti állomásokon csupán helyettesités czéljából alkalmazható erdészjelöltekre és az erdőgyakornokokra nézve megjegyzem, hogy amennyiben tényleg helyettesitésre alkalmaztatnának, a szolgálattól való végleges megválásuk, vagy más kerületbe, illetve ugyanazon kerület más állomására való áthelyeztetésük esetén, vagy végül akkor, ha az illető állomás helyettesitésétől kisegitő szolgálatra való alkalmazhatás czéljából felmentetnék, ezeknél is a fentebbi eljárás követendő. Ellenben azokra nézve, kik kisegitő szolgálatra alkalmaztatnak, csupán a szolgálattól való végleges megválásról teendő jelentés.

Az altiszti állomások betöltése tekintetében az eddigi eljárás követendő továbbra is.

Budapesten, 1896. évi november hó 9-én.

A minister megbizásából:

Sóltz Gyula.

III.

Körrendelet

valamennyi kincstári erdőhatóságnak, a beszterczei m. kir. erdőigazgatóságnak, az állami kezelésbe vett erdőket kezelő m. kir. erdőhivataloknak és a m. kir. vezető erdőgondnokságoknak a m. kir. erdőfelügyelőségeknek és a m. kir. erdőőri szakiskoláknak és a selmeczbányai m. kir. erdészeti akadémiának.

(Az erdészeti államvizsgára készülők katonai szolgálatának elhalaszthatósága tárgyában.)

64035/96. földm. min. — Ez évi 40759—I/1. szám alatt kelt megkeresésemre a m. kir. honvédelmi minister urnak a cs. és kir. közös hadügyminister urral egyetértőleg hozott és velem f. é. 54881/VIII. sz. a. közölt határozatánál fogva kimondatott, hogy az erdészeti akadémiát végzett és az erdészeti államvizsgára készülő egy évi önkéntesek 2 évi gyakorlati erdészeti szolgálata a magyar korona országaiban az egy évi tényleges katonai szolgálatnak a védtörvényi utasitás I. része 72. §-a 2. pontja értelmében leendő elhalaszthatása szempontjából a tanulmányok folytatásának tekintendő.

Ezen határozatról czimet az államerdészeti szolgálatban álló és az erdészeti államvizsgára készülő egy évi önkéntesekre való tekintettel tudomás és miheztartás végett értesitem.

Budapesten, 1896. évi október hó 29-én.

A minister megbizásából:

Sóltz Gyula.

IV.

Körrendelet

valamennyi (magyarországi és horvát-szlavonországi) kincstári erdőket kezelő erdőhatóságnak.

(Vadgyümölcsfa alanyok tenyésztése ügyében)

47210/96. földm. min. — Folyó évi 42142 számu körrendeletem kapcsán értesitem, miszerint a hazai gyümölcstermelés és az utak befásitásának előmozditását az államerdészet igénybe

vétele mellett olyképen kivánom eszközölni, hogy az egyes kincstári erdőhatóságok kerületében a szórványosan előforduló vadgyümölcs, nevezetesen a vadalma (Pyrus malus), a vadkörte (Pyrus communis), a vad-, vagy madarcseresznye (Cerasus avium), a saj, vagy török megy (Cerasus Mahaleb) annak idején szedessék és csemetekertben elvetve két éves koráig felneveltessék.

Ebből kifolyólag felhivom, miszerint a jövő évtől kezdve a kezelése alatt álló erdők fent megnevezett fáiról a vad gyümölcsöt szedesse össze és az idemellékelt utasitás szerint vettesse el, a mennyiben pedig kerületében e magvak elvetésére alkalmas terület nincs, a szedett magvak nemét, mennyiségét és minőségét hozzám jelentse be avégből, hogy azoknak az általam kijelölendő erdőhatósághoz való elküldése iránt intézkedhessem.

A csemetekertekkel rendelkező erdőhatóságoknál felnevelendő két éves vadgyümölcs-csemeték mint nemesitésre szolgáló alanyok lesznek az állami faiskolák részére külön rendeletek alapján kiszolgáltatandók.

Megjegyzem e helyt azt is, hogy az erdőkben elő nem forduló gömbölyü piros cseresznyeszilva (Prunus Myrabolana) és a magra nem váló kis kék dobzó szilva (Prunus damascena) csemetéit is szaporitani kivánom, miért is az esetben, ha ezen vadgyümölcs-nemekből a kerületbeli magánosok birtokain termőfák lennének találhatók és gyümölcsük pénzért meglenne vásárolható, tegyen erre nézve jelentést.

Amennyiben a (czim) f. évben a vadgyümölcs szedetésétől már elkésett volna, tegyen erre vonatkozólag sürgős jelentést avégből, hogy azon kerületek, a melyekben vadgyümölcs csemetekertek berendezendők lesznek, csiraképes magvak megküldése iránt az országos gyümölcsészeti ministeri biztosság utján intézkedhessem.

Budapesten, 1896. november 5-én.

Darányi s. k.

(Melléklet az 1896. évi 47210 számu földm. min. körrendelethez.)

Utmutatás

a vadgyümölcsmagvak kezelése és a csemeték felnevelésére nézve.

Magcsemeték nevelésére mindenkor a zord északi szelektől védett, mindazonáltal nem meleg fekvésü helyet kell választanunk.

A csemete-iskola talaja legyen erőteljes, tápdus, inkább laza, mint kötött és feltalaja legalább 40—50 *cm* mély rétegü legyen. A csemete iskola kerítéssel veendő körül, hogy a fiatal csemeték télen a nyulak és egyéb állatok ellen védve legyenek.

Magvetés előtt, tehát őszszel, a talaj jó mélyen felásandó, vagy ha az alsó réteg a felsőtől nem igen különbözik, 30—40 *cm* mélyen megforgatandó.

Ásás, vagy forgatás után beosztjuk a területet 130 centiméter széles ágyakra és minden ágyban négy egymástól egyenlő távolságra kis kapával huzott árkocskába vetjük el a magot. Az egyes ágyak között 15 *cm* gyalogut hagyandó. Vetés után az árkocska földdel könnyedén behuzatik és ha a talaj kötött: ezen esetben az árkocska fölé fürészport, polyvát, vagy finom erdei humuszt hintsünk, nehogy a föld kérge megcserepesedvén, a csemeték kikelése akadályoztassék.

A magárkocskák mélysége alma, körténél 2 *cm*; cseresznye, megy és szilvánál 4—6 *cm*. legyen. A magvak oly sürün vetendők, hogy két-két mag között a mag kétszeres hosszának megfelelő hézag maradjon. Hogy magvetésünket siker koronázza s az kikeljen — a főfeltétel, hogy a mag idei termésü friss, csiraképes legyen; e végből a legczélszerübb, ha a magvakat a vadfákról magunk szedjük meg, vagy azokat valamely megbizható ismerősünktől szerezzük be.

Még a friss idei mag megszedésénél nincsen minden végezve, mert a megszedett mag kezelésétől és a gyümölcsből mikor és miként történt kiválasztásától is nagyon sok függ. Oktalan, tudatlan kezelés mellett az idei mag is elvesztheti csiraképességét. Igy pl. ha a vadalma- és vadkörtéből a lé kisajtolása után azonnal a magvakat nem választjuk ki: akkor a gyümölcs husa a maggal együtt erjedésbe megy és a mag elveszti csiraképességét. Szintigy, ha szilvából, cseresznyéből, meggyből avagy baraczkból pálinkát akarunk készíteni s összetörve a magjával együtt hagyjuk kierjedni, avagy még hozzá a kazánból főzés után akarnók a magvakat kiszedni, szintén haszontalan dolgot cselekednénk, mert az igy kezelt mag csiraképességét elvesztené.

Még ha a szilvát, cseresznyét friss állapotban sokáig edényben tartjuk is összetöretlenül és átmelegszik — már ez is árt a

mag csiraképességének, valamint ugy is sok mag elveszti csiraképességét, ha azok husostól vettetnek el; ellenben, ha az ily csonthéjas gyümölcs a vetés előtt közvetlenül összetöretik és igy tétetik egyenként a földbe: ezen esetben a mag szépen ki fog kelni.

Minden magot erőteljes, lehetőleg nem idős fáról kell szedni és magszerzéskor a gyümölcsnek teljesen érettnek kell lennie.

A mi a magvetés idejét illeti, a legjobb idő erre az ősz. Csak ha későn kaptuk a magvakat és a földhöz már nem férhetünk, akkor vessünk tavaszszal; de ezen esetben a magvakat ládában vagy nagyobb cserépedényben homok közé rétegezzük és pinczében tartjuk tavaszig, vagy a szabadban 50 *cm* mélyre, tehát a fagymentes rétegbe ássuk le. Az ily elrétegezett magvakat tavaszszal jókor meg kell nézni és amint csirázni kezd, azonnal el kell vetni a csemeteágyba.

A cseresznye, sajmegy már nyáron megérvén, azt megszedjük éréskor, a napon megaszaljuk és őszig elteszszük biztos helyre; őszszel azután a csemeteágyba elvetjük.

Oly helyeken, hol télen az egerek a magvakban sok kárt tehetnének, szintén rétegeznünk kell őszszel a magvakat s csak tavaszszal vetjük el a szabadba azokat.

A szilvamag legbiztosabban ugy csirázik ki, ha bizonyos kezelésnek vetjük alá az elvetés előtt. Ily kezelés pl. ha a friss szilvamagott a kert valamely nem járt helyén a talaj felszinére szórjuk, a földbe tapossuk és 2—3 *cm* vastag szalmás trágyát hintünk reá. Igy hagyjuk a magot tavaszig, márczius vége felé többször megnézzük és ha a magvak csiráznak, azonnal ágyba vetjük azokat.

Az elvetett magágyak tavaszszal, a midőn már a fagytól tartani nem kell és a mikor tartós szárazság uralkodik, meg kell jól öntözni. Ezen öntözést tartós nyári szárazság alkalmával többször ismételni is kell. Különösen el ne feledjük az öntözést akkor, a midőn a magvak kelni kezdenek.

A magvak kikelése után a fiatal csemeték gondozása főleg a talaj tisztántartásában, öntözésben áll. Ha a csemeték gyengén nőnének, czélszerü a sorok közét porhanyó trágyával, fekete erdei humuszszal behinteni és igy jól megöntözni.

A talaj tisztántartása a magvak kelése után gyomlálás

később azonban kapálás által eszközöltetik. A kapáláshoz czélszerü könnyü kis kapákat használni.

Ha a csemeték sürün keltek volna és e miatt gyengék maradtak, akkor a következő tavaszszal kiszedjük azokat, főgyökerük $^1/_3$-át visszavágjuk és 30 *cm* sor, valamint 5—6 *cm* növénytávolságban átültetjük; ezáltal őszig megerősödnek s hajszálgyökerekben is gyarapodni fognak.

Második év végén a csemeték kiszedendők és benemesithetők kézben, avagy pedig helyben nemesités czéljából faiskolába ültettetnek ki.

Amely táblából a csemeték kikerültek, abba két évig nem czélszerü magvetést eszközölni, hanem addig trágyázás mellett kapásnövényt kell abban termelni.

Szerkesztői üzenetek.

S. D. urnak. Arra a kérdésre vonatkozólag, hogy „létezik-e kormányhatározat, avagy §. arra nézve, hogy mily nagynak kell a fásitott, illetve fával benőtt földterületnek lennie (a minimális mértékben), hogy erdőnek neveztessék a 17. §. értelmében?“ — megjegyezzük, hogy kérdése nem világos. A mi azt illeti, hogy az erdőtörvény általános rendelkezései alá sorozható erdőkre nézve a terület minimális határa meg van-e állapitva, az a válaszunk, hogy ezt a minimális határt sem a törvénynek, sem a törvény alapján kiadott kormányrendeleteknek egyetlen határozata sem állapitja meg: azt pedig, hogy mely erdők sorozandók a 17. §. rendelkezései alá, a kiterjedés egyátalán nem befolyásolja, valamint az erdőtörvény 19. §-a sem magát a kiterjedést jelöli meg alapul a rendsz. gazd. terv esetleges mellőzésére, hanem az illető erdőnek *rendszeres gazdálkodásra való alkalmatlanságát*, aminek egyik oka természetesen a kis terjedelem is lehet. Ugyanazon §. értelmében a gazdasági terv mellőzhetésének megállapitása fölött az erdőbirtokos bejelentése folytán az illetékes hatóság határoz. Minthogy tehát az üzemterv mellőzésének nem egyedül a területnagyság, hanem egyéb körülmények is szolgálhatnak alapul, megtörténhetik s tényleg történik az is, hogy az üzemtervszerü kezelésnek valamennyi 17. §. alá tartozó erdőre egyaránt kiterjedő kötelezettsége alól az illetékes hatóság a rendes gazdálkodásra — esetleg nagyobb kiterjedése daczára sem alkalmas erdőt felmenti, ellenben valamely kisebb területet a kötelezettség alól felmenthetőnek nem talál.

U. B. urnak. (K. m-n.) A biróság számára adandó szakértői vélemények dijjegyzékének megállapitására vonatkozólag hozzánk beküldött levelét, habár a nyilvánosság elé szánta is, nem közölhetjük, mert erre a czélra igy, amint megirva van, nem tartjuk alkalmasnak. Különben is levele végén egyenesen hozzánk fordul avval a kérdésével, hogy az Orsz. Erd. Egyesületnél „mily alakban és irányban kellene kezdeményezni a kérdéses ügyben az eljárást?“ — amire nézve azt válaszoljuk, hogy az alapszabályok értelmében az egyesület minden tagjának megvan a joga javaslattételre; tessék tehát az ügyet, annak alapos megvilágitása mellett, inditvány alakjába foglalva, az Orsz. Erd. Egyesület igazgató-választmánya elé terjeszteni.